

รายงานการวิจัย

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริกับการบันทึกบัญชีครัวเรือน
ของประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช

A Study of Relationship between the Cognition about
Royal Initiative of the Philosophy of Sufficiency Economy
and Household Accounting Record of People in Khanom
District, Nakhon Sri Thammarat Province

อาทิตย์ สัจเสน	Arthit Sutjasen
นิตยา ทัดเทียม	Nittaya Tadtiam
กมลนันท์ ชีวรัตนาโชติ	Kamonnan Cheevarattanachote

วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมและการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
งบประมาณเงินรายได้ประจำปี พ.ศ. 2561

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนว
พระราชดำริกับการบันทึกบัญชีครัวเรือนของประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอขนอม
จังหวัดนครศรีธรรมราช

อาทิตย์ สุจเสน¹, นิตยา ทัดเทียม² และ กมลนันท์ ชีวรัตนาโชติ³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาหาความรู้และความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของประชาชน เพื่อศึกษาการบันทึกบัญชีครัวเรือนของประชาชน เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการบันทึกบัญชีครัวเรือนของประชาชน และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริกับการบันทึกบัญชีครัวเรือนของประชาชน โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากตัวแทนครัวเรือนที่จัดทำบัญชีครัวเรือนในพื้นที่ อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช 32 หมู่บ้าน โดยใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าเฉลี่ยเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัย พบว่า ครัวเรือนมีความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน คือ การเพิ่มรายได้และการเอื้ออาทรต่อกัน ในภาพรวมมีการบันทึกบัญชีครัวเรือนเป็นครั้งคราวและมีความคิดเห็นระดับปานกลางเกี่ยวกับการบันทึกบัญชีครัวเรือน ผลการศึกษาคุณลักษณะที่ส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงลบอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 ของเพศและประสบการณ์ฝึกอบรม ส่งผลต่อการเรียนรู้และการเอื้ออาทรต่อกัน ทั้งนี้ยังพบว่า การรับรู้ข่าวสารส่งผลต่อการลดรายจ่าย อาจเนื่องจากในยุคปัจจุบันมีช่องทางในการสื่อสารที่หลากหลายเข้าถึงได้ง่าย เป็นผลให้ผู้รับข่าวสารได้รับรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและนำไปปรับใช้การดำเนินชีวิตจนทำให้สามารถลดรายจ่ายครัวเรือนได้ ในระดับนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 พบความสัมพันธ์ใน 3 ประเด็น ประเด็นแรกคือระดับการศึกษาและการเรียนรู้ ที่ส่งผลต่อการเอื้ออาทรต่อกัน ประเด็นต่อมาคือ รายได้ครัวเรือนที่ส่งผลต่อการเอื้ออาทรต่อกัน และอาชีพหลักที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ ประเด็นสุดท้ายคือ ตำแหน่งสังคมกับการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการเอื้ออาทรต่อกัน ในระดับนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 พบความสัมพันธ์ในประเด็นของอาชีพหลักที่ส่งผลต่อการเอื้ออาทรต่อกัน ผลการศึกษาคุณลักษณะที่ส่งผลต่อการบันทึกบัญชีครัวเรือนของประชาชน พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงลบอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 ประเด็นของเพศส่งผลต่อรายจ่ายและการเก็บออม ระดับการศึกษาส่งผลต่อรายรับ การรับรู้ข่าวสารส่งผลต่อรายรับและการเก็บออม ตำแหน่งสังคมส่งผลต่อรายจ่าย และประเด็นของประสบการณ์ฝึกอบรมส่งผลต่อการเก็บออม ในระดับนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 พบความสัมพันธ์ใน 3 ประเด็น ประเด็นแรกคือ เพศที่ส่งผลต่อรายรับ ประเด็นต่อมาคือ ระดับการศึกษาที่ส่งผลต่อการเก็บออม รายได้ของครัวเรือนส่งผลต่อรายจ่ายและการเก็บออม อาชีพหลักส่งผลต่อรายจ่าย ตำแหน่งสังคมที่ส่งผลต่อ

การเก็บออม ประเด็นสุดท้ายคือ ประสพการณ์ฝึกอบรมส่งผลต่อรายจ่าย ในระดับนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 พบความสัมพันธ์ในประเด็นของประสพการณ์ฝึกอบรมส่งผลต่อรายรับ

คำสำคัญ : บัญชีครัวเรือน เศรษฐกิจพอเพียง รายรับ รายจ่าย การออม

A Study of Relationship between the Cognition about Royal Initiative of the Philosophy of Sufficiency Economy and Household Accounting Record of People in Khanom District, Nakhon Sri Thammarat Province

Arthit Sutjasen, Nittaya Tadtiam, Kamonnan Cheevarattanachote

Abstract

This research aimed 1) to study people's cognition about Royal Initiative of the Philosophy of Sufficiency Economy, 2) to study the household accounting record of people, 3) to study the opinion about the household accounting record of people and 4) to study the relationship between the cognition about Royal Initiative of the Philosophy of Sufficiency Economy and household accounting record of people. The data was gathered from the household representatives who did the household accounting from 32 villages in Khanom District, Nakhon Si Thammarat Province. The entire population was used as a sample, and the questionnaire was used as an instrument. Statistics used in data analysis were percentage, mean, standard deviation and Pearson's correlation coefficient.

The results of the study found that people's cognition about Royal Initiative of the Philosophy of Sufficiency Economy was at a moderate level. When considering in each aspect, it was found that the highest level of cognition about Royal Initiative of the Philosophy of Sufficiency Economy revealed in 2 aspects i.e. the increasing income and the generosity. In general, the household accounting was occasionally recorded and people's opinion about household accounting record showed at a moderate level. The study results of characteristics affecting on the cognition about Royal Initiative of the Philosophy of Sufficiency Economy of people revealed that there was a negative correlation significant at 0.01 level between gender and training experience which affecting on learning and the generosity. Moreover, it was found that news perception could affect the reducing of expense probably because there were various communication channels that was easily accessible. As a result, people were able to get to know the sufficiency economy philosophy and applied it so that they could reduce their household expenses. At the significance level of 0.01, the relationship was found in 3 issues: 1. level of education and learning affecting on the generosity, 2. household income affecting on the generosity, and occupation affecting on learning, and 3. position and learning affecting on the generosity. At the significance level at 0.05, the relationship was found that occupation affected on the

generosity. The study results of characteristics affecting on the household accounting record of people revealed that there was a negative correlation significant at 0.01 level in the issue of gender affecting on expense and saving, level of education affecting on income, news perception affecting on income and saving, position affecting on expense, and training experience affecting on saving. At the significant level of 0.01, the relationship was also found in 3 issues: 1. gender affecting on income, 2. level of education affecting on saving, household income affecting on expense and saving, occupation affecting on expense, position affecting on saving, and 3. training experience affecting on income. At the significant level of 0.05, the relationship was found that training experience affected on income.

Keywords: household accounting, Sufficiency Economy, income, expense, saving

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ เนื่องจากได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย งบประมาณเงินรายได้ ประจำปี 2561 และด้วยความกรุณาของคณะผู้บริหาร อาจารย์และเจ้าหน้าที่ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ทุกท่านที่ได้ให้ความรู้ ประสบการณ์ ความเมตตากรุณา ความห่วงใยและกำลังใจอย่างสม่ำเสมอ

ขอขอบคุณ ประชาชนศรีวรีเอนในอำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราชทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามการวิจัยในครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณและมอบความดีความชอบให้กับบิดา มารดา ครอบครัว และเพื่อนที่เป็นกำลังใจให้ความดูแลเอาใจใส่และให้การสนับสนุนมาโดยตลอดและช่วยเหลือทำให้ผลงานนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

อาทิตย์ สุจเสน
นิตยา ทัดเทียม
กมลนันท์ ชีวรัตน์โชติ
มิถุนายน 2562

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่	
1. บทนำ	1
ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
ขอบเขตการวิจัย	3
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
กรอบแนวคิดการวิจัย	5
2. การทบทวนวรรณกรรม เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
แนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	7
แนวคิดการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกระทรวงมหาดไทย	16
แนวคิดและทฤษฎีบัญชีครัวเรือน	24
แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ	27
แนวคิดและทฤษฎีความต้องการ	29
แนวคิดและทฤษฎีบัญชี	35
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	41
3. วิธีดำเนินการวิจัย	50
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	50
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	50
การสร้างเครื่องมือและการทดสอบ	51
การเก็บรวบรวมข้อมูล	51
การวิเคราะห์ข้อมูล	53
4. ผลการวิจัย.....	54
ผลการวิจัย	54
5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	62
สรุปผลการวิจัย	62
อภิปรายผล	64

ข้อเสนอแนะ	67
บรรณานุกรม	68
ภาคผนวก	71
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม	72
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์ข้อมูลคร้วเรือนที่จัดทำบัญชี	80
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย	82
ภาคผนวก ง คำสั่งแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย	87
ภาคผนวก จ รายชื่อเกษตรกรที่จัดทำบัญชีคร้วเรือน	89
ภาคผนวก ฉ คุณภาพเครื่องมือในการวิจัย	95
ภาคผนวก ช วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น	98
ภาคผนวก ซ ประวัตินักวิจัย	101

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1.1	กรอบแนวความคิดการวิจัย	6
2.1	แสดงรูปแบบการบันทึกบัญชี	26
2.2	ความสัมพันธ์ที่ต่างกันระหว่าง ความคาดหวัง	32

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.1	ตัวชี้วัด 6x2 หมู่บ้านที่ยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นรากฐานของชีวิต.....	20
2.2	คำอธิบายตัวชี้วัด 6x2 หมู่บ้านที่ยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นรากฐานของชีวิต	22
4.1	ค่าร้อยละ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	54
4.2	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความหมายความรู้ความเข้าใจในปรัชญาฯ	56
4.3	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและความหมายการบันทึกบัญชีครัวเรือน	57
4.4	แสดงการทดสอบหาค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สันคุณลักษณะส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจ.....	57
4.5	แสดงการทดสอบหาค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สันคุณลักษณะส่งผลต่อการบันทึกบัญชี	59
4.6	แสดงการทดสอบหาค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สันความรู้ความเข้าใจกับการบันทึกบัญชี	60

บทที่ 1 บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ในยุคที่สื่อต่างๆ เข้าถึงประชาชนอย่างทั่วถึงและความเจริญของชุมชนหลายพื้นที่เกิดขึ้นแบบก้าวกระโดด ทำให้ปฏิเสธไม่ได้เลยว่าสภาวะสังคมในปัจจุบันเต็มไปด้วยกระแสวัตถุนิยมและความฟุ้งเฟ้อ ส่งผลให้คนไทยเดินทางผิดจนเกิดปัญหาหนี้สินไม่จบสิ้น ปัญหาความยากจนเป็นปัญหาใหญ่ที่ทุกภาคส่วนให้ความสำคัญในการแก้ปัญหาโดยปัญหาความยากจน เป็นปัญหาที่ไม่เคยหมดไปจากสังคมไทยและสังคมโลก ถือเป็นภารกิจที่สำคัญจะต้องต่อสู้อย่างจริงจัง ทุกวันนี้ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศต้องประสบกับภาวะความยากจน อยู่ในภาวะที่ขาดแคลนไม่มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และการมีหนี้สิน ซึ่งสาเหตุของความยากจน ก็เกิดจากการไม่มีงานทำ ประชากรเพิ่มขึ้น อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจต่ำเมื่อเทียบกับอัตราการเติบโตของประชากร ความเกียจคร้าน และความเฉื่อยชา ลักษณะของอุตสาหกรรม ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมและสังคม ตลอดจนขาดการกระจายรายได้ที่เหมาะสม เหตุผลเหล่านี้เป็นความจริงที่ไม่สามารถปฏิเสธได้เลย เพราะถ้าหากประชาชนว่างงานก็ไม่มีรายได้เพื่อนำมาเป็นค่าใช้จ่าย คุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ไม่เท่าเทียมกับคนอื่น ๆ และความยากจนยังก่อให้เกิดปัญหาความไม่มั่นคงทางด้านเศรษฐกิจ ทั้งเป็นปัญหาสังคม เช่น อาชญากรรม และยังครอบคลุมถึงขาดโอกาสทางการศึกษา การรักษาพยาบาล การไร้ซึ่งอำนาจ และส่งผลทางด้านสุขภาพจิตของบุคคลทำให้เกิดความท้อแท้สิ้นหวังต่างๆตามมา จะเห็นได้ว่าปัญหาความยากจนเป็นปัญหาระดับชาติที่ต้องการความช่วยเหลือ ซึ่งรัฐบาลจะต้องให้ความสำคัญเข้ามาแก้ไขในส่วนของเศรษฐกิจและสังคม เช่น ให้การศึกษา เพราะการศึกษาจะช่วยให้ประชาชนมีความรู้ที่สามารถนำไปใช้ประกอบอาชีพที่มีความก้าวหน้า ส่งเสริมในเรื่องของสุขภาพอนามัยและให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ ตลอดจนสร้างอาชีพให้แก่ประชาชน เนื่องจากสิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยพื้นฐาน อีกวิธีการหนึ่งที่จะสามารถแก้ปัญหาความยากจนให้กับประชาชนได้อย่างยั่งยืน คือ การให้ประชาชนดำเนินชีวิตโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

หลังจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชเสด็จสวรรคตในวันพฤหัสบดีที่ 13 ตุลาคม 2559 ท่ามกลางความโศกเศร้าของพสกนิกรประชาชนชาวไทย หลายคนถือโอกาสตั้งปณิธานจะขอเดินตามหลักคำสอน สานต่อพระราชปณิธาน โดยเฉพาะหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอด พร้อมทั้งได้ทรงปฏิบัติโดยพระองค์เองจนเป็นที่ประจักษ์ เพื่อให้ประสกนิกรสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ โดยให้ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี พอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอก และอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆมาใช้ในการวางแผน และการดำเนินการทุกขั้นตอน พร้อมกับเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติให้มีสำนึก คุณธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต และให้ความรอบรู้ที่เหมาะสมในการดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญาและความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลง

อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งทางด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอก ได้เป็นอย่างดี (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2542) เศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นปรัชญาที่ชี้ให้เห็นถึงการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน ตลอดจนถึงระดับรัฐในการพัฒนาและการบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง

การทำบัญชีครัวเรือน ถือได้ว่าเป็นมีความสำคัญอย่างมากต่อแนวทางสู่เศรษฐกิจพอเพียง ตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งผู้ปฏิบัติจะต้องรู้จักประมาณตนเอง มีการวางแผนการใช้จ่ายอย่างรอบคอบ มีสติในการดำรงชีวิต ซึ่งการวางแผนที่ดีนั้นจำเป็นต้องมีการจดบันทึกข้อมูลที่ถูกต้อง มีการเก็บข้อมูลที่เกี่ยวกับรายรับและรายจ่ายของครัวเรือน เพื่อจัดทำเป็นบัญชีครัวเรือน และนำข้อมูลที่มาพิจารณาหาวิธีการเพิ่มรายรับและลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นเพื่อให้เกิดความพอดี หากมีส่วนที่เหลือก็ให้เก็บไว้ออมเพื่อใช้ในอนาคต และการใช้ชีวิตบนความพอเพียง ดำเนินอยู่บนหนทางที่ควรจะเป็น มีเหตุผล รู้จักพึ่งพาตนเอง มีความพอประมาณ พออยู่ พอกิน พอใช้ และรู้จักเก็บออม การจัดทำบัญชีครัวเรือนทำให้การบริหารการเงินในครัวเรือนมีระเบียบ ทุกคนจะได้รู้ถึงที่มาของรายรับ และที่ไปของรายจ่าย ทำให้เริ่มรู้จักบริหารเงินในครอบครัวให้มีความพอดีเหลือไว้พอใช้ และไว้เก็บออม รวมทั้งนำข้อมูลมาใช้พิจารณาเพื่อลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นลงและหาทางเพิ่มรายได้เป็นการวางแผนอนาคตที่ดีของชีวิต

นอกจากนั้นหน่วยงานต่างๆ พยายามการแก้ปัญหาความยากจน โดยมีหลากหลายยุคหลายสมัยด้วยวิธีการดำเนินการต่างๆ แต่ยังไม่บรรลุและประสบความสำเร็จเท่าที่ควร และหลายหน่วยงานที่เล็งเห็นว่าหลักการของระบบบัญชี จะเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่จะช่วยให้ครอบครัวแต่ละครอบครัวสามารถบริหารจัดการทางการเงินของครอบครัวได้ เช่น กรมการพัฒนาชุมชน ได้จัดทำบัญชีครัวเรือนในโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน (กข.คจ.) เมื่อปี พ.ศ. 2536 ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) ได้ดำเนินการสนับสนุนการจัดทำบัญชีครัวเรือนของเกษตรกรลูกค้า ซึ่งเดิมชาวบ้านยังไม่มีใครจด หรือทำบัญชีรายรับ จ่ายประจำวัน จึงไม่รู้ค่าใช้จ่ายที่แท้จริงของครอบครัว ในการประกอบอาชีพก็ทำให้เพื่อมีรายได้เข้ามาสู่ครอบครัวเท่านั้นโดยไม่คำนึงถึงค่าใช้จ่ายที่จ่ายออกไปในแต่ละวัน ค่าใช้จ่ายที่ควรลดได้หากไม่จำเป็น หรือการประกอบอาชีพเสริมจะทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น การปฏิบัติตามหลักปรัชญาแนวความคิดเศรษฐกิจพอเพียง ตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 อีกทั้งมีวิธีการต่างๆ ของหน่วยงานที่จะส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาสได้มีโอกาสในการพัฒนาทั้งภาครัฐและเอกชน การจัดทำบัญชีครัวเรือนเป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะทำให้ครัวเรือนรู้รายได้ รายจ่ายของตนเอง ที่จะแก้ปัญหาความยากจนของครัวเรือนโดยครัวเรือน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่า ความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ มีความสัมพันธ์กับการบันทึกบัญชีครัวเรือนหรือไม่ มากน้อยเพียงใด ตลอดจนเพื่อให้ได้องค์ความรู้ นำไปสู่การพัฒนาและช่วยเหลือชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาหาความรู้และความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาการบันทึกบัญชีครัวเรือนของประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการบันทึกบัญชีครัวเรือนของประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริกับการบันทึกบัญชีครัวเรือนของประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ด้านวิชาการ ด้านนโยบาย ด้านสังคมและชุมชน รวมถึงการเผยแพร่ในวารสาร จดสิทธิบัตร ฯลฯ และหน่วยงานที่นำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ผลที่ได้จากการศึกษาใช้เป็นข้อสนเทศให้กับหน่วยงานพัฒนาชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ใช้เป็นองค์ความรู้สามารถนำผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ไปวางแผนให้ประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช ให้มีความรู้และความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ ต่อไป ผลที่ได้จากการศึกษาใช้เป็นข้อสนเทศให้กับหน่วยงานพัฒนาชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ใช้เป็นองค์ความรู้สามารถนำผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ไปวางแผนในการบันทึกบัญชีครัวเรือนของประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช ต่อไป

ขอบเขตของงานวิจัย

ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ในการศึกษาครั้งนี้ คือพื้นที่อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช

ขอบเขตด้านเนื้อหา

มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ของความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริและการบันทึกบัญชีครัวเรือน

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ตัวแทนครัวเรือนที่จัดทำบัญชีครัวเรือนในพื้นที่อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช 32 หมู่บ้าน โดยใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่

1. เพศ
2. อายุ
3. การศึกษา
4. สถานภาพ

5. อาชีพหลักของครัวเรือน
6. รายได้รวมครัวเรือนต่อเดือน
7. รายได้ของท่านต่อปี
8. ตำแหน่งทางสังคม
9. การรับรู้ข่าวสารจากภาครัฐ
10. ประสบการณ์ฝึกอบรม

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่

1. ความรู้และความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริตามกิจกรรม
ตัวชี้วัด 6 ด้าน 2 ตัวชี้วัด (คณะกรรมการอำนวยการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
กระทรวงมหาดไทย, 2549: 33-34)

1.1 ด้านการลดรายจ่าย

- 1.1.1 ครัวเรือนทำสวนครัว
- 1.1.2 ครัวเรือนปลอดอบายมุข

1.2 ด้านการเพิ่มรายได้

- 1.2.1 ครัวเรือนมีอาชีพเสริม
- 1.2.2 ครัวเรือนใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม

1.3 ด้านการประหยัด

- 1.3.1 ครัวเรือนมีการออมทรัพย์
- 1.3.2 ชุมชนมีกลุ่มออมทรัพย์

1.4 ด้านการเรียนรู้

- 1.4.1 ชุมชนมีการสืบทอดและใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 1.4.2 ครัวเรือนมีการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน

1.5 ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

- 1.5.1 ชุมชนใช้วัสดุติดบอย่างยั่งยืนในการประกอบอาชีพ
- 1.5.2 ชุมชนปลูกต้นไม้ให้ร่มรื่นเป็นหมู่บ้านน่าอยู่

1.6 ด้านการเอื้ออารีต่อกัน

- 1.6.1 ชุมชนมีการดูแลช่วยเหลือ คนจน คนด้อยโอกาส และคนประสบปัญหา
- 1.6.2 ชุมชน “รู้จักสามัคคี”

2. การบันทึกบัญชีครัวเรือน (โครงการครอบครัวเกษตรกรไทยร่วมใจทำบัญชีครัวเรือน,
2548: 1-3)

2.1 ด้านรายรับ

2.2 ด้านรายจ่าย

2.3 ด้านการออม

3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบันทึกบัญชีครัวเรือน

นิยามศัพท์เฉพาะ

บัญชีครัวเรือน หมายถึง การแสดงหรือบันทึกจำนวนเงิน รับ-จ่าย ประจำวันของครัวเรือน โดยแสดงวัน เดือน ปี รายการรับ-จ่าย และจำนวนเงิน

การทำบัญชีครัวเรือน หมายถึง คนในครัวเรือนมีการจดบันทึกบัญชีครัวเรือนสม่ำเสมอ

รายรับ หมายถึง รายได้ของครัวเรือนต่อเดือนจากการประกอบอาชีพทำไร่ ทำนา ทำสวน รับจ้าง และอาชีพเสริมอื่นๆ

รายจ่าย หมายถึง รายจ่ายต่อเดือนของครัวเรือน เช่น ค่าอาหาร ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า ค่าการศึกษาบุตร ค่ารักษาพยาบาล และอื่นๆ

การออม หมายถึง เงินที่เหลือจากรายรับหักค่าใช้จ่าย หรือเงินที่เหลือจากการใช้จ่ายตามความจำเป็น

เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริมาใช้ในครัวเรือน ในด้านความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกัน ภายใต้งานไขความรู้ คุณธรรม

การรับรู้ข่าวจากรัฐ หมายถึง ในรอบ 1 ปี ก่อนการตอบแบบสอบถามคนในครัวเรือนได้รับข่าวสารจากภาครัฐทางหนังสือพิมพ์ ทางวิทยุ ทางโทรทัศน์ ทางเสียงตามสายในหมู่บ้าน และองค์การบริหารส่วนตำบล

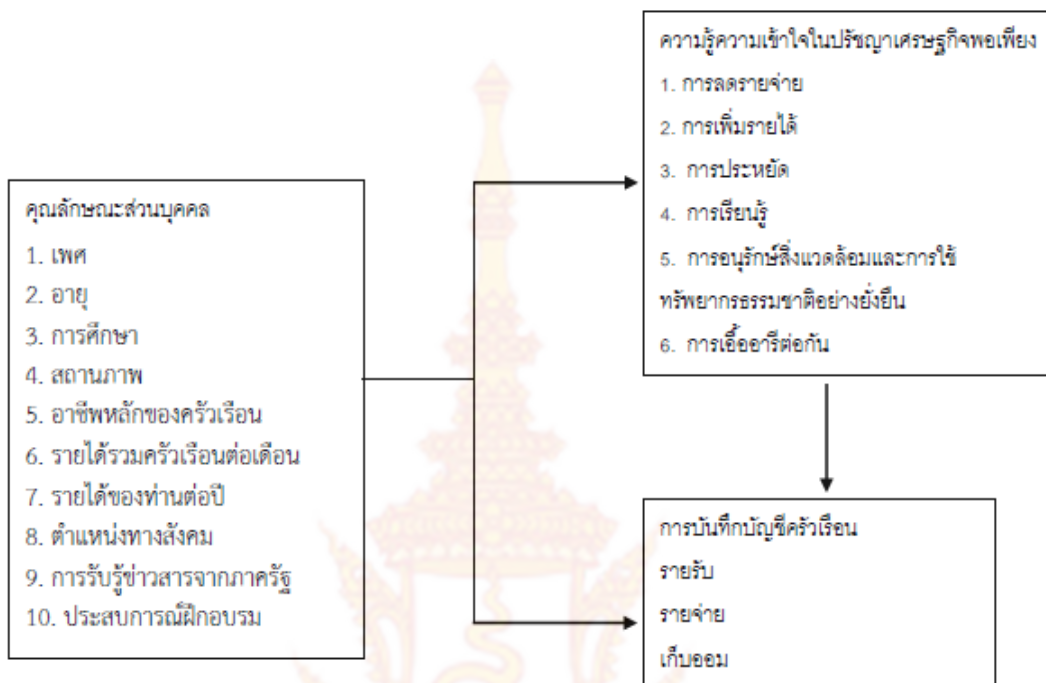
ตำแหน่งทางสังคม หมายถึง การเป็นประธานกลุ่มในชุมชน เป็นผู้นำกลุ่ม องค์การชุมชน รวมถึงการเป็นสมาชิกกลุ่ม องค์กรในชุมชน

ประสบการณ์ฝึกอบรม หมายถึง การได้ฝึกอบรมจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องจัดฝึกอบรมด้านเศรษฐกิจพอเพียงและการบันทึกบัญชีครัวเรือนในรอบ 1 ปี ก่อนการตอบแบบสอบถาม

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ พบว่า มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องหรือมีลักษณะใกล้เคียงกัน สามารถนำมากำหนดกรอบแนวคิดของงานวิจัย ดังนี้

ตัวแปรต้น (Independent Variable)   ตัวแปรตาม (dependent Variables)

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวความคิดการวิจัย

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การทบทวนวรรณกรรม/สารสนเทศ (information) ที่เกี่ยวข้องการศึกษาวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ของความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริกับการบันทึกบันชีครัวเรือนของประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอชนอม จังหวัดนครศรีธรรมราชครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ข้อมูลจากบทความ เอกสารตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐานความคิดนำไปสู่กรอบความคิดในการทำงานวิจัยและข้อมูลในการศึกษา วิเคราะห์และอภิปรายผล ซึ่งมีลำดับขั้นตอนการนำเสนอ ดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

แนวคิดการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกระทรวงมหาดไทย

แนวคิดการบันทึกบันชีครัวเรือน

แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ

แนวคิดและทฤษฎีความต้องการ

แนวคิดและทฤษฎีการบัญชี

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

จากกระแสทฤษฎีใหม่และพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงพระราชทานเป็นแนวทางการแก้ไขวิกฤติเศรษฐกิจของประเทศไทยมาโดยตลอดนานกว่า 25 ปี พระองค์ทรงทำความเข้าใจและทรงเน้นย้ำให้คนไทยหันมามองตนเอง วิเคราะห์ตนเองและชุมชนว่าเราจะเป็นอย่างใด โดยให้พึ่งพาทนอดให้น้อยที่สุด พึ่งพาตนเองให้มากที่สุด ซึ่งได้มีนักวิชาการได้ให้คำจำกัดความหรือความหมายของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไว้ดังนี้

สุเมธ ตันติเวชกุล (2550: 21-22) ได้ให้ความหมายเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง เศรษฐกิจที่สามารถอุ้มชูตัวเอง (Relative Self-sufficiency) อยู่ได้โดยไม่ต้องเดือดร้อนโดยต้องสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจของตนเองให้ดีเสียก่อน คือตั้งตัวให้มีความพอกินพอใช้ ไม่ใช่มุ่งหวังแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญ ยกเศรษฐกิจให้รวดเร็วแต่เพียงอย่างเดียว เพราะผู้ที่มีมืออาชีพ และฐานะเพียงพอที่จะพึ่งตนเอง ย่อมสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าและฐานะทางเศรษฐกิจที่สูงขึ้นไปตามลำดับต่อไปได้

นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2550: 22) ได้ให้ความหมายของ เศรษฐกิจพอเพียง โดยในแห่งวัฒนธรรม “เศรษฐกิจพอเพียงไม่ใช่เทคนิค แต่มีความหมายกว้างกว่าเท่านั้นมากเพราะต้องรวมเอา 1) อุดมการณ์บางอย่าง 2) โลกทัศน์บางอย่าง 3) ความสัมพันธ์บางอย่าง 4) ค่านิยมบางอย่างอยู่ในนั้นด้วย จึงนับได้ว่าเป็นเศรษฐกิจพอเพียงที่แท้จริง ทั้ง 4 ประการนี้คือ ส่วนที่เรารู้จักกันว่าวัฒนธรรมนั่นเอง

ประเวศ วะสี (2545: 23) มองเศรษฐกิจอย่างเชื่อมโยงหลายสิ่งหลายอย่างเข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดความสมดุล ไม่ต้องประสบกับวิกฤติ ในการดำรงชีวิต

เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง พอเพียงในอย่างน้อย 7 ประการด้วยกัน คือ

1. พอเพียงสำหรับทุกคน ทุกครอบครัว ไม่ใช่เศรษฐกิจแบบทอดทิ้ง

2. จิตใจพอเพียง ทำให้รักและเอื้ออาทรคนอื่นได้
3. สิ่งแวดล้อมพอเพียง การอนุรักษ์และเพิ่มพูนสิ่งแวดล้อม ทำให้ยังชีพและทำมาหากินได้ เช่น การทำเกษตรผสมผสาน ซึ่งได้ทั้งอาหาร ได้ทั้งสิ่งแวดล้อม และได้ทั้งเงิน
4. ชุมชนเข้มแข็งพอเพียง การรวมตัวกันเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง จะทำให้สามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้ เช่น ปัญหาสังคม ปัญหาความอยากจน หรือปัญหาสิ่งแวดล้อม
5. ปัญญาพอเพียง มีการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติ และปรับตัวได้อย่างต่อเนื่อง
6. อยู่บนพื้นฐานวัฒนธรรมพอเพียง วัฒนธรรม หมายถึง วิถีชีวิตของกลุ่มคนที่สัมพันธ์อยู่กับสิ่งแวดล้อมที่หลากหลาย ดังนั้น เศรษฐกิจจึงควรสัมพันธ์และเติบโตขึ้นจากรากฐานทางวัฒนธรรม จึงจะมั่นคง เช่น เศรษฐกิจของจังหวัดตราด ขณะนี้ไม่กระทบกระเทือนจากพองสบู่แตก ไม่มีคนตกงาน เพราะอยู่บนพื้นฐานของสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เอื้อต่ออาชีพการทำสวนผลไม้ ทำการประมง และการท่องเที่ยว

7. มีความมั่นคงพอเพียง ไม่ใช่ুবวาบ เดี่ยวจน เดี่ยวรวยแบบกะทันหัน เดี่ยวตกงาน ไม่มีกิน ไม่มีใช้ ถ้าเป็นแบบนี้ประชาชนมนุษย์คงทนไม่ไหวต่อความผันผวนที่เร็วเกินไป จึงสุขภาพจิตเสีย เครียด เพี้ยนรุนแรงฆ่าตัวตาย ตัดยา เศรษฐกิจพอเพียงที่มั่นคง จึงทำให้สุขภาพจิตดี เมื่อทุกอย่างพอเพียงก็เกิดความสมดุล ความสมดุล คือ ความเป็นปกติ และยั่งยืนซึ่งเราอาจเรียกเศรษฐกิจพอเพียงในชื่ออื่นๆ เช่น-เศรษฐกิจพื้นฐาน -เศรษฐกิจสมดุล -เศรษฐกิจบูรณาการ -เศรษฐกิจศีลธรรมและนี่คือ เศรษฐกิจทางสายกลางหรือเศรษฐกิจแบบมีขั้วมาปฏิบัติ เพราะเชื่อมโยงทุกเรื่องเข้ามาด้วยกัน ทั้งเศรษฐกิจ จิตใจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ที่จริงคำว่าเศรษฐกิจพอเพียงเป็นความหมายที่ดีหมายถึงความเจริญที่เชื่อมโยงใน สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมเข้าด้วยกัน แต่ไม่มีการนำเอาคำว่าเศรษฐกิจไปใช้ในลักษณะแบบแยกส่วนที่หมายถึงการแสวงหาเงินเท่านั้น เมื่อแยกส่วนก็ทำลายส่วนอื่นๆ จนเสียสมดุลและวิกฤต

อำพน กิตติอำพล (2550:25) เศรษฐกิจพอเพียง คือ ปรัชญาที่ชี้แนวทางในการดำรงชีวิต อนันต์ อนันตกุล (2541 : 136) ได้ให้ความหมายว่า เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาการพัฒนาและเป็นพันธกิจแห่งชาติ ที่ทุกฝ่ายสามารถยึดถือปฏิบัติเพื่อตอบสนองให้เป็นไปตามเป้าหมายและค่านิยมแห่งชาติ ที่สำคัญ คือ จะเป็นกลไกการพัฒนาทางการเมืองของประเทศที่เข้มแข็งเพราะยึดหลักการของประชาชนโดยประชาชนเพื่อประชาชน การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนการพัฒนาบนพื้นฐานภูมิศาสตร์ การพัฒนาอย่างยั่งยืน การเสริมสร้างพลังประชาชน และการส่งเสริมการพัฒนาทุนทางสังคม

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงการดำรงชีวิตและปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับหน่วยงานรัฐทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศ ให้ดำเนินไปในทางสายกลาง สามารถอุ้มชูตัวเองอยู่ได้ไม่เดือดร้อน และอยู่อย่างพึ่งพาตัวเองได้ โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ที่เปลี่ยนแปลงไป

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริกับการบันทึกบัญชีครัวเรือนของประชาชนเขตพื้นที่อำเภอหนอง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การจัดกระทำกับข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครัวเรือนจำนวน 50 ครัวเรือนที่จัดทำบัญชีครัวเรือนในพื้นที่อำเภอหนอง จังหวัดนครศรีธรรมราช จากข้อมูลของสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์นครศรีธรรมราช โดยใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่างเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) ซึ่งสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพหลักของครัวเรือน รายได้รวมครัวเรือนต่อเดือน รายได้ของท่าน ต่อเดือน/ปี เพียงพอกับรายจ่ายของครัวเรือนตำแหน่งทางสังคม การรับรู้ข่าวสารจาก การอบรมในการทำบัญชีครัวเรือน ประสบการณ์ในการจัดทำบัญชีครัวเรือน ประสบการณ์ในอาชีพ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นแบบสอบถามวัดระดับความรู้ ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scales) เพื่อวัดระดับความรู้ความเข้าใจ ตามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert Method) ซึ่งกำหนดระดับของคะแนนดังนี้ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด (สุชาติ ประเสริฐรัฐสินธุ์ , 2544 :208-212)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบันทึกบัญชีครัวเรือน ซึ่งเป็นแบบสอบถามวัดระดับการบันทึกบัญชีครัวเรือนเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scales) ซึ่งกำหนดระดับของคะแนน ดังนี้ สม่าเสมอ บ่อยครั้ง บางครั้ง น้อย และน้อยที่สุด(สุชาติ ประเสริฐรัฐสินธุ์ , 2544 :208-212)

วิธีการสร้างเครื่องมือในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีวิธีและขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร หลักการ ทฤษฎี บทความและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริกับการบันทึกบัญชีครัวเรือน และนำมาเป็นกรอบแนวคิดการสร้างข้อคำถามในแบบสอบถาม
2. กำหนดกรอบความคิดในการสร้างเครื่องมือ รวมทั้งกำหนดโครงสร้างของเครื่องมือตามตารางโครงสร้างและเนื้อหาเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบ
3. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)
4. สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมกรอบแนวคิดในการวิจัย
5. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct validity) และความตรงทางด้านเนื้อหา (Content validity) ภาษาที่ใช้ (Wording) รูปแบบของแบบสอบถาม (Format) แล้วนำมาปรับปรุงให้สมบูรณ์ การวิเคราะห์และตรวจสอบโดยใช้การหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item- objective Congruence : IOC) ข้อคำถามในแบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1.00
6. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามที่ยุเชี่ยวชาญเสนอแนะ
7. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try – Out) กับประชาชนอำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 35 คน ทำการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95
8. จัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยได้จัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์นครศรีธรรมราช เพื่อขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับรายชื่อครัวเรือนที่บันทึกบัญชีครัวเรือน รวมถึงการขอลงพื้นที่ในการจัดเก็บข้อมูล และได้อธิบายถึงวัตถุประสงค์ของการจัดเก็บข้อมูล ให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้เข้าใจก่อนการตอบแบบสอบถาม โดยเริ่มเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือน กรกฎาคม 2561 ถึง เดือน สิงหาคม 2561 รวมระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 เดือน

การจัดกระทำกับข้อมูล

1. นำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความถูกต้อง และความครบถ้วนสมบูรณ์
2. นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์แล้วมาให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดดังนี้
  - 2.1 แบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริ โดยกำหนดค่าคะแนนแบบ 4 ระดับ ได้กำหนดเกณฑ์ให้คะแนนให้แบบสอบถามดังนี้

ถูกมากที่สุด	ให้ค่าคะแนน	4	คะแนน
--------------	-------------	---	-------

ถูกต้อง	ให้ค่าคะแนน	3	คะแนน
ถูกปานกลาง	ให้ค่าคะแนน	2	คะแนน
ถูกน้อย	ให้ค่าคะแนน	1	คะแนน

การแปลผล ความหมายเพื่ออธิบายระดับความรู้ ความเข้าใจ ได้จากแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า พิจารณาจากระดับคะแนน โดยแบ่งเป็นร้อยละ ดังนี้

ร้อยละ	ความหมาย
80 – 100	มีความรู้ความเข้าใจมากที่สุด
70 – 79	มีความรู้ความเข้าใจมาก
60 – 69	มีความรู้ความเข้าใจปานกลาง
50 – 59	มีความรู้ความเข้าใจน้อย
25 – 49	มีความรู้ความเข้าใจน้อยที่สุด

2.2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบันทึกบัญชีครัวเรือน แบ่งเป็น 2 ตอน

2.2.1 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบันทึกบัญชีครัวเรือน ซึ่งเป็น

แบบสอบถามวัดระดับการบันทึกบัญชีครัวเรือน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ (Rating Scales) เกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

คะแนน	ความหมาย
4	มีการบันทึกบัญชีครัวเรือนสม่ำเสมอ
3	มีการบันทึกบัญชีครัวเรือนครั้งคราว
2	มีการบันทึกบัญชีครัวเรือนน้อย
1	มีการบันทึกบัญชีครัวเรือนไม่มีเลย

การแปลผล ความหมาย เพื่ออธิบายระดับการบันทึกบัญชีครัวเรือน ได้จากแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า พิจารณาจากระดับคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

คะแนน	ความหมาย
3.01 - 4.00	มีการบันทึกบัญชีครัวเรือนสม่ำเสมอ
2.01 – 3.00	มีการบันทึกบัญชีครัวเรือนครั้งคราว
1.01 – 2.00	มีการบันทึกบัญชีครัวเรือนน้อย
0.00 – 1.00	มีการบันทึกบัญชีครัวเรือนไม่มีเลย

2.2.2 แบบสอบถามระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบันทึกบัญชีครัวเรือน ซึ่งเป็นแบบสอบถามวัดระดับการบันทึกบัญชีครัวเรือน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scales) มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

คะแนน	ความหมาย
5	เห็นด้วยมากที่สุด
4	เห็นด้วยมาก
3	เห็นด้วยปานกลาง

2 เห็นด้วยน้อย

1 ไม่เห็นด้วย

การแปลผล ความหมาย เพื่ออธิบายระดับความคิดเห็นที่ได้จากแบบสอบถามแบบ
มาตราส่วนประมาณค่า พิจารณาจากระดับคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

คะแนน	ความหมาย
4.51 – 5.00	เห็นด้วยมากที่สุด
3.51 – 4.50	เห็นด้วยมาก
2.51 – 3.50	เห็นด้วยปานกลาง
1.51 – 2.50	เห็นด้วยน้อย
1.00 – 1.50	ไม่เห็นด้วย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยใช้
คอมพิวเตอร์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อหาค่าสถิติดังต่อไปนี้

สถิติพื้นฐาน

1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้วิธีแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่า
ร้อยละ (Percentage) ได้แก่ เพศ การศึกษา รายได้ของครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน อาชีพ
การรับรู้ข่าวสารจากภาครัฐ ตำแหน่งทางสังคม และประสบการณ์การฝึกอบรม

2. แบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ ใช้การหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic mean)
หรือ ($\bar{X}$) และการหาค่าเฉลี่ยเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตาม
แนวพระราชดำริกับการบันทึกบัญชีครัวเรือนของประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอชนอม จังหวัด
นครศรีธรรมราช ใช้การวิเคราะห์คำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson
Product Moment Correlation) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่คำนวณได้นำมาแปลผลในรูปของ
ความสัมพันธ์ กำหนดหลักการดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ความหมาย

+ .91 ถึง + 1.00	ตัวแปรที่ศึกษามีความสัมพันธ์กัน อยู่ในระดับสูงมาก
+ .71 ถึง + .90	ตัวแปรที่ศึกษามีความสัมพันธ์กัน อยู่ในระดับสูง
+ .51 ถึง + .70	ตัวแปรที่ศึกษามีความสัมพันธ์กัน อยู่ในระดับปานกลาง
+ .31 ถึง + .50	ตัวแปรที่ศึกษามีความสัมพันธ์กัน อยู่ในระดับต่ำ
+ .00 ถึง + .30	ตัวแปรที่ศึกษามีความสัมพันธ์กัน อยู่ในระดับต่ำที่สุด

ความสำคัญของแนวคิดระบบเศรษฐกิจพอเพียง

ประการแรก เป็นระบบเศรษฐกิจที่ยึดถือหลักการที่ว่า “ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน” โดยมุ่งเน้นการผลิตพืชผลให้เพียงพอ กับความต้องการบริโภคในครัวเรือนเป็นอันดับแรก เมื่อเหลือพอจากการบริโภคแล้ว จึงคำนึงถึงการผลิตเพื่อการค้าเป็นอันดับรองลงมา ผลผลิตส่วนเกินที่ออกสู่ตลาดก็จะเป็นกำไรของเกษตรกร ในสถานการณ์เช่นนี้ เกษตรกรจะกลายเป็นผู้กำหนดหรือเป็นผู้กระทำต่อตลาด แทนที่ว่าตลาดจะเป็นตัวกระทำ หรือเป็นตัวกำหนดเกษตรกรดังกล่าวเช่นนี้ที่เป็นอยู่ในขณะนี้ และหลักใหญ่สำคัญยิ่งคือ การลดค่าใช้จ่าย โดยการสร้างสิ่งอุปโภคบริโภคในที่ดินของตนเอง เช่น ข้าว น้ำ ปลา ไข่ ไม้ผล พืชผัก ฯลฯ

ประการที่สอง เศรษฐกิจแบบพอเพียงให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่มของชาวบ้าน ทั้งนี้กลุ่มชาวบ้านหรือองค์กรชาวบ้านจะทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ให้หลากหลายครอบคลุมทั้งการเกษตรแบบผสมผสานหัตถกรรมการแปรรูปอาหาร การทำธุรกิจค้าขาย และการท่องเที่ยวระดับชุมชน ฯลฯ เมื่อองค์กรชาวบ้านเหล่านี้ได้รับการพัฒนาให้เข้มแข็ง และมีเครือข่ายที่กว้างขวางมากขึ้นแล้ว เกษตรกรทั้งหมดในชุมชนก็จะได้รับการดูแลให้มีรายได้เพิ่มขึ้นรวมทั้งได้รับการแก้ไขปัญหาในทุก ๆ ด้าน เมื่อเป็นเช่นนี้ เศรษฐกิจโดยรวมของประเทศก็จะสามารถเจริญเติบโตไปได้อย่างมีเสถียรภาพ ซึ่งหมายความว่าเศรษฐกิจสามารถขยายตัวไปพร้อม ๆ กับสภาพการณ์ด้านการกระจายรายได้ที่ดีขึ้น

ประการที่สาม เศรษฐกิจแบบพอเพียงตั้งอยู่บนพื้นฐานของการมีความเมตตา ความเอื้ออาทร และความสามัคคีของสมาชิกในชุมชนในการร่วมแรงร่วมใจ เพื่อประกอบอาชีพต่าง ๆ ให้บรรลุผลสำเร็จ ประโยชน์ที่เกิดขึ้นจึงมิได้หมายถึงรายได้แต่เพียงมิติเดียว หากแต่ยังรวมถึงประโยชน์ในมิติอื่น ๆ ด้วย ได้แก่ การสร้างความมั่นคงให้กับสถาบันครอบครัว สถาบันชุมชน ความสามารถในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของชุมชนบนพื้นฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งการรักษาไว้ ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามของไทยให้คงอยู่ตลอดไป

หลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง

การพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลาง และความไม่ประมาท โดยคำนึงถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้รอบคอบ และคุณธรรม ประกอบการวางแผนการตัดสินใจและการกระทำ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีหลักพิจารณา 5 ส่วน(สมพร เทพสิทธา, 2549) ดังนี้

1. กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัย และวิกฤติ เพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา

2. คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

3. ค่านิยม ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะ พร้อมกัน ดังนี้

3.1 ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

3.2 การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้นจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

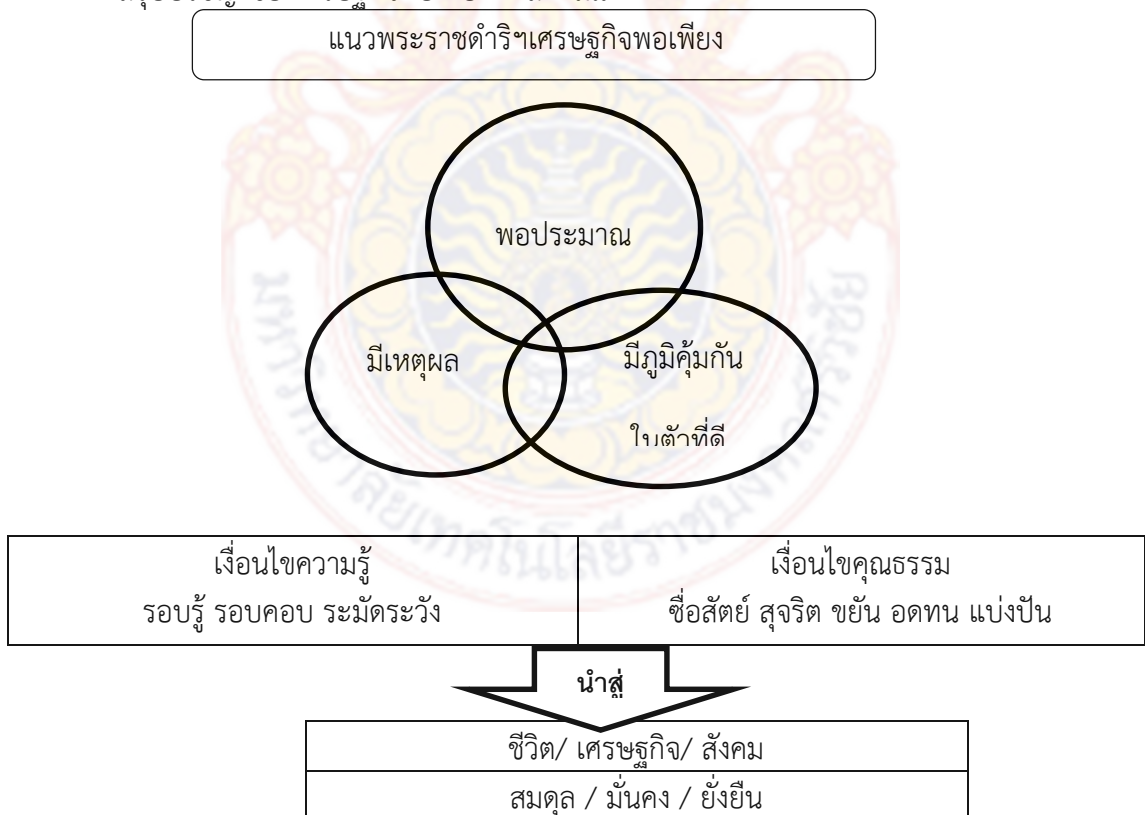
3.3 การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้ และไกล

4. เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้นต้องอาศัยทั้ง ความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน รอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกันเพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ โดยมีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

5. แนวทางปฏิบัติ/ผลที่คาดว่าจะได้รับ จากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้าน เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี

จากปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงดังกล่าว ได้มีผู้ให้ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงไว้หลาย ท่าน ดังนี้

สรุปปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 2.1 สรุปปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ที่มา : คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง (2549: 15)

การดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จำแนกได้ระดับ ดังนี้

เศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคล เป็นความสามารถในการดำรงชีวิตอย่างไม่เดือดร้อน มีความเป็นอยู่อย่างพอประมาณตนตามฐานะ ตามอัตภาพและที่สำคัญไม่หลงไหลตามกระแสวัตถุนิยม มีอิสรภาพในการประกอบอาชีพ เดินทางสายกลาง ทำกิจกรรมที่เหมาะสมกับตนเอง และสามารถพึ่งตนเองได้

เศรษฐกิจพอเพียงระดับเกษตรกร เป็นเศรษฐกิจเพื่อการเกษตรที่เน้นการพึ่งพาตนเอง เกษตรกรจะใช้ความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการที่ดิน โดยเฉพาะแหล่งน้ำ และกิจกรรมการเกษตรได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพพื้นที่และความต้องการของเกษตรกรเอง ด้วยการนำเกษตรทฤษฎีใหม่ขั้นที่หนึ่ง ฐานการผลิตความพอเพียงมาใช้ในไร่นาของตนเอง โดยเริ่มจากการผลิต จะต้องทำในลักษณะพึ่งพาอาศัยทรัพยากรในไร่นา และทรัพยากรธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ ให้ความหลากหลายของกิจกรรมการเกษตรในไร่นาให้เกิดประโยชน์สูงสุด

สุเมธ ตันติเวชกุล (2550: 36-37) กล่าวถึง การปฏิบัติตนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มี 5 ประการ คือ ยึดความประหยัด ตัดทอนค่าใช้จ่ายในทุกด้านที่ไม่จำเป็น ลดความฟุ่มเฟือยในการดำรงชีพอย่างจริงจัง ดังพระราชดำรัสว่า “ความเป็นอยู่ต้องไม่ฟุ้งเฟ้อต้องประหยัดในทางที่ถูกต้อง” ยึดถือการประกอบอาชีพด้วยความถูกต้อง สุจริต แม้จะตกอยู่ในภาวะขาดแคลน ในการดำรงชีพก็ตาม ดังพระราชดำรัสที่ว่า “ความเจริญของคนทั้งหลายย่อมเกิดมาจากการประพฤติชอบและการหาเลี้ยงชีพเป็นหลักสำคัญ” ละเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์ และแข่งขันกันในทางค้าขายประกอบอาชีพแบบต่อสู้กันอย่างรุนแรงดังอดีต ซึ่งมีพระราชดำรัสในเรื่องนี้ว่า “ความสุขความเจริญอันแท้จริงนั้น หมายถึง ความสุขความเจริญที่บุคคลแสวงหามาได้ด้วยความเป็นธรรมทั้งในเจตนาและการกระทำ ไม่ใช่ได้มาด้วยความบังเอิญ หรือด้วยการแก่งแย่งเบียดเบียนจากผู้อื่น” ไม่หยุดนิ่งที่จะหาทางให้ชีวิตหลุดพ้นจากความทุกข์ยากครั้งนี้ โดยต้องการชวนชวนไขว่คว้าความรู้ให้เกิดมีรายได้เพิ่มพูนขึ้น จนถึงขั้นตอนพอเพียงเป็นเป้าหมายสำคัญ พระราชดำรัสตอนหนึ่ง ที่ให้ความชัดเจนว่า “การที่ต้องการให้ทุกคนพยายามที่จะหาความรู้ และสร้างตนเองให้มั่นคงนี้เพื่อตนเอง เพื่อที่จะให้ตัวเองมีความเป็นอยู่ที่ก้าวหน้า ที่มีความสุข พอมีพอกินเป็นขั้นหนึ่งและขั้นต่อไป ก็คือให้มีเกียรติว่ายืนได้ด้วยตนเอง...” ปฏิบัติตนในแนวทางที่ดี ลดละสิ่งชั่วให้หมดสิ้นไป ทั้งนี้ด้วยสังคมไทยที่ล่มสลายลงในครั้งนี้เพราะยังมีบุคคลจำนวนมากมีใช้น้อยที่ดำเนินการโดยปราศจากความละอายต่อแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้มีพระบรมราโชวาทว่า “...พยายามไม่ก่อความชั่วให้เป็นเครื่องทำลายตัว ทำลายผู้อื่น พยายามลด พยายามละความชั่วที่ตัวเองมีอยู่ พยายามก่อความดีให้แก่ตัวอยู่เสมอ พยายามรักษาและเพิ่มพูนความดีที่มีอยู่นั้นให้จงกวมสมบูรณ์...” ซึ่งการปฏิบัติให้ได้ผลตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงอันเนื่องมาจากพระราชดำริจะต้องยึดหลักสำคัญ 5 ประการ

1. ด้านจิตใจ ทำตนให้เป็นที่พึ่งตนเอง มีจิตสำนึกที่ดี สร้างสรรค์ให้ตนเอง และชาติโดยรวมมีจิตเอื้ออาทร ประณีประนอม เห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

2. ด้านสังคม แต่ละชุมชนต้องช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายชุมชนที่เข้มแข็ง เป็นอิสระ

3. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้ใช้และจัดการอย่างฉลาดพร้อมทั้งหา

ทางเพิ่มมูลค่า โดยยึดบนหลักการของความยั่งยืน

4. ด้านเทคโนโลยี จากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็วเทคโนโลยีที่เข้ามาใหม่ มีทั้งดี และไม่ดี จึงต้องแยกแยะบนพื้นฐานของภูมิปัญญาชาวบ้านและเลือกให้เฉพาะที่สอดคล้องกับความต้องการและสภาพแวดล้อมของประเทศ และควรพัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาของเราด้วย

5. ด้านเศรษฐกิจ แต่เดิมนักพัฒนามักมุ่งที่การเพิ่มรายได้และไม่มีกำไรมุ่งที่การลดรายจ่ายในเวลาเช่นนี้จะต้องปรับทิศทางใหม่ คือ จะต้องมุ่งลดรายจ่ายก่อนเป็นสำคัญและยึดหลักพออยู่ พอกิน พอใช้ หลังจากนั้นจึงคิดหารายได้ในลักษณะค่อยเป็นค่อยไป หลีกเลียงจากการก่อหนี้โดยไม่มีผลตอบแทนที่คุ้มค่า และพยายามเสี่ยงด้านต่าง ๆ

ความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจพอเพียงกับทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ

เศรษฐกิจพอเพียงและแนวทางปฏิบัติของทฤษฎีใหม่ เป็นแนวทางในการพัฒนาที่นำไปสู่ความสามารถในการพึ่งตนเอง ในระดับต่าง ๆ อย่างเป็นขั้นตอน โดยลดความเสี่ยงเกี่ยวกับความผันแปรของธรรมชาติ หรือการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยต่าง ๆ โดยอาศัยความพอประมาณ และความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี มีความรู้ ความเพียรและความอดทนสติปัญญา การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และความสามัคคี

เศรษฐกิจพอเพียงมีความหมายกว้างกว่าทฤษฎีใหม่ โดยที่เศรษฐกิจพอเพียงเป็นกรอบแนวคิดที่ชี้บอกหลักการและแนวทางปฏิบัติของทฤษฎีใหม่ ในขณะที่แนวพระราชดำริเกี่ยวกับทฤษฎีใหม่ หรือเกษตรทฤษฎีใหม่ ซึ่งเป็นแนวทางในการพัฒนาภาคเกษตรอย่างเป็นขั้นตอนนั้น เป็นตัวอย่างการใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในทางปฏิบัติ ที่เป็นรูปธรรมเฉพาะในพื้นที่ที่เหมาะสม (กรมการพัฒนารัฐบาล, 2548:15)

เศรษฐกิจพอเพียงสำหรับเกษตรกรแนวพระราชดำริ ตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักการ “ทฤษฎีใหม่” 3 ขั้น (ศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชนเขตที่ 7 , 2550 : 38) คือ

ขั้นที่หนึ่ง มีความพอเพียง เลี้ยงตัวเองได้บนพื้นฐานของความประหยัด ขจัดค่าใช้จ่าย

ขั้นที่สอง รวมพลังในรูปกลุ่ม เพื่อทำการผลิต การตลาดการจัดการ รวมทั้งด้านสวัสดิการ การศึกษา การพัฒนาสังคม

ขั้นที่สาม สร้างเครือข่ายกลุ่มอาชีพและขยายกิจการทางเศรษฐกิจให้หลากหลายโดยประสานความร่วมมือกับภาครัฐ ภาคองค์กรพัฒนาเอกชนเอกชน และภาคราชการ ในด้านเงินทุนการตลาด การผลิต การจัดการ และข่าวสารข้อมูล

นอกจากนี้ยังสามารถประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อแก้ปัญหาความยากจนของประชาชน โดยการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อแก้ปัญหาความยากจนของ สามารถในการพึ่งตนเอง และการแก้ปัญหาความยากจน สามารถดำเนินการเป็นขั้นตอนได้ 3 ระดับ คือ

ระดับจิตสำนึก เพื่อให้เกิดการสร้างจิตสำนึก และปรับทัศนคติ สู่การพึ่งตนเอง โดยสร้างความรู้ความเข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถ่องแท้ประเมินตนเองเพื่อให้รู้จักตนเอง รู้ศักยภาพของตนเอง รู้ปัญหาหรือวิกฤตที่ประสบอยู่ เกิดความคิด “พึ่งตนเอง” โดยใช้ศักยภาพที่มีอยู่แก้ปัญหา ตั้งใจจะใช้ชีวิต “อยู่อย่างพึ่งพาตนเอง” พึ่งตนเองให้ได้โดยลดความต้องการ (กิเลส) และทำประโยชน์แก่ส่วนรวมมากขึ้น

ระดับปฏิบัติ เป็นแนวทางการปฏิบัติเพื่อให้เกิดการพึ่งพาตนเอง แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 “อยู่อย่างพึ่งพาตนเอง” ในระดับครอบครัว ครอบครัวและสมาชิกต้องรู้จักพึ่งพาตนเอง โดยทำกิจกรรม ลดรายจ่าย เพื่อให้เกิดการออม ดังนี้

ด้านการเงินในครัวเรือน กำหนดการใช้จ่ายเงินในแต่ละเดือน โดยมีเป้าหมายใช้จ่าย 3 ส่วน ออม 1 ส่วน โดย จัดทำบัญชี รับ- จ่าย เพื่อให้รู้ภาวะหนี้สิน รายได้ รายจ่าย ของครัวเรือน ครอบครัว โดยจัดทำแผนการใช้จ่ายเงินของครัวเรือนควบคุมการใช้จ่ายของครัวเรือน และวางแผนการใช้จ่ายเงินอย่างรอบ ครอบ โดยจัดทำแผนการใช้จ่ายเงินของครัวเรือนสร้างวินัยการใช้เงิน และออมสินส่วนที่เหลือจ่ายไว้กับกลุ่มการเงินในชุมชน หรือสถาบันการเงินไม่สร้างหนี้ ลดภาระหนี้สินของตนเอง หรือไม่พยายามก่อหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย และรู้เท่าทันกระแสบริโภคนิยม พยายามที่จะลด ละ เลิก อบายมุข ด้านปัจจัย 4 ในการดำรงชีวิต การลดรายจ่ายในครัวเรือนโดยทำกิจกรรมเพื่อการบริโภคในครัวเรือนเอง ทำครัวเรือนสามารถประหยัดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนให้ได้ 1 ใน 4 ของรายจ่ายทั้งหมด ดังนี้

1) ปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์เพื่อการบริโภคในครัวเรือน เช่น ปลูกข้าว ปลูกพืชผักสวนครัวรั้วกินได้ เลี้ยงไก่พื้นเมือง เป็ด ปลา ไข่กิ้งในครัวเรือน โดยยึดหลัก “ปลูกทุกอย่างที่กิน กินทุกอย่างที่ปลูก และใช้ทุกอย่างที่ทำ ทำทุกอย่างที่”

2) ปลูกพืชสมุนไพรรักษาโรค

3) ทำกิจกรรมเพื่อลดต้นทุนการผลิตในการอาชีพหลัก เช่น ผลิตปุ๋ยชีวภาพ ลดการใช้สารเคมีในการเกษตร เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 2 มีวิถี “อยู่อย่างพอเพียง” ในการดำเนินชีวิตยึดทางสายกลางไม่เบียดเบียนตนเอง ผู้อื่น และสิ่งแวดล้อม อยู่อย่างสมดุล ไม่ดำเนินชีวิตเกินความพอดีดังตัวอย่างกิจกรรม ต่อไปนี้ตัวอย่างกิจกรรมภาคการเกษตร ที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ได้แก่ เกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรผสมผสาน ไร่นาสวนผสม วนเกษตร เกษตรอินทรีย์ ตัวอย่างผลิตภัณฑ์จากชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่นการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนเพื่อให้เกิดการสะสมทุนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สร้างพลังในการต่อรอง และความสามัคคีในชุมชน เช่น กลุ่มกองทุนสวัสดิการต่าง ๆ

ขั้นตอนที่ 3 รวมกลุ่มในสังคม “อยู่ร่วมกันอย่างเอื้ออาทร” คนในชุมชนมีความคิดที่แจกจ่ายแบ่งปันให้ผู้อื่น ซึ่งจะทำได้เพื่อน และเกิดเป็นวัฒนธรรมที่ดี ที่จะช่วยลดความเห็นแก่ตัว และสร้างความพอเพียงให้เกิดขึ้นในจิตใจ การมีจิตใจที่แบ่งปันเป็นพื้นฐานให้เกิดการรวมกลุ่มในสังคม จะเห็นได้ว่าชุมชนที่เข้มแข็งทุนทางสังคมที่สามารถขับเคลื่อน เพื่อช่วยเหลือคนยากจนและคนด้อยโอกาส ในลักษณะที่อยู่ร่วมกันอย่างเอื้ออาทร เช่น กลุ่มกองทุนการเงินในชุมชน เป็นการรวมตัวกันอดออม มีวินัยการใช้เงิน ลดละ เลิกอบายมุข และการใช้จ่ายฟุ่มเฟือย สะสมเงินทุนในลักษณะสัจจะ เป็นกองทุนของชุมชนเอง

กลุ่มด้านสิ่งแวดล้อม ดูแลสิ่งแวดล้อมและใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่น กลุ่มปุ๋ยชีวภาพ กลุ่มปุ๋ยหมักกลุ่มทอผ้าย้อมสีธรรมชาติ กลุ่มผู้ใช้น้ำ กลุ่มข้าวซ้อมมือ

กลุ่มด้านเกษตรกรรม มีกิจกรรมด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การประกอบอาชีพสร้างพลังต่อรอง ร่วมกันซื้อขายผลผลิตจากกลุ่ม เช่น กลุ่มเกษตร กลุ่มทำการเกษตรผสมผสาน กลุ่มปลูกผักสวนครัว กลุ่มปลูกผักสวนครัว กลุ่มอาชีพเลี้ยงสัตว์ โค กระบือ ๆ สุกร ไหม กลุ่มอาชีพประมง

กลุ่มกองทุนเพื่อพัฒนาหมู่บ้านและกลุ่มองค์กรอื่น ๆ กิจกรรมรวมกลุ่มเพื่อให้เกิดการพัฒนาชุมชนด้านต่าง ๆ เช่น กองทุนสตรี กองทุนเด็ก กองทุนเยาวชน เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 4 “ ร่วมกันในชุมชน เช่น ร่วมกันจัดทำแผน ชุมชน ศึกษาวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนระดับครัวเรือนยากจน ส่งเสริมการเรียนรู้ศักยภาพตนเอง โดยให้จัดทำบัญชี รับ-จ่าย ระดับบุคคล/ครัวเรือนสร้างนิสัยการออม

ระดับปฏิเวธ หรือผลของการปฏิบัติเกิดความพอเพียงในทุกระดับของการดำเนินชีวิต ทั้งครอบครัวชุมชนและขยายผลไปสู่ระดับสังคม ดังนี้

1) ความพอเพียงในระดับครอบครัว

- ครัวเรือนมีความเป็นอยู่ที่พึ่งตนเองได้อย่างมีความสุข ทั้งทางกาย และใจ
- ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น
- ไม่มีภาระหนี้สินของตนเองและครอบครัว
- สามารถหาปัจจัยสี่ มาเลี้ยงตนเองและครอบครัว
- มีส่วนเหลือเป็นเงินออมของและครอบครัว
- ยกระดับรายได้พ้นความยากจน

2) ความพอเพียงในระดับในชุมชน

- มีการรวมกลุ่มทำประโยชน์เอื้อส่วนรวม
- บริหารทรัพยากรในชุมชนอย่างถูกต้อง สมดุล
- ชุมชนอยู่เย็นเป็นสุข

3) ความพอเพียงในระดับสังคม

- การรวมกลุ่ม
- ร่วมแลกเปลี่ยนความรู้สืบทอดภูมิปัญญา
- สร้างเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างชุมชนแห่งความพอเพียง เกิดเป็นสังคมแห่งความพอเพียง

ในที่สุดการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้การวางแผนชีวิตประจำวันเพื่อให้เกิดรูปธรรมในทางปฏิบัติ การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคลและครัวเรือนเป็นขั้นตอน (กรมการพัฒนาชุมชน,2540) ดังนี้

1.จัดทำข้อมูลของครัวเรือน โดยให้หัวหน้าครัวเรือน กรอกข้อมูล รายละเอียดประกอบด้วย

- ข้อมูลหัวหน้าครัวเรือน
- ข้อมูลการประกอบอาชีพหลัก/รอง
- ข้อมูลการใช้สารเคมีในครัวเรือน
- ข้อมูลการเป็นสมาชิกกลุ่ม
- ข้อมูลสมาชิกในครัวเรือน

2. การค้นหาศักยภาพของตนเอง เพื่อให้หัวหน้าครัวเรือนค้นหาทุนหรือปัญหาที่อยู่ในตัวเอง และความเชื่อมั่นในทุนเหล่านั้นมากแค่ไหนในประเด็นความรู้ความชำนาญหรือทักษะในการประกอบอาชีพ ทุนในการประกอบอาชีพ เงินทุน วัสดุ อุปกรณ์ ทุนทรัพยากรธรรมชาติ ทุนเพื่อน ทุนความดี ความรู้เท่าทันสถานการณ์ในการประกอบอาชีพ

3. การค้นหาปัญหาของครัวเรือน เพื่อให้ครัวเรือนช่วยกันค้นหาปัญหา และวิเคราะห์

สาเหตุของปัญหาใน 4 ด้าน คือ ด้านการประกอบอาชีพ ด้านการเงินของครัวเรือน ด้านปัจจัยในการดำรงชีพ ด้านครอบครัวอบอุ่น

4. สรุปข้อมูลด้านศักยภาพ ข้อมูลปัญหาของครัวเรือน และข้อมูลแผนการเพิ่มรายได้ของครัวเรือน เพื่อให้เกิดการเปรียบเทียบข้อมูลในภาพรวมของครัวเรือน

5. ให้บุคคล/ครัวเรือนใช้ข้อมูลจากข้อ 4 กำหนดทิศทางของครัวเรือน เพื่อให้หลุดพ้นจากความยากจน สู่วิตพอเพียงโดยมีเป้าหมาย ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ มีเงินออม เรียนรู้มากขึ้น และเพิ่มพูนคุณธรรม

6. วางแผนการแก้ปัญหาของครัวเรือนโดยเศรษฐกิจพอเพียงในแผนหลัก 5 แผน คือ

6.1 แผนสร้างความพอประมาณในครัวเรือน ตามกิจกรรมการเรียนรู้รายรับรายจ่ายของครัวเรือนโดยจัดทำบัญชีครัวเรือน การลดรายจ่ายในครัวเรือน และลดต้นทุนการผลิต

6.2 แผนสร้างความมีเหตุผลของครัวเรือน ตามกิจกรรมลดรายจ่ายที่ฟุ่มเฟือย ลดละ เลิก อบายมุข พัฒนาหรือเพิ่มทักษะการประกอบอาชีพ และเพิ่มรายได้ในครัวเรือน

6.3 แผนสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในครัวเรือน ตามกิจกรรมการออมเงินเพื่อการลงทุน และสะสมเงินสำรองสำหรับครัวเรือน การเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชนและการสร้างครอบครัวอบอุ่น

6.4 แผนเสริมความรู้และการเรียนรู้ของครอบครัว ตามกิจกรรมการจัดทำแผน ชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง และการเพิ่มพูนความรู้ให้ตัวเอง

6.5 แผนเพิ่มพูนคุณธรรมในครัวเรือน ตามกิจกรรมการปฏิบัติตามหลักศาสนา การสืบทอดประเพณีอันดีงามในชุมชน และการถือปฏิบัติคุณธรรมของหัวหน้าครอบครัวและสมาชิก

7. การปฏิบัติตามแผน ให้ครัวเรือนบันทึกผลการปฏิบัติตามแผน พร้อมทั้งประเมินตนเองตามระยะเวลาที่เหมาะสม

8. การสนับสนุนโดยกลุ่ม องค์กรในชุมชน และภาคีพัฒนาทั้งภาครัฐาการและเอกชน โดยการเยี่ยมบ้านให้กำลังใจ สนับสนุนตามกำลังของหน่วยงานเพื่อให้บุคคล/ครอบครัวพึ่งตนเองได้

จากแนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่กล่าวมา สรุปได้ว่า แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกๆระดับตั้งแต่ระดับครอบครัวระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินในทางสายกลาง เป้าหมายมุ่งให้เกิดความสมดุล และความพร้อมต่อการยอมรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกว้างขวางทางด้านวัตถุ สังคม และสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกและภายในโดยมีหลักการ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี พอสมควรต่อการณ์ ผลกระทบใดๆ อยู่ในเงื่อนไขพื้นฐาน (ความรู้คู่คุณธรรม)

แนวคิดการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกระทรวงมหาดไทย

แผนพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง โดยให้ความสำคัญกับการนำทุนของประเทศที่มีศักยภาพทั้งทุนทางสังคม ทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และทุนทางเศรษฐกิจมาใช้ประโยชน์อย่างบูรณาการเกื้อกูล (คณะกรรมการอำนวยการอำนวยการอำนวยการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กระทรวงมหาดไทย 2550:9)

รัฐบาลได้นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงประยุกต์ใช้ในการพัฒนาประเทศ ภายใต้กรอบแนวคิดการพึ่งตนเองเป็นหลัก ยึดความพอดีหรือทางสายกลาง หลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยงในการดำเนินงานสร้างความสมดุล สร้างภูมิคุ้มกันภายใต้การมีคุณธรรม และจริยธรรม โดยใช้ 4 ป. คือความโปร่งใส เป็นธรรม ประหยัด และมีประสิทธิภาพ เป็นตัวกำกับเพื่อนำไปสู่ความสมานฉันท์ ก่อให้เกิดสังคมอยู่ดี มีสุข

กระทรวงมหาดไทย มอบให้กรมพัฒนาชุมชนเป็นหน่วยเจ้าภาพหลัก รับผิดชอบการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ร่วมกับกรมการปกครองและกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้สัมฤทธิ์ผลอย่างยั่งยืน

กรอบแนวคิดการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นรากฐานของชีวิตประชาชนในหมู่บ้านของกระทรวงมหาดไทย ตั้งอยู่บนสมมุติฐานที่ว่ากระทรวงมหาดไทยมีบุคลากรที่ปฏิบัติงานในพื้นที่กระจายอยู่ทุกตำบล หมู่บ้าน และมีผู้นำกลุ่มอาสาสมัครต่างๆ ในระดับหมู่บ้านทั่วประเทศ โดยเฉพาะกรมการพัฒนาชุมชนมีพัฒนาการปฏิบัติงานอยู่ในหมู่บ้าน กระทรวงมหาดไทย จึงได้กำหนดกรอบแนวคิดในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงประกอบด้วย 3 ส่วน (คณะกรรมการอำนวยการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กระทรวงมหาดไทย 2550:10-12)

1. หลักการ

- 1.1 พัฒนาแบบมีส่วนร่วม
- 1.2 เริ่มต้นที่ประชาชนจากล่างขึ้นบน
- 1.3 การทำงานร่วมกัน
- 1.4 การเรียนรู้จากการปฏิบัติ
- 1.5 ทำแบบบูรณาการฐานคิดแบบองค์รวม

2. เทคนิค

2.1 กระตุ้นความคิด สร้างจิตสำนึกด้วยการตั้งคำถามที่โดนใจ ถามให้คิด (คิดเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจและลงมือทำ) ไม่ใช่บอกให้จำ (แล้วเฉย)

3. กระบวนการทำงาน

- 3.1 ชุดปฏิบัติการประกอบด้วย พัฒนาการ ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน ผู้นำชุมชน
- 3.2 มีปลัดอำเภอ ปลัด อบต. ปลัดเทศบาล นักวิชาการเกษตร สาธารณสุข ศึกษาดูงานเป็นผู้สนับสนุน
- 3.3 มีภาคีพันธมิตร จากสมาพันธ์องค์การพัฒนาชุมชน สมาคมผู้นำ อช. สมาคมผู้นำสตรี สมาคมผู้นำอาชีพก้าวหน้า สมาคมกลุ่มออมทรัพย์ มูลนิธิร่มเกล้าเยาวชนฯ
- 3.4 มีปราชญ์ชาวบ้านเป็นที่ปรึกษา

3.5 กลุ่มเป้าหมายหลัก คือ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มอาชีพ กลุ่มสตรีผู้นำชุมชน ผู้นำอาสาชุมชน อาสาพัฒนาชุมชนและเยาวชน ซึ่งจะเอื้ออำนวย ขยายผลให้เกิดการปฏิบัติพร้อมเพรียงกันทุกคน ทุกครอบครัวในหมู่บ้านต่อไป

สำหรับแนวทางการขับเคลื่อน แบ่งออกเป็น ส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค ดังนี้

1. จัดให้มีคณะกรรมการอำนวยการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นกรรมการขับเคลื่อน มีอนุกรรมการและศูนย์อำนวยการตามความจำเป็น

2. ส่วนราชการในกระทรวงมหาดไทยประสานกันในระดับนโยบาย และแปลงยุทธศาสตร์และRoadmap การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติโดยให้จัดทำแผนงานโครงการและงบประมาณรองรับให้เกิดผลเป็นรูปธรรม

3. กรมการพัฒนาชุมชน กรมส่งเสริมปกครองส่วนท้องถิ่นและกรมการปกครอง ผนึกกำลังกันในพื้นที่ในการประสานและแสวงหาความร่วมมือจากทุกภาคส่วนให้มีความร่วมมือและเป็นส่วนหนึ่งของการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ส่วนภูมิภาค แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ

ในระดับจังหวัด ได้กำหนดแนวทางขับเคลื่อน ดังนี้

1. จัดกลไกการบริหารจัดการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้สอดคล้องกับส่วนกลาง ตลอดจนเป็นหน่วยงานในการอำนวยการ กำกับ และปฏิบัติให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์ การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2. ประสาน บูรณาการและแสวงหาความร่วมมือจากทุกส่วนราชการ หน่วยงานภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคประชาชน ให้มีส่วนร่วมและเป็นส่วนหนึ่งของการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกระดับ ส่งเสริมการจัดทำแผน/โครงการ งบประมาณ และกิจกรรมในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นรูปธรรม

4. จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ระดับจังหวัด ๆ ละ 1 แห่ง รวม 75 แห่ง

5. ติดตามผลการประเมิน

ในระดับอำเภอ กำหนดแนวทางการขับเคลื่อน ดังนี้

1. สร้างความเข้าใจกับแกนนำชุดปฏิบัติการ ซึ่งประกอบด้วย เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนอาสาสมัคร ผู้นำชุมชน กลุ่ม/องค์กรชุมชน เครือข่ายองค์กรชุมชน และภาคีพัฒนา ในการขับเคลื่อน ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้เป็นรากฐานชีวิตของประชาชน

2. สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับตัวชี้วัด 6 ด้าน ละ 2 ตัวชี้วัด (6x2) หมู่บ้านที่ยึดถือปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นรากฐานชีวิตของประชาชน

3. ส่งเสริมการจัดกิจกรรมในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ ตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้หมู่บ้านที่ยึดถือปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นรากฐานชีวิตอย่างยั่งยืน

- จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงระดับอำเภอ ๆ ละ 1 แห่ง รวม 876 แห่ง

- ติดตามประเมินผล

ในระดับตำบล/หมู่บ้าน กำหนดแนวทางการขับเคลื่อน ดังนี้

1. ชุดปฏิบัติการสร้างกระบวนการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ร่วมกับกลุ่มสตรีและเยาวชนในรูปแบบ การทำงานร่วมกัน (Work with) และการเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Learning by Doing) ใช้เทคนิคกระตุ้นความคิด สร้างจิตสำนึก ด้วยการตั้งคำถามที่โดนใจ (Asking the Right Questions) ขยายผลไปสู่ประชาชนให้ปฏิบัติพร้อมเพรียงกัน ทุกคน ทุกครอบครัวในหมู่บ้าน

2. สนับสนุนการจัดเวทีประชาคม เพื่อพิจารณาครอบครัวที่ปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิต แล้วให้เป็นตัวอย่างในหมู่บ้าน สำหรับครัวเรือนที่กำลังปฏิบัติและยังไม่ได้ปฏิบัติ ให้ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ ให้กำลังใจ และสร้างแรงจูงใจ ให้สามารถปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้เป็นรากฐานของชีวิต

3. ชุดปฏิบัติการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้ครัวเรือนและชุมชนได้พัฒนาตนเองสู่ความพอเพียง ตามตัวชี้วัด 6 ด้านๆละ 2 ตัวชี้วัด (6x2) และตัวชี้วัดที่อาจมีการกำหนดเพิ่มเติมได้ พร้อมกับปรับแผนชุมชนด้านเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้บรรลุผลตามตัวชี้วัด

4. ส่งเสริมการจัดกิจกรรมในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ ตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้หมู่บ้านที่ยึดถือปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นรากฐานของชีวิตอย่างยั่งยืนโดยยึดหลักการระเบิดจากภายใน

การวัดความสำเร็จตามเป้าหมาย

กระทรวงมหาดไทย ได้มีการกำหนดวัดผลการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ จำนวนร้อยละของหมู่บ้าน/ชุมชนที่พัฒนาผ่านเกณฑ์ชีวิต 6 ด้าน 12 ตัวชี้วัด คือ

1.ด้านการลดรายจ่าย

1.1 ครัวเรือนทำสวนครัว หมายถึง ครัวเรือนที่ใช้พื้นที่ว่างบริเวณบ้าน หรือใช้กระถางภาชนะที่หึ่งแล้วในการปลูกผักไว้กินเองในครอบครัว รวมทั้งการปลูกผักแบบแขวน ในกรณีพื้นที่ไม่สามารถปลูกผักได้อาจมีกิจกรรมอื่นที่ทดแทนกันได้ เช่นพื้นที่ชาวเล มีการหาปลา กินเอง เป็นต้น

1.2 ครัวเรือนปลอดอบายมุข หมายถึง สมาชิกทุกคนในครัวเรือนไม่เสพสิ่งเสพติด ไม่เล่นการพนันประพฤตินอนอยู่ในศีลธรรมอันดี

2.ด้านการเพิ่มรายได้

2.1ครัวเรือนมีอาชีพเสริม หมายถึง ครัวเรือนมีอาชีพอื่นนอกจากอาชีพหลักที่ทำประจำทำให้ครัวเรือนมีรายได้เพิ่มขึ้น

2.2ครัวเรือนใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม หมายถึง ครัวเรือนมีการใช้อุปกรณ์ เครื่องมือในการประกอบอาชีพ หรือสิ่งอำนวยความสะดวกในครัวเรือนที่เหมาะสม ทำให้เกิดความคุ้มค่าและประหยัด เช่นการใช้ปุ๋ยชีวภาพในการเพาะปลูกและได้ผลผลิตคุ้มค่า การปลูกผักปลอดสารพิษ การใช้พลังงานทดแทน ฯลฯ

3.ด้านการประหยัด

3.1ครัวเรือนมีการออมทรัพย์ หมายถึง สมาชิกในครอบครัวมีการฝากเงินเก็บไว้กับธนาคาร/สถาบันการเงิน/กลุ่มออมทรัพย์/หรือกลุ่มอื่นๆ ที่มีการรับฝากเงินกับสมาชิก

3.2ชุมชนมีกลุ่มออมทรัพย์ หมายถึง กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต หรือกลุ่มออม

ทรัพย์สินที่มีลักษณะคล้ายกัน เช่น กลุ่มสัจจะออมทรัพย์/กลุ่มออมทรัพย์สตรี/กลุ่มออมทรัพย์ของกลุ่มอาชีพต่างๆ เป็นต้น รวมทั้งมีการเชื่อมโยงกลุ่ม/องค์กรต่างๆ ในพื้นที่หรือพื้นที่อื่น

4.ด้านการเรียนรู้

4.1 ชุมชนมีการสืบทอดและใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ชุมชนมีการบันทึก ภูมิปัญญาในรูปแบบต่างๆ มีการถ่ายทอด และนำไปใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวาง

4.2 คราวเรือนมีการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน หมายถึง คนในครัวเรือนมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดหรือจัดเวทีการเรียนรู้หรือกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ นำไปสู่ความเข้าใจในการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

5.ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

5.1 ชุมชนใช้วัสดุกันอย่างยั่งยืนในการประกอบอาชีพ หมายถึง ชุมชนมีการใช้วัสดุหรือทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนอย่างคุ้มค่าและประหยัดในการประกอบอาชีพ โดยมีการวางแผนจัดหาทรัพยากรทดแทน ควบคู่กับการอนุรักษ์ เช่น การปลูกพืช/เลี้ยงสัตว์ทดแทน การดูแลรักษา แหล่งน้ำ ป่าไม้ และสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

5.2 ชุมชนปลูกต้นไม้ให้ร่มรื่นเป็นหมู่บ้านอยู่ หมายถึง ชุมชนส่งเสริมให้มีการปลูกต้นไม้บริเวณสาธารณะ ถนนในหมู่บ้าน บริเวณบ้าน หรือที่ว่างในหมู่บ้าน ฯลฯ และมีการดูแลรักษาอย่างต่อเนื่อง

6.ด้านการเอื้ออารีต่อกัน

6.1 ชุมชนมีการดูแลช่วยเหลือ คนจน คนด้อยโอกาส และคนประสบปัญหา หมายถึง ชุมชนมีการจัดสวัสดิการสำหรับคนจน คนด้อยโอกาส และคนประสบปัญหา เช่น การจัดให้มีกองทุนประกอบอาชีพ กองทุนสงเคราะห์ต่างๆ การจัดสรรเงินกำไรจากกองทุนชุมชนเพื่อเป็นสวัสดิการ การจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ตลอดจนมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในรูปแบบอื่นๆ ที่ไม่ใช่เกี่ยวกับการเงิน เป็นต้น

6.2 ชุมชน “รู้จักสามัคคี” ชุมชนมีการจัดทำแผนชุมชนและนำไปสู่การปฏิบัติ เพื่อการแก้ไขปัญหาชุมชนร่วมกันโดยเมื่อรวมคะแนนของตัวชี้วัดแล้ว ต้องไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50 ของคะแนนรวม ตัวชี้วัด 6×2 หมู่บ้านที่ยึดถือปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นรากฐานของชีวิต ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 2.1 ตัวชี้วัด 6 × 2 หมู่บ้านที่ยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นรากฐานของชีวิต

ตัวชี้วัด	ระดับคะแนน			คะแนน ที่ได้
	1	2	3	
1.ด้านการลดรายจ่าย. 1.1ครัวเรือนทำสวน ครัว 1.2ครัวเรือนปลอด อบายมุข	$\leq 50\%$ ของ ครัวเรือนทั้งหมด $\leq 50\%$ ของ ครัวเรือนทั้งหมด	51-75% ของ ครัวเรือนทั้งหมด	$> 75\%$ ของครัวเรือน ทั้งหมด	
2.ด้านการเพิ่มรายได้ 2.1ครัวเรือนมีอาชีพ เสริม 2.2 ครัวเรือนใช้ เทคโนโลยีที่เหมาะสม	$\leq 20\%$ ครัวเรือน ทั้งหมด $\leq 30\%$ ครัวเรือน ทั้งหมด	21-30% ของ ครัวเรือนทั้งหมด 31-51% ของ ครัวเรือนทั้งหมด	$> 30\%$ ของครัวเรือน ทั้งหมด $> 50\%$ ของครัวเรือน ทั้งหมด	
3.ด้านการประหยัด 3.1ครัวเรือนมีการออม ทรัพย์ 3.2ชุมชนมีการออม ทรัพย์ ฯ	$\leq 50\%$ ของ ครัวเรือนทั้งหมด มี 1 กลุ่ม	51-75% ของ ครัวเรือนทั้งหมด มี 1 กลุ่ม และมี กิจกรรมเพื่อหมู่บ้าน	$> 75\%$ ของครัวเรือน ทั้งหมด มี 2 กลุ่มและเชื่อมโยง เป็นเครือข่าย	
4.ด้านการเรียนรู้ 4.1ชุมชนมีการสืบ ทอดและใช้ภูมิปัญญา ท้องถิ่น 4.2ครัวเรือนมีการ เรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงในชีวิตประจำวัน	มีภูมิปัญญาท้องถิ่น อย่างน้อย 1 เรื่อง มีกิจกรรมเรียนรู้ 1 กิจกรรม	มีกิจกรรมสืบทอด และใช้ภูมิปัญญา ท้องถิ่น 1 อย่าง มีศูนย์การเรียนรู้และ จัดกิจกรรม	มีกิจกรรมสืบทอดและ ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น 2 อย่าง มีเครือข่ายเรียนรู้กับ ชุมชนอื่น	
5.ด้านการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมและใช้ ทรัพยากรธรรมชาติอย่าง ยั่งยืน 5.1ชุมชนใช้วัสดุดิบ อย่างยั่งยืนในการประกอบ อาชีพ 5.2ชุมชนปลูกต้นไม้ให้	$\leq 50\%$ ของ ครัวเรือนทั้งหมด มีการปลูกต้นไม้ ปืละ 1 ครั้ง และดูแล รักษา	51-75% ของ ครัวเรือนทั้งหมด มีกิจกรรมการปลูก ต้นไม้ปีละ 2-3 ครั้ง	75% ของครัวเรือน ทั้งหมด มีกิจกรรมการปลูก ต้นไม้มากกว่า 3 ครั้ง ขึ้นไป	

รุ่มรินเป็นหมู่บ้านน่ายู่				
6.ด้านการเอื้ออารีต่อกัน 6.1ชุมชนมีการดูแลช่วยเหลือคนจน คนด้อยโอกาส และคนประสบปัญหา 6.2 ชุมชน “รู้จักสามัคคี”	$\leq 50\%$ ของคนจน/คนด้อยโอกาส/ประสบปัญหา มีกิจกรรมแก้ปัญหา ร่วมกัน 1 กิจกรรม	51-75% ของคนจน/คนด้อยโอกาส/ประสบปัญหา มีกิจกรรมแก้ปัญหา ร่วมกัน 2 กิจกรรม	75% ของคนจน/คนด้อยโอกาส/ประสบปัญหา มีกิจกรรมแก้ปัญหา ร่วมกัน 3กิจกรรมขึ้นไป	
รวมคะแนน				

ที่มา : คณะกรรมการอำนวยการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กระทรวงมหาดไทย (2550: 33-34)

ตารางที่ 2.2 คำอธิบายตัวชี้วัด 6x2 หมู่บ้านยึดถือปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นรากฐานของชีวิต

ตัวชี้วัด	คำอธิบาย
<p>1.ด้านการลดรายจ่าย</p> <p>1.1 ครัวเรือนทำสวนครัว</p> <p>1.2 ครัวเรือนปลอดภัย</p>	<p>1.1 ครัวเรือนที่ใช้พื้นที่ว่างบริเวณบ้าน หรือใช้ กระจ่างภาชนะที่ทิ้งแล้วในการปลูกผักไว้กินเองในครอบครัว รวมทั้งการปลูกผักแบบแขวน ในกรณีที่พื้นที่ไม่สามารถปลูกผักได้อาจมีกิจกรรมอื่นที่ทดแทนกันได้ เช่นพื้นที่ชาวเล มีการหาปลา กินเอง เป็นต้น</p> <p>1.2 สมาชิกทุกคนในครัวเรือนไม่เสพสิ่งเสพติด ไม่เล่นการพนัน ประพฤติตนอยู่ในศีลธรรมอันดี</p>
<p>2.ด้านการเพิ่มรายได้</p> <p>2.1 ครัวเรือนมีอาชีพเสริม</p> <p>2.2 ครัวเรือนใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม</p>	<p>2.1 ครัวเรือนมีอาชีพอื่นนอกจากอาชีพหลักที่ทำประจำทำให้ครัวเรือนมีรายได้เพิ่มขึ้น</p> <p>2.2 ครัวเรือนมีการใช้อุปกรณ์ เครื่องมือในการประกอบอาชีพ หรือสิ่งอำนวยความสะดวกในครัวเรือนที่เหมาะสม ทำให้เกิดความคุ้มค่าและประหยัด เช่นการใช้ปุ๋ยชีวภาพในการเพาะปลูกและได้ผลผลิตคุ้มค่า การปลูกผักปลอดสารพิษ การใช้พลังงานทดแทน ฯลฯ</p>
<p>3.ด้านการประหยัด</p> <p>3.1 ครัวเรือนมีการออมทรัพย์</p> <p>3.2 ชุมชนมีกลุ่มออมทรัพย์ฯ</p> <p>-มีการเชื่อมโยงเครือข่าย</p>	<p>3.1 หมายถึง สมาชิกในครอบครัวมีการฝากเงินเก็บไว้กับธนาคาร/สถาบันการเงิน/กลุ่มออมทรัพย์/หรือกลุ่มอื่นๆ ที่มีการรับฝากเงินกับสมาชิก</p> <p>3.2 กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต หรือกลุ่มออมทรัพย์อื่นที่มีลักษณะคล้ายกัน เช่น กลุ่มสัจจะออมทรัพย์/กลุ่มออมทรัพย์สตรี/กลุ่มออมทรัพย์ของกลุ่มอาชีพต่างๆ เป็นต้น รวมทั้งมีการเชื่อมโยงกลุ่ม/องค์กรต่างๆ ในพื้นที่หรือพื้นที่อื่น</p> <p>-การเชื่อมโยงกลุ่ม/องค์กรต่างๆ ในพื้นที่หรือพื้นที่อื่น</p>
<p>4.ด้านการเรียนรู้</p> <p>4.1 ชุมชนมีการสืบทอดและใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น</p> <p>4.2 ครัวเรือนมีการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน</p>	<p>4.1 ชุมชนมีการบันทึก ภูมิปัญญาในรูปแบบต่างๆมีการถ่ายทอด และนำไปใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวาง</p> <p>4.2 คนในครัวเรือนมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดหรือจัดเวทีการเรียนรู้หรือกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ นำไปสู่ความเข้าใจในการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง</p>

ตารางที่ 2.2 คำอธิบายตัวชี้วัด 6x2 หมู่บ้านที่ยึดถือปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นรากฐานของชีวิต (ต่อ)

ตัวชี้วัด	คำอธิบาย
<p>5.ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน</p> <p>5.1ชุมชนใช้วัสดุติดบ่ออย่างยั่งยืนในการประกอบอาชีพ</p> <p>5.2ชุมชนปลูกต้นไม้ให้ร่มรื่นเป็นหมู่บ้านหน้าอยู่</p>	<p>5.1ชุมชนมีการใช้วัสดุหรือทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนอย่างคุ้มค่าและประหยัดในการประกอบอาชีพ โดยมีการวางแผนจัดหาทรัพยากรทดแทน ควบคู่กับการอนุรักษ์ เช่น การปลูกพืช/เลี้ยง สัตว์ทดแทน การดูแลรักษาแหล่งน้ำ ป่าไม้ และสิ่งแวดล้อมเป็นต้น</p> <p>5.2ชุมชนส่งเสริมให้มีการปลูกต้นไม้บริเวณที่สาธารณะถนนในหมู่บ้าน บริเวณบ้าน หรือที่ว่างในหมู่บ้าน ฯลฯ และมีการดูแลรักษาอย่างต่อเนื่อง</p>
<p>6.ด้านการเอื้ออารีต่อกัน</p> <p>6.1ชุมชนมีการดูแลช่วยเหลือคนจน คนด้อยโอกาส และคนประสบปัญหา</p> <p>6.2ชุมชน “รู้จักสามัคคี”</p>	<p>6.1ชุมชนมีการจัดสวัสดิการสำหรับคนจน คนด้อยโอกาส และคนประสบปัญหา เช่น การจัดให้มีกองทุนประกอบอาชีพ กองทุนสงเคราะห์ต่างๆการจัดสรรเงินกำไรจากกองทุนชุมชนเพื่อเป็นสวัสดิการ การจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ตลอดจนมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในแบบรูปอื่นๆที่ไม่ใช่เกี่ยวกับการเงิน เป็นต้น</p> <p>6.2 ชุมชนมีการจัดทำแผนชุมชนและนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อการแก้ไขปัญหาชุมชนร่วมกัน</p>

ที่มา : คณะกรรมการอำนวยการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กระทรวงมหาดไทย (2550:33-34)

แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีบัญชีครัวเรือน

ความหมายของบัญชีครัวเรือน

ภัทธา เนื่องสินปัญญา (2555) ได้ให้ความหมายของการทำบัญชีครัวเรือนว่า “บัญชีครัวเรือน” เป็นการประยุกต์ทางการบัญชี เพื่อใช้เป็นเครื่องมือประเภทหนึ่งในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผู้จัดทำบัญชีครัวเรือนสามารถลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น ทำให้เกิดการประหยัดและการออม และในที่สุดจะสามารถแก้ไขปัญหาหนี้สินได้อย่างยั่งยืน โดยเป็นบัญชีที่ใช้สำหรับบันทึกรายได้ และรายจ่าย รายได้และรายจ่ายที่บ้านที่อาจเป็นรายได้และรายจ่ายส่วนบุคคลหรือรายได้และรายจ่ายที่เป็นต้นทุนในการผลิตของธุรกิจขนาดย่อม เพื่อที่จะทำให้ผู้ประกอบการทราบถึงผลกำไรหรือขาดทุนจากการประกอบธุรกิจ

ธนาการเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (2548) ได้ให้ความหมายของทำบัญชีครัวเรือนว่า หมายถึง การแสดงหรือบันทึกจำนวนเงิน รับ-จ่าย ประจำวันของครัวเรือน โดยแสดงวัน เดือน ปี รายการรับ-จ่าย และจำนวนเงิน บัญชีครัวเรือนมีทั้งแบบบันทึอย่างง่าย และแบบบันทึกที่ซับซ้อน เช่น การสำรวจข้อมูลครัวเรือนในการจัดทำแผนแม่บทชุมชนที่ ธ. ก. ส. ให้การสนับสนุน โดยขอความร่วมมือจากเกษตรกรให้บันทึกบัญชีครัวเรือน

วัตถุประสงค์ของการบันทึกบัญชีครัวเรือน

โดยทั่วไป จุดมุ่งหมายของการบันทึกรายการทางการบัญชีก็เพื่อจัดให้มีข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ที่กิจการเป็นเจ้าของ หนี้สินที่กิจการได้ก่อไว้และทุนของเจ้าของกิจการที่นำมาลง ตลอดจนผลการดำเนินงานของกิจการ กล่าวคือ มุ่งเน้นเพื่อการบริหารงานทางธุรกิจโดยการจัดทำรายงานทางการบัญชีเพื่อให้เจ้าของกิจการทราบถึงผลการดำเนินงานที่ผ่านมาว่าได้กำไรหรือขาดทุนเท่าไร หากเกิดการขาดทุนหรือกำไรน้อยกว่าที่ควรจะเป็นจะได้หาหนทางแก้ไขเพื่อให้สามารถดำเนินธุรกิจให้อยู่รอดปลอดภัยและสามารถเจริญเติบโตไปในอนาคตได้ ในปัจจุบันนอกจากการทำบัญชีเพื่อประโยชน์ทางธุรกิจแล้วยังสามารถจัดทำบัญชีเพื่อประโยชน์ส่วนบุคคลได้อีกด้วย โดยมีการนำการบัญชีเข้ามาประยุกต์ใช้กับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งเรียกว่า “บัญชีครัวเรือน” โดยการจัดทำบัญชีมีรายงานผลการดำเนินงานในเวลาใดเวลาหนึ่ง และฐานะทางการเงิน ณ วันใดวันหนึ่ง ดังนั้น การจัดทำบัญชีครัวเรือนก็ต้องมีสรุปรายรับรายจ่าย สุทธิแล้วคงเหลือเท่าไร อาจเป็นช่วงรายวัน รายสัปดาห์ หรือรายเดือน ตลอดจนสรุปได้ถึงฐานะทางการเงินของครอบครัวที่จัดทำบัญชีด้วย

วัตถุประสงค์ของการบันทึกบัญชีครัวเรือน ก็เพื่อให้ผู้บันทึก

1. สามารถวางแผนการใช้จ่ายต่อไปได้อย่างรอบคอบ ไม่ใช้จ่ายเกินกว่าเงินคงเหลือเนื่องจากทุกครั้งที่บ้านที่บัญชี จะทราบถึงยอดเงินคงเหลือของตน
2. ทราบถึงรายได้และค่าใช้จ่ายของตนและครอบครัว ทั้งรายละเอียดและภาพรวม
3. เมื่อผู้บันทึกทำการวิเคราะห์รายได้และค่าใช้จ่ายของตนเองที่ได้บันทึกไว้ จะสามารถลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น ทำให้เกิดการประหยัดและการออม และหากมีการใช้จ่ายเท่าที่มี ก็จะไม่ก่อให้เกิดหนี้สิน จึงสามารถแก้ไขปัญหาหนี้สินได้อย่างยั่งยืน

ความสำคัญบัญชีครัวเรือน

จากกระแสพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ว่า “สมัยก่อนนี้พอมีพอกิน สมัยนี้ชักจะไม่พอมีพอกิน จึงต้องมีนโยบายที่จะทำเศรษฐกิจพอ เพื่อที่จะให้ทุกคนมีความพอเพียงได้ ให้พอเพียงนี้หมายความว่า มีกิน มีอยู่ ไม่ฟุ่มเฟือย ไม่หุงหาก็ได้ แต่ว่าพอ “ อาจทำให้หลายคนสงสัยว่า ความพอเพียงหมายความว่าอย่างไร แล้วจะทำอย่างไรจึงจะดำรงชีวิตให้ “พอ” ตามกระแสพระราชดำรัสได้

ความพอเพียง คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร เพื่อเตรียมรับมือต่อผลกระทบต่าง ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงหนทางสำคัญที่ทำให้การดำรงชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงได้สำเร็จ ประการหนึ่งก็คือ การบริโภคตามความจำเป็นและเหมาะสมของแต่ละครัวเรือน ซึ่งจำเป็นจะต้องมีการวางแผนและวิธีการการเงินอย่างรอบคอบ มีเหตุผลและใช้สติในการดำรงชีวิต ดังนั้น การทำบัญชีครัวเรือนจึงถือว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญ ที่ทำให้เราสามารถบริหารจัดการทางการเงินของครัวเรือนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นและสามารถบรรลุถึงการดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

การทำบัญชีครัวเรือนเป็นการจดบันทึกรายรับ รายจ่าย ประจำวันของครัวเรือน ดังนั้นการ
ทำบัญชีครัวเรือน จึงมีความสำคัญ ดังนี้

1. ทำให้ทราบรายรับ รายจ่าย หนี้สินและเงินคงเหลือของครัวเรือน

รายรับหรือรายได้ เป็นเงินหรือทรัพย์สินของมีค่าที่ครัวเรือนได้รับจากการประกอบอาชีพหรือผลตอบแทนที่ได้รับจากการแลกเปลี่ยน หรือผลตอบแทนจากการลงทุนในรูปแบบต่างๆ เช่น เงินเดือน ดอกเบี้ยจากเงินฝากธนาคาร รายได้จากการขายสิ่งของเหลือใช้ เป็นต้น

รายจ่ายหรือค่าใช้จ่าย เป็นเงินหรือสินทรัพย์ของมีค่าที่จ่ายออกไปเพื่อให้ได้สิ่งของหรือบริการ เช่น ค่าเช่าบ้าน ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า ค่าอาหาร เป็นต้น หรือรายจ่ายอาจไม่ได้รับสิ่งตอบแทนคือสินค้าหรือบริการก็ได้ เช่น เงินบริจาคเพื่อการกุศล เงินทำบุญทอดกฐิน ทอดผ้าป่า เป็นต้น

หนี้สิน เป็นภาระผูกพันที่ต้องชดใช้คืนในอนาคต การชดใช้อาจจ่ายเป็นเงินหรือของมีค่าที่ครอบครัวยุติตนเองมีอยู่ หนี้สินเป็นเงินหรือสิ่งของมีค่าที่ครอบครัวยุติตนเองได้รับจากบุคคลหรือแหล่งเงินภายนอก เช่น การกู้ยืมเงินจากธนาคาร การกู้ยืมเงินจากเพื่อนบ้าน การรับเงินช่วยเหลือต่างๆ ที่ต้องชดใช้คืนภายในระยะเวลาที่กำหนด การซื้อเงินผ่อน การเช่าซื้อและการซื้อสินทรัพย์เป็นเงินเชื่อ เป็นต้น

เงินคงเหลือ เป็นเงินหรือทรัพย์สินที่วัดมูลค่าได้หลังจากนำรายรับลบด้วยรายจ่ายแล้วปรากฏรายรับมากกว่ารายจ่าย จำทำให้มีเงินคงเหลือหรือในหลักทางบัญชีเรียกว่า กำไรแต่หากหลังจากนำรายรับลบด้วยรายจ่ายแล้วปรากฏว่ารายจ่ายมากกว่ารายรับ จะทำให้เงินคงเหลือติดลบหรือทางบัญชีเรียกว่าขาดทุนนั่นเอง

2. นำข้อมูลมาใช้ในการบริหารจัดการเงิน จัดลำดับความสำคัญของรายจ่าย และวางแผนการใช้จ่าย ว่ารายจ่ายใดมีความจำเป็น รายจ่ายใดไม่มีความจำเป็นสามารถตัดออกได้ โดยพิจารณาแต่ละรายการในแต่ละวันมีรายจ่ายใดที่มีความสำคัญมากและรายจ่ายใดไม่จำเป็นให้ตัดออกเพื่อให้เกิดการใช้จ่ายเงินภายในครอบครัวมีพอใช้และเหลือเก็บเพื่อการออมทรัพย์สำหรับใช้จ่ายสิ่งที่เป็นใน

อนาคต บัญชีครัวเรือนถือเป็นส่วนสำคัญในการปฏิบัติตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง โดยยึดหลัก 3 ข้อ คือ

การพอประมาณ ถ้ารู้รายรับรายจ่าย ก็จะใช้แบบพอประมาณ แต่มีเหตุผล รู้ว่ารายจ่ายใดจำเป็นไม่จำเป็น และเมื่อเหลือจากใช้จ่ายก็เก็บออม นั่นคือภูมิคุ้มกัน ที่เอาไว้คุ้มกันตัวเราและครอบครัว บัญชีครัวเรือนสามารถจัดการได้หมด จึงนับว่ามีประโยชน์มาก

บัญชีครัวเรือนสามารถจัดทำได้หลายรูปแบบแต่อย่างน้อย ต้องมีการบันทึกข้อมูลรายรับและรายจ่ายปกติเป็นตาราง 5 ช่อง ประกอบด้วย ช่องแรก วันเดือนปี เพื่อบันทึกวันที่เกิดรายการนั้น ช่องที่สอง รายการ เพื่อบันทึกเหตุการณ์ ช่องที่สาม รายรับ เพื่อบันทึกจำนวนเงินที่ได้รับ ช่องที่สี่ รายจ่าย เพื่อบันทึกจำนวนเงินที่จ่าย ออกไป และช่องสุดท้ายยอดคงเหลือ เป็นช่องสรุปยอดเงินคงเหลือในแต่ละวัน

วันเดือนปี	รายการ	รายรับ	รายจ่าย	คงเหลือ

ภาพที่ 2.1 แสดงรูปแบบการบันทึกบัญชี

ความสำคัญของการจัดทำสมุดบัญชีครัวเรือน ครัวเรือนจะพึ่งตนเองได้จะต้องมีกิจกรรมลดรายจ่าย เพื่อให้เกิดการออมอย่างน้อย 1 ใน 4 ส่วน ของรายจ่ายของครัวเรือนจึงจำเป็นที่ครัวเรือนจะต้องเรียนรู้ และจัดทำบัญชี รับ - จ่าย ของครัวเรือน เพื่อ (ศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชนเขตที่ 7 , 2549 : 16) เรียนรู้ภาระหนี้สิน รายได้ รายจ่ายของครัวเรือนสามารถวางแผนควบคุมรายจ่ายของครัวเรือนได้ สร้างวินัยการใช้เงินให้แก่ครัวเรือนและสมาชิกครัวเรือนมีเงินออมไว้ใช้ในอนาคต

ประโยชน์ของบัญชีครัวเรือน

1. เกิดการวางแผนทางการเงิน เป็นการใช้เงินให้เป็นประโยชน์ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ทำให้ครอบครัวมีความสุข สามารถจัดการกับเงินออมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดภาระหนี้สิน

2. เกิดการเพิ่มศักยภาพในการจัดหาเงิน เช่น การใช้เวลาว่างให้เกิดรายรับ การสร้างอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายรับในครัวเรือน

3. สามารถลดรายจ่ายอันไม่จำเป็นออกจากครัวเรือนได้

ผลการวิจัยที่ได้สนับสนุนถึงประโยชน์ของการจัดทำบัญชีครัวเรือน ดังนี้

การวิจัยของวาริพิน มงคลสมัย (2551) เรื่อง การจัดการความรู้ทางการบัญชีเพื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในการผลิต ผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งสีทองของกลุ่มเกษตรกรบ้านเหมืองก๊วก ต.มะเขือแจ้ อ.เมือง จ.ลำพูน พบว่า ผลการบันทึกบัญชีทำให้ชุมชนสามารถลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นและเป็นกำลังใจในการหารายได้เข้าสู่ครอบครัวมากขึ้น

การวิจัยของ วาริพิน มงคลสมัย (2552) เรื่อง การจัดการความรู้ทางบัญชีตามแนวคิด เศรษฐกิจพอเพียง พบว่า การจัดทำบัญชีครัวเรือน ทำให้ชุมชนลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น และมีเงินออมมากขึ้น

การวิจัยของชนิตา โขติเสถียรกุล (2551) เรื่อง การศึกษาสภาพปัญหาการจัดทำบัญชี ครัวเรือนของผู้ปกครองนักศึกษาสาขาบัญชี คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ภาคพายัพเชียงใหม่ พบว่า การจัดทำบัญชีครัวเรือนมีประโยชน์สูงสุดในด้านที่ทำให้ ลดค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นและมีเงินออมเพิ่มขึ้น

การวิจัยของศุภโชค ก้าวทอง และสมบุญณ์ เจริญจิระตระกูล (2552) เรื่อง การ ประเมินผลการจัดบันทึกบัญชีครัวเรือนเพื่อลดปัญหาหนี้สินของเกษตรกรในเขตตำบลยุโป อำเภอ เมือง จังหวัดยะลา พบว่า หลังการจัดบันทึกบัญชีครัวเรือนส่วนใหญ่มีรายได้เพิ่มขึ้น มีค่าใช้จ่าย ลดลง มีหนี้สินลดลง และมีเงินออมเพิ่มขึ้น ผู้จัดบันทึกสามารถนำข้อมูลที่จัดบันทึกมาบริหารจัดการ ในการควบคุมพฤติกรรมในการใช้จ่ายของตนได้

บัญชีครัวเรือนกับชีวิตประจำวัน

การดำเนินชีวิตประจำวันย่อมมีรายรับและรายจ่ายต่างๆที่เกิดขึ้น รายรับได้มาจากการทำมาหาเลี้ยงชีพทั้งจากอาชีพหลักและอาชีพรอง ส่วนรายจ่ายก็ได้แก่ ค่าใช้จ่ายต่างๆได้แก่ค่าอุปโภคและบริโภคที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ ซึ่งค่าใช้จ่ายเหล่านี้มีจำนวนเพิ่มสูงขึ้นมาโดยตลอด และไม่มีแนวโน้มที่จะลดลง บัญชีครัวเรือนเป็นบัญชีที่ใช้สำหรับบันทึกรายได้และรายจ่ายที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของเรา ว่าในแต่ละวันเรามีรายได้เข้ามาแล้วจ่ายค่าใช้จ่ายออกไปเท่าไร ปัจจุบันยอดเงินคงเหลือมีเท่าไร ทำให้เกิดการวางแผนการใช้จ่ายต่อไปอย่างรอบคอบ ใช้จ่ายอย่างพอเพียงเท่าที่มีอย่างระมัดระวัง

ประโยชน์ของการทำบัญชีรับ-จ่าย ครัวเรือน

1. เพื่อเตือนความจำว่า รับเงินอะไรบ้าง จ่ายเงินอะไรบ้าง
2. เพื่อช่วยคุมรายจ่ายส่วนตัว ทำให้รู้จักประหยัด ตัดค่าใช้จ่ายฟุ่มเฟือย
3. เพื่อทำให้รู้ยอดเงินรายได้ และจัดแบ่งส่วนเพื่อการออม
4. เพื่อช่วยในการปลดหนี้ทันตามกำหนดเร็วขึ้น
5. เพื่อช่วยในการวางแผนการลงทุนในครั้งต่อไป จากข้อมูลที่จัดไว้จะทำให้รู้ว่า ว่าที่ผ่านมา มี

กำไรหรือขาดทุน และช่วยให้รู้จักวางแผนประกอบอาชีพได้เหมาะสม

แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ

ความหมายของความรู้ความเข้าใจ

พจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 บัญญัติความหมายเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจว่า

ความรู้ คือ แจ้ง เข้าใจ ทราบ

ความเข้าใจ คือ รู้เรื่อง รู้ความหมาย

ความรู้ความเข้าใจตามพจนานุกรมมีความหมายที่สลับกัน ซึ่งความรู้น่าจะหมายถึง การที่สมองรับเอาเรื่องราวข้อมูลต่างๆ เข้ามาจดจำเอาไว้จากประสบการณ์ที่ผ่านมาโดยสามารถรวบรวมหรือแยกแยะเรื่องราวหรือข้อมูลนั้นได้อย่างถ่องแท้ชัดเจน ซึ่งเรียกว่า ความเข้าใจ

คาร์เตอร์ วี กู๊ด (Carter V. Good, : 1973 : 42) ได้กล่าวไว้ในพจนานุกรมทางการศึกษาว่า ความรู้ หมายถึง ข้อเท็จจริง (facts) ความจริง (truth) กฎเกณฑ์และข้อมูลต่าง ๆ ที่มนุษย์ได้รับและรวบรวมสะสมไว้ จากมวลประสบการณ์ต่าง ๆ

บลูม บี. เอส (Bloom B.s., 1971 : 119) ได้ให้ความหมายว่า ความรู้เป็นเรื่องเกี่ยวกับการระลึกถึงเฉพาะเรื่อง ระลึกถึงวิธีการ กระบวนการหรือสถานการณ์ต่าง ๆ โดยเน้นความจำ

ความรู้ (Knowledge) ได้มีผู้ให้ความหมายของคำว่าความรู้ต่างกัน โดยความหมายตามพจนานุกรมทางการศึกษา (dictionary of education) ของคาร์เตอร์ วี กู๊ด (Carter V. Good, : 1973 : 72) ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “ความรู้” ว่าเป็นข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์และรายละเอียดต่าง ๆ ที่มนุษย์ได้รับและรวบรวมสะสมไว้ ซึ่งคล้ายคลึงกับความหมายตามพจนานุกรม (The Lixicon Webster Dictionary) (The Lixicon Webster, 1997 : 229) ที่ได้ให้คำจำกัดความของความรู้ว่าเป็นความรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์โครงสร้างที่เกิดขึ้นจากการศึกษาหรือค้นหา หรือเป็นความรู้เกี่ยวกับสถานที่ สิ่งของหรือบุคคลที่ได้จากการสังเกต ประสบการณ์หรือจากรายงาน การรับรู้ข้อเท็จจริงเหล่านี้ต้องชัดเจนและต้องอาศัยเวลา นอกจากนี้ความรู้เป็นพฤติกรรมขั้นต้น ซึ่งผู้เรียนเพียงจำได้อาจโดยการนึกได้หรือโดยการมองเห็น ได้ยินแก้ไขปัญหา มาตรฐาน เหล่านี้เป็นต้น

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2530 : 115) ความรู้จะเป็นความจำที่เริ่มจากสิ่งง่าย ๆ ที่เป็นอิสระแก่กันไปจนถึงความจำในสิ่งที่ย่างยากซับซ้อนและมีความหมายต่อกัน (ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล, 2534 : 98) ส่วนความเข้าใจ คือ ความเชื่อหรือความนึกคิด (concept) หรือการสำเนียง (conception) ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เป็นไปได้ในทางดีและทางไม่ดี และความรู้ความเข้าใจนี้เป็นสิ่งที่ถ่ายทอดจากกลุ่มสังคมสู่ตัวบุคคล เช่น ถ้ามีผู้สอนให้บุคคลเข้าใจและรู้ว่าสิ่งหนึ่งสิ่งนั้นคืออะไร ผู้นั้นก็จะมีเจตคติ (attitude) ที่ดีต่อสิ่งนั้น

จากความหมายของคำว่า ความรู้ที่มีผู้ให้ความหมายไว้ต่างกัันนี้ สามารถสรุปได้ว่า ความรู้หมายถึง การรับรู้ข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์สถานที่ สิ่งของหรือบุคคล ซึ่งเกิดจากประสบการณ์โดยทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่ง การรับรู้ข้อเท็จจริงเหล่านี้ต้องชัดเจน โดยเบนจามิน เอส บลูม และคณะได้แบ่งระดับความรู้ความสามารถทางด้านสติปัญญา เป็น 6 ระดับ เรียงจาก พฤติกรรมขั้นง่ายไปสู่ชั้นยาก (สำนักงานทดสอบการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2521 : 25) ดังนี้

1. ความรู้ ความเข้าใจ (knowledge) หมายถึง การจำและการระลึกได้ที่มีต่อความคิดวัตถุและปรากฏการณ์ต่างๆ
2. ความเข้าใจ (comprehensive) หมายถึง การแสดงออกของพฤติกรรมเมื่อเผชิญกับสื่อความหมายและสามารถแปล สรุป หรือ ขยายความสื่อความหมายนั้นได้
3. การนำไปใช้ (appreciation) หมายถึง การนำความรู้ไปใช้แก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ
4. การวิเคราะห์ (analysis) หมายถึง การพิจารณาแยกแยะเนื้อหาออกเป็นส่วนย่อย ๆ ที่มีความสัมพันธ์กัน
5. การสังเคราะห์ (synthesis) หมายถึง ความสามารถในการรวบรวมส่วนประกอบย่อย ๆ เข้าด้วยกัน ซึ่งเป็นกระบวนการที่ต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์

ระดับความรู้

บลูม (Bloom, 1971 : 142) ได้แบ่งระดับความรู้ (cognitive domain) เป็น 6 ระดับ จากขั้นต่ำไปสู่ขั้นสูง ดังนี้

1. ความรู้ (knowledge) เป็นความสามารถทางสมองในอันที่ทรงไว้หรือรักษาไว้ซึ่งเรื่องราวต่างๆ ได้มากมายเพียงใดนั้นให้ดูที่ว่าคุณคนนั้นสามารถเลือกได้ซึ่งสิ่งที่จะจำไว้ได้เพียงใด

2. ความเข้าใจ (comprehension) เป็นความสามารถในการสื่อความหมายทั้งให้ผู้อื่นรู้เจตนาของตนและตนรู้ความหมาย ความสามารถของผู้อื่น

3. การนำไปใช้ (application) เป็นความสามารถในการนำความรู้และความเข้าใจไปใช้ในการแก้ปัญหาใหม่ที่เกิดขึ้นอย่างได้ผล ความสามารถในการนำไปใช้ไม่ได้หมายถึงการได้เรียนรู้เรื่องราวหรือเหตุการณ์ใหม่ๆ ที่เกิดขึ้น เป็นความสามารถในการนำสิ่งที่ได้จากการเรียนการสอนไปแก้ไขสถานการณ์ให้สำเร็จลุล่วงไป

4. การวิเคราะห์ (analysis) เป็นความสามารถในการพิจารณาเรื่องราวใด ๆ ออกเป็นส่วนย่อยๆ

5. การสังเคราะห์ (synthesis) เป็นความสามารถในการประกอบส่วนย่อย ๆ ให้เข้ากันได้ เป็นเรื่องเป็นราว เป็นความสามารถในการพิจารณาเรื่องราวในหลาย ๆ ลักษณะแล้วนำมาจัดระบบโครงสร้างเสียใหม่ ซึ่งมีประสิทธิภาพดีกว่าเดิม

6. การประเมินผล (evaluation) เป็นความสามารถในการตัดสินตีราคาโดยอาศัยหลักเกณฑ์ (criteria) และมาตรฐาน (standard)

แนวคิดและทฤษฎีความต้องการ

ธงชัย สันติวงศ์ (2533: 111) ได้กล่าวเกี่ยวกับแนวคิดความต้องการว่า ความต้องการเกิดจากพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออก ซึ่งประกอบด้วย

1. ความต้องการ (Need) คือ สาเหตุพื้นฐานที่ทำให้เกิดพฤติกรรม ทั้งนี้เป็นไปตามหลักความจริงที่ว่า คนทุกคนต่างก็มีความต้องการที่จะได้รับการตอบสนองเสมอ และในการแสวงหาสิ่งต่างๆ มาตอบสนองนั่นเอง บุคคลนั้นๆ ก็จะแสดงออกเป็นการกระทำ หรือที่เรียกว่า พฤติกรรม

2. ความปรารถนา (Wants or Desires) คือ ความต้องการที่จะระบุออกมาเป็นสิ่งของหรือความปรารถนาเฉพาะอย่าง เช่น การอยากได้ตำแหน่งที่มีเกียรติ เป็นต้น

3. พฤติกรรม (Behavior) คือ การกระทำแต่ละคนแสดงออกมาในขณะที่ทำการตอบสนองความต้องการของตน เช่น ความขยันขันแข็ง ความคิดสร้างสรรค์ ความกระตือรือร้น หรือการแสดงทัศนคติให้ความร่วมมือ

4. เป้าหมาย (Goals) คือ จุดประสงค์ของพฤติกรรมที่มุ่งหวังจะได้รับจากการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมเป้าหมายอาจจะเป็นสิ่งของ สภาพเงื่อนไข หรือกิจกรรมต่างๆ ก็ได้ เช่น การขยันทำงานเพื่อหวังได้เงินมาซื้อของกินของใช้ หรือความสบายใจในการทำงาน หรือได้ทำในสิ่งที่ตนชอบ

ตุลา มหาสุพธานนท์ (2545: 213) ได้กล่าวว่า ความต้องการ คือ สภาวะของการขาดดุลทั้งภายในร่างกาย และสิ่งแวดล้อมภายนอกร่างกายแล้วทำให้เกิดแรงขับ (Drive) ขึ้น ความต้องการอาหารนับเป็นความต้องการภายใน (Physiological Need) ความต้องการเกี่ยวข้องกับสังคมนับเป็นความต้องการภายนอก (Environmental Need) เมื่ออยู่ในสภาพที่เกิดความขาดแคลนมาก ความต้องการจะมีกำลังสูง ทำให้เกิดสภาพการตอบสนองขึ้น เช่น ต้องการอาหารเมื่อเกิดความหิว ต้องการอยู่ในสังคมเมื่อเกิดความรู้สึกเดียวดายว่าเหว่เมื่อเกิดความขาดแคลนและต้องทนทุกข์ทรมานเพราะความไม่สมดุล ทำให้เกิดการโต้ตอบ(พฤติกรรม)ขึ้น

จรรยา ทองถาวร (2535: 25) ได้กล่าวว่า ความต้องการ เป็นธรรมชาติของมนุษย์ซึ่งมีองค์ประกอบ คือ กายและจิต เป็นสิ่งที่มนุษย์เกิดความแตกต่างกัน ที่เกิดจากพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม พฤติกรรมของมนุษย์ที่แสดงออกย่อมมีเหตุผล ตัวความต้องการ (Need) เป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่ทำให้มนุษย์ดิ้นรน เพื่อแสวงการตอบสนองความต้องการเหล่านั้น

จากแนวคิดดังกล่าวพอสรุปได้ว่า ความต้องการ คือ ความประสงค์หรือตั้งใจที่จะได้รับการตอบสนองทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ หรือความมุ่งหวัง คาดหวัง ในสิ่งที่เชื่อว่าจะเป็นไปได้

ทฤษฎีความต้องการได้มีผู้กล่าวไว้หลายท่าน ยกตัวอย่างเช่น

ทฤษฎีความต้องการของ มาสโลว์ (Maslow)

มาสโลว์ (Maslow) (อ้างถึงใน ดารา ทีปะปาล, 2542: 79-81) กล่าวว่า ความต้องการของมนุษย์จัดเป็นลำดับขั้นความต้องการแบ่งได้ 5 ระดับ คือ

ระดับที่ 1 ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological Needs) ได้แก่ ความต้องการขั้นพื้นฐานเบื้องต้น อันเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อการดำรงชีพของมนุษย์ ได้แก่ อาหาร น้ำ อากาศการพักผ่อน หลับนอน และความต้องการทางเพศ เป็นต้น ความต้องการเหล่านี้จะต้องได้รับการตอบสนองจนเป็นที่พอใจก่อนความต้องการในระดับสูงขึ้นจึงจะเกิดขึ้น

ระดับที่ 2 ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs) เป็นความต้องการที่เกิดขึ้นภายหลังจากความต้องการในระดับที่ 1 ได้รับการตอบสนองจนเป็นที่พอใจแล้ว และมีความรู้สึกอิสระไม่ต้องเป็นห่วงกังวลกับความต้องการทางด้านร่างกายอีกต่อไป ซึ่งความต้องการความปลอดภัยจะสังเกตได้จากเด็กเล็ก ซึ่งต้องการความอบอุ่นจากพ่อแม่ ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการหลีกเลี่ยงอันตราย (Harmavoidance Need) ของมอร์เรย์

ระดับที่ 3 ความต้องการทางสังคม (Social Needs) บางครั้งเรียกว่า ความต้องการความรักและเป็นเจ้าของ (Love and Belongingness) เป็นความต้องการที่จะมีความรัก ความผูกพันกับผู้อื่น เช่น ความรักจากเพื่อน เพื่อนร่วมงาน ครอบครัว หรือคนรัก ซึ่งมีความหมายรวมถึงการใช้และการรับความรักด้วย

ระดับที่ 4 ความต้องการมีเกียรติยศมีศักดิ์ศรีในสังคม (Estes Needs หรือ Egoistic Needs) เป็นความต้องการที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกของตนเองว่าตนเองมีประโยชน์และมีคุณค่าและต้องการให้ผู้อื่นเห็นคุณค่าของตน ยอมรับนับถือ ยกย่องตนเองว่าเป็นผู้มีชื่อเสียง มีเกียรติยศและศักดิ์ศรีด้วย

ระดับที่ 5 ความต้องการความสมหวังในชีวิต (Self-actualization หรือ Self-fulfillment) เป็นความต้องการขั้นสูงสุดที่บุคคลปรารถนาที่จะได้รับความสำเร็จในสิ่งที่ตนคิด และตั้งความมุ่งหวังไว้ซึ่งแต่ละคนก็จะมีความมุ่งหวังที่แตกต่างกัน

ทฤษฎีความต้องการของแมคเคลลลันด์(Mccllellans)

ทฤษฎีความต้องการของแมคเคลลลันด์ (Mccllellans's Need Theory, 1965 อ้างถึงใน พิมลจรรย์ นามวัฒน์, 2546: 64) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับความต้องการระดับสูงตามทฤษฎีของ มาสโลว์ และเห็นว่าความต้องการระดับ 3 คือ ระดับ 5 นั้น มนุษย์เรียนรู้และแสวงหาการตอบสนองได้จากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ทฤษฎีของแมคเคลลลันด์ จึงเน้นการศึกษาเชื่อมโยงระหว่างความต้องการของมนุษย์กับปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจพื้นฐานของมนุษย์ 3 ประการ ได้แก่

1. ความต้องการความสำเร็จ (Needs for Achievement) แมคเคลลลันด์ ได้ทำการวิจัยพบว่า คนที่มีความต้องการสำเร็จ อยากรมีความรับผิดชอบในการแก้ปัญหาต่างๆก็แสวงหาความเป็นเลิศในการปฏิบัติงาน ชอบเป้าหมายที่ยากและท้าทาย แต่ไม่ใช่เป้าหมายที่บรรลุผลสำเร็จไม่ได้ เป้าหมายที่กำหนดจึงมีความเหมาะสมเป็นจริงและสามารถบรรลุผลสำเร็จได้ปรารถนาที่จะได้รับข้อมูลป้อนกลับเกี่ยวกับการปฏิบัติงานอย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งมีพลังและความเต็มใจสูงที่จะทำงานหนักด้วยความพากเพียรอดสาหัสเพื่อแข่งขัน และเห็นว่าคุณค่าของการบรรลุผลสำเร็จในเป้าหมายอยู่ที่ความยากและความเสี่ยงของเป้าหมายนั้นพอสมควร มีอันตรายพอประมาณ อาจกล่าวได้ว่าความต้องการความสำเร็จเป็นความต้องการที่เกี่ยวข้องกับความเป็นเลิศและการแข่งขัน เป้าหมายที่ท้าทาย ความมุ่งมั่น และการแก้ปัญหาที่ยุ่ยาก ดังนั้นรูปแบบพฤติกรรมที่สนองความต้องการและความสำเร็จจึงเป็น รางวัลตอบแทนในตัวเองอยู่แล้ว

แมคเคลลลันด์ พบว่า คนที่มีความต้องการความสำเร็จสูงกว่า มักทำงานได้ดีกว่า คนที่มีความต้องการความสำเร็จต่ำ และความต้องการประเภทนี้ เป็นสิ่งที่เรียนรู้และพัฒนาขึ้นได้ด้วยการฝึกอบรม

2. ความต้องการอำนาจ (Needs for Power) หมายถึง ความต้องการที่จะมีอิทธิพลหรือสามารถควบคุมบุคคลอื่นได้ บุคคลที่มีความต้องการอำนาจจึงเป็นคนที่มุ่งหาวิธีสร้างอิทธิเหนือคนอื่น รวมทั้งการใช้อำนาจและยึดอำนาจที่มีเหนือบุคคลนั้นไว้บุคคลเหล่านี้ชอบการแข่งขันและการเผชิญหน้ากับคนอื่นในสถานการณ์ที่เห็นว่าตนเองได้เปลี่ยนการใช้อำนาจมี 2 แบบ คือ

2.1 การใช้อำนาจทางบวกเป็นการใช้อำนาจเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ให้กับองค์กร โดยส่วนรวมซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้บริหาร ซึ่งต้องอาศัยความพยายามของผู้อื่นสร้างความสำเร็จ

2.2 การใช้อำนาจทางลบ เป็นการใช้อำนาจของผู้ที่แสวงหาอำนาจเพื่อประโยชน์ส่วนตัว

2.3 ความต้องการได้เข้าร่วมในสังคม (Needs for Affiliation) เป็นความต้องการที่จะได้รับความรักความชอบพอ และมิตรภาพจากคนอื่น คนที่มีความต้องการนี้ชอบกิจกรรมทางสังคมและแสวงหาความเป็นส่วนหนึ่งของสังคม โดยเข้าร่วมในกลุ่มหรือสมาคมต่างๆ

แมคเคลลลันด์ให้ความสนใจกับความต้องการระดับสูงสุด โดยให้ความเห็นว่าความเต็มใจในการทำงานของบุคคล เกิดจากความต้องการความสำเร็จ เนื่องจากคนที่มีความต้องการความสำเร็จมีความเห็นต่อการได้เป็นสมาชิกขององค์กรการว่า เป็นโอกาสที่จะได้แก้ปัญหาที่ท้าทายและสนุกกับงานที่มีเป้าหมายที่ยาก ได้ชื่อเสียงและท้าทาย ปัจจัยที่สนองความต้องการประเภทนี้คือการได้มีความ

รับผิดชอบในการบรรลุเป้าหมายของงาน และการได้รับข้อมูลป้อนกลับเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของตนเองอย่างสม่ำเสมอ

สรุปได้ว่า ทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ บอกว่าความต้องการของมนุษย์มีความต้องการด้านร่างกาย ด้านความปลอดภัย ด้านความรัก การมีชื่อเสียง และความสำเร็จในชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของแมคเคลนดแลนด ที่มนุษย์มีความต้องการความสำเร็จ ต้องการอำนาจและต้องการมีส่วนร่วมสังคม ซึ่งความเต็มใจในการทำงานของมนุษย์เกิดจากความต้องการความสำเร็จ

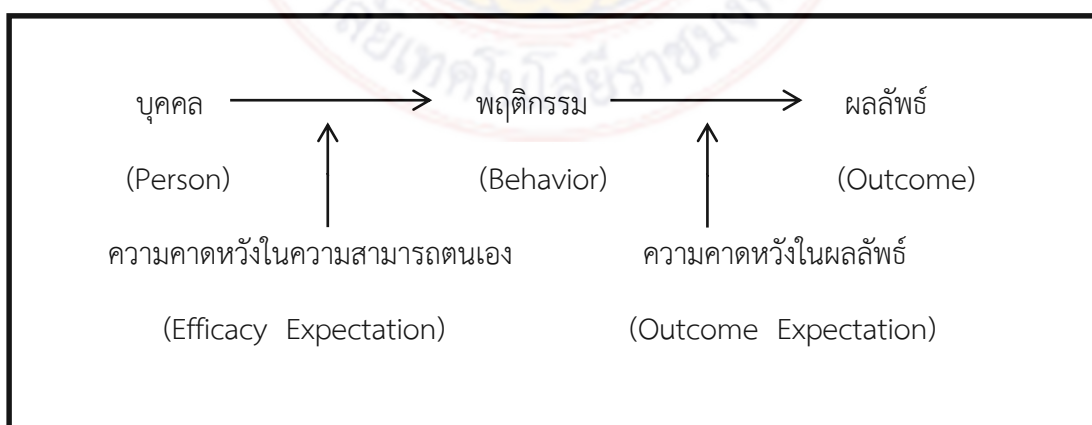
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความสามารถตนเองของแบนดูรา

อัลเบิร์ต แบนดูรา (Albert Bandura, 1997 อ้างอิงใน ชลธิรา ซึ่งจิตตวิสุทธิ, 2539: 32) เป็นนักจิตวิทยาชาวอเมริกัน ซึ่งได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ตามแนวทฤษฎีของสกินเนอร์ (Skinner) ในระยะแรกแบนดูรา สนใจเรื่องตัวแบบ เขาได้รายงานเกี่ยวกับความเชื่อของบุคคลในเรื่องความสามารถที่จะทำสิ่งใดหนึ่งด้วยความสามารถของตนเองเรียกว่า ทฤษฎีความสามารถตนเองของแบนดูรา (Bandura Self-efficacy Theory) ได้เสนอแนะทฤษฎีนี้ให้บุคคลมีความเชื่อในความสามารถของตนเอง ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเรื่องใดเรื่องหนึ่งได้

ทฤษฎีความสามารถตนเอง มีหลักการมาจากทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม เมื่อบุคคลมีทักษะที่จะปฏิบัติตัวอย่างเหมาะสม และมีกำลังใจเพียงพอ ความคาดหวังในความสามารถจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะตัดสินใจว่า บุคคลจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและปฏิบัติตัวตามคำแนะนำได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แบนดูรา ได้ศึกษาความเชื่อของบุคคลในเรื่องความสามารถของตนเอง และได้เสนอแนะให้บุคคลมีความเชื่อในความสามารถของตนเอง ดังนั้นความสามารถของตนเอง (Self-efficacy) ซึ่งมีอิทธิพลที่จะช่วยให้บุคคลมีความเชื่อในความสามารถเฉพาะอย่างได้ จึงเป็นแนวคิดที่มีความสำคัญที่จะเชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่ทราบว่าจะทำอะไร (Knowing What To Do) กับสิ่งที่ต้องปฏิบัติจริงๆ (Actually Doing It)

จากแนวคิดที่กล่าวมาข้างต้น แบนดูรา ได้พัฒนาและทดสอบทฤษฎีความสามารถตนเอง (Self-efficacy Theory) โดยมีสมมุติฐานของทฤษฎี คือ ถ้าบุคคลสามารถคาดหวังหรือมีความเชื่อในความสามารถของตนเอง โดยทราบว่าจะต้องทำอะไรบ้างและเมื่อทำแล้วจะได้ผลลัพธ์ที่คาดหวังไว้ บุคคลนั้นก็จะต้องปฏิบัติตามดังกล่าว โครงสร้างที่สำคัญของทฤษฎีมีดังนี้

ภาพที่ 2.2 ความสัมพันธ์ที่แตกต่างกันระหว่าง ความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถตนเองและความหวังเกี่ยวกับผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

ที่มา: ชลธิรา ซึ่งจิตติวิสุทธิ

จากโครงสร้างของทฤษฎี แสดงให้เห็นส่วนประกอบที่สำคัญของทฤษฎี คือ

1. ความคาดหวังในความสามารถตนเอง (Efficacy Expectation) แบนดูรา ได้ให้ความหมายความคาดหวังในความสามารถของตนเองว่า เป็นความเชื่อของบุคคลที่ว่าตนเองสามารถทำพฤติกรรมต่างๆที่กำหนดไว้ได้ เพื่อนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ต้องการ เป็นความคาดหวังที่เกิดขึ้นก่อนกระทำพฤติกรรม

2. ความคาดหวังในผลลัพธ์ (Outcome Expectation) หมายถึง ความเชื่อที่บุคคลประมาณค่าถึงพฤติกรรมเฉพาะอย่างที่จะปฏิบัติ จะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่คาดหวังไว้ เป็นการคาดหวังในผลที่จะเกิดขึ้นที่สืบเนื่องจากพฤติกรรมที่ได้ทำบุคคลจะตัดสินใจว่า จะกระทำพฤติกรรมอย่างไรอย่างหนึ่งหรือไม่นั้น ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตนเอง และอีกส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับความคาดหวังเกี่ยวกับผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้น

โดยสรุปเกี่ยวกับทฤษฎีความสามารถตนเอง มีหลักการมาจากทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม เมื่อบุคคลมีทักษะที่จะปฏิบัติตัวอย่างเหมาะสมและมีกำลังใจอย่างพอเพียง ความคาดหวังในความสามารถจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำนายหรือตัดสินใจว่าบุคคลจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและปฏิบัติตัวตามคำแนะนำอย่างต่อเนื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตนเอง แบนดูรา กล่าวว่าความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของบุคคล พัฒนามาจากปัจจัยหลัก 4 ปัจจัย

1.ความสำเร็จในการกระทำ (Performance Accomplishment) เป็นประสบการณ์ตรงจึงมีผลต่อความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของบุคคลอย่างมาก ความสำเร็จในการกระทำจะเป็นตัวเพิ่มความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของบุคคล และการไม่ประสบผลสำเร็จในการกระทำหลายครั้งซ้ำกัน จะเป็นตัวลดความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตน ในกรณีที่ความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถ เกิดจากการประสบความสำเร็จหลายครั้ง จะทำให้บุคคลไม่ท้อถอยในการทำงานนั้น เมื่อไม่ประสบความสำเร็จในบางครั้ง ถ้าการไม่ประสบผลสำเร็จนั้น สามารถแก้ไขความผิดพลาดด้วยความพยายาม ก็จะเป็นแรงเสริมในการทำงานต่อไป แม้งานจะยากเพียงใดบุคคลจะเพิ่มความพยายามเพื่อให้งานนั้นสำเร็จ

2. การได้เห็นประสบการณ์ของผู้อื่น (Vicarious Experience) เป็นสิ่งแนะหรือต้นแบบที่บุคคลนำมาพิจารณาความสามารถของตน เมื่อบุคคลสังเกตเห็นผู้อื่นได้รับความสำเร็จในการทำงานยาก โดยไม่มีผลเสียตามมาทำให้เกิดความคาดหวังว่า ตนก็สามารถทำงานนั้นได้ถ้าตั้งใจและพยายาม โดยเฉพาะยังอยู่ในวัยเดียวกัน เพศเดียวกัน ความสามารถและประสบการณ์ในอดีตไม่แตกต่างกัน

3. การชักจูงด้วยคำพูด (Verbal Persuasion) เป็นการรับเอาคำแนะนำชักจูงจากผู้อื่นมาเป็นข้อมูลเมื่อพิจารณาความสามารถของตนทำให้บุคคลเกิดความเชื่อมั่นว่าตนมีความสามารถที่จะทำงานได้สำเร็จ ถึงแม้ว่าจะเคยทำงานไม่สำเร็จมาแล้ว เป็นการเพิ่มกำลังใจและความเชื่อมั่น วิธีนี้เป็นวิธีที่ใช้กันอย่างกว้างขวาง ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างมากวิธีหนึ่ง ในกรณีที่ไม่สามารถสาธิต ให้ดูหรือไม่สามารถให้ลองทำเองได้ด้วยตนเอง

4. ความตื่นตัวของอารมณ์ (Emotional Arousal) บุคคลจะรับรู้ว่าคุณตื่นตัว มีความวิตกกังวล หรือความกลัวจากอาการกระตุ้นของร่างกาย ในสภาวะที่ร่างกายถูกกระตุ้นมากจะทำให้การทำงานได้ผลไม่ดี หากบุคคลรับรู้ว่าคุณมีความวิตกกังวลในระดับสูง บุคคลจะคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตนในการกระทำนั้นระดับต่ำ แต่ให้การปลุกเร้าความรู้สึกอยากจะทำด้วยตนเองด้วยสำนึกในตนเองอย่างแท้จริง

ความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตนเองนั้น สามารถเกิดขึ้นได้จากปัจจัยหลายประการที่กล่าวมาและคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตนเองนั้นอาจเกิดจากปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งหรืออาจเกิดจากปัจจัยหลายประการมาผสมผสานกันได้

แบนดูรา ได้เสนอลักษณะความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของบุคคล เป็น 3 มิติ คือ มิติที่ 1 เกี่ยวกับปริมาณความคาดหวัง (Magnitude) ความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตนจะแตกต่างกันในแต่ละบุคคล ในการกระทำพฤติกรรมหนึ่ง หรือบุคคลเดียวกันจะแตกต่างกันในพฤติกรรมที่แสดงออกมาในความยากง่าย เป็นการคาดหวังของบุคคลว่าคุณจะทำงานสำเร็จถึงระดับไหน

มิติที่ 2 เกี่ยวกับการนำไปใช้ (Generality) ความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตนในการนำไปปฏิบัติสถานการณ์อื่นซึ่งประสบการณ์การปฏิบัติงานบางอย่างก่อให้เกิดความสามารถในการนำไปปฏิบัติในสถานการณ์อื่นที่คล้ายกันในปริมาณที่แตกต่างกันได้ประสบการณ์บางอย่างไม่อาจนำความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตนเองไปใช้ในสถานการณ์อื่นได้

มิติที่ 3 เกี่ยวกับความเข้มหรือความมั่นใจ (Strength) ถ้าความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตนมีความเข้มน้อยบุคคลจะไม่มั่นใจในความสามารถของตนเมื่อประสบการณ์ไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง จะทำให้เกิดความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตนลดลง ตรงกันข้ามถ้าความเข้มหรือความมั่นใจมาก บุคคลจะมีความบากบั่นมานะพยายามมากแม้ว่าจะประสบเหตุการณ์ที่ไม่สอดคล้องกับความคาดหวังบ้างก็ตาม

แบนดูรา ได้กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์ว่า เป็นกระบวนการที่สลับซับซ้อนมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นมาจากการเรียนรู้จากตัวแบบเป็นส่วนใหญ่ การที่บุคคลได้เห็นพฤติกรรมที่แปลกใหม่และเหมาะสมจากผู้อื่นจะช่วยชี้แนะการกระทำของเขาได้ ในกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมตัวแบบจะเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อดารเรียนรู้มาก กระบวนการเรียนรู้ จากตัวแบบนี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกต (Observational Learning) ซึ่งแตกต่างจากการเลียนแบบ (Imitation) และการถือตนตามแบบ (Identification) โดยที่การเลียนแบบมีความหมายแคบกว่าคือ หมายถึง การลอกเลียนแบบการตอบสนองเท่านั้น ส่วนการถือตนตามแบบมีความหมายกว้างกว่า หมายถึงการรับเอาแบบแผนการประพฤติปฏิบัติของตัวแบบมาทั้งหมด การเสนอตัวแบบเสนอได้ 2 รูปแบบคือ

1. การเสนอตัวแบบจากชีวิตจริง (Live Model) การเสนอตัวแบบวิธีนี้เป็นการให้ผู้สังเกตได้เห็นตัวแบบในสภาพการณ์จริงซึ่งมีข้อดี คือตัวแบบสามารถเพิ่มเติม หรือปรับปรุงพฤติกรรมเพื่อให้การแสดงพฤติกรรมชัดเจน หรือเหมาะสมกับสภาพการณ์มากยิ่งขึ้น การเสนอตัวแบบวิธีนี้ช่วยให้ผู้สังเกตเกิดความสนใจในตัวแบบ และลอกเลียนพฤติกรรมของตัวแบบได้ดีกว่าการเสนอตัวแบบวิธีอื่น

แต่การเสนอตัวแบบวิธีนี้ต้องระมัดระวังเรื่องกรควบคุมผลรวม เพราะอาจมีเหตุการณ์ที่ไม่คาดไว้ล่วงหน้าเกิดขึ้น ทำให้ตัวแบบไม่ได้รับผลกระทบที่พึงพอใจตามที่ควรได้รับ

2. การเสนอตัวแบบในรูปสัญลักษณ์ (Symbolic Model) การเสนอตัวแบบลักษณะนี้ได้แก่ การเสนอตัวแบบจากภาพยนตร์ วีดีโอเทป เทปบันทึกเสียง หนังสือ หุ่นกระบอกหรือการ์ตูน ฯลฯ ซึ่งเตรียมเรื่องราวของตัวแบบไว้เรียบร้อยแล้ว ทำให้มีผลดีในการที่จะเน้นจุดสำคัญของการแสดงพฤติกรรมและยังสามารถควบคุมพฤติกรรม และผลกระทบของตัวแบบได้ ทั้งยังสามารถเก็บไว้ใช้ในการให้ตัวแบบครั้งต่อไปและยังสามารถใช้ได้ทั้งบุคคลเดี่ยวหรือกลุ่มบุคคลได้ จากทฤษฎี

ความสามารถของแบนดูรา สรุปได้ว่า บุคคลมีความเชื่อในความสามารถของตนเอง ทราบว่าต้องทำอะไรบ้าง และเมื่อทำแล้วได้ผลลัพธ์ตามที่คาดหวังไว้ก็จะปฏิบัติตาม

แนวคิดและทฤษฎีการบัญชี

ความหมายของการบัญชี

ผศ.ดร.ศศิวิมล (มีอำพล) ศรีเจริญจิตร กล่าวว่าการบัญชีหมายถึง ขั้นตอนการจดบันทึก (Recording) การวัดมูลค่า (Measuring) การแปลความหมาย (Interpreting) และการรายงานข้อมูลทางการเงิน (Communicating Financial data) การบัญชีจะเป็นการนำเสนอรายงานทางการเงิน โดยแสดงฐานะของกิจการและแสดงผลการดำเนินงานของกิจการ จึงเห็นได้ว่าการบัญชีเป็นกิจกรรมในการให้บริการและเป็นศิลปะ ซึ่งการบัญชีจะให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในหลายสาขาวิชาชีพ เช่น การรายงานทางการเงิน (Financial Reporting) การวางแผนทางภาษี (Tax Determination and Planning) การสอบบัญชี (Auditing) การบัญชีสารสนเทศ (Data Processing and Information System) การบัญชีต้นทุน (Cost Accounting) การบัญชีเพื่อการจัดการ (Management Accounting) นอกจากนี้วิชาชีพบัญชียังให้ข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ในด้านอื่นๆ เช่น การให้คำปรึกษา

เรื่องศรี ศรีทอง และนุชนาถ สุนทรพันธุ์ ได้ให้ความหมายของการบัญชีว่า การบัญชีหมายถึง ศิลปะวิชาการและหน้าที่งานเกี่ยวกับการเริ่มรายการและเหตุการณ์ทางการเงิน โดยใช้หน่วยเป็นเงินตรา การตรวจสอบอนุมัติ การจดบันทึก การจัดหมวดหมู่ การเรียบเรียง การสรุปผล การวิเคราะห์ การตีความ การแปลความของผลดังกล่าว การเสนออย่างมีหลักเกณฑ์ความต้องการของฝ่ายบริหารและการดำเนินงานของกิจการเพื่อประโยชน์ในการจัดทำรายงานที่จะต้องเสนอตามหน้าที่ความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมาย

ศาสตราจารย์ W.A. Paton แห่งมหาวิทยาลัยมิชิแกน กล่าวว่า การบัญชี (Accounting) คือ การช่วยอำนวยความสะดวกของธุรกิจดำเนินไปได้อย่างราบรื่น

AICPA (The American Institute of Certified Public Accountants) ซึ่งเป็นสมาคมนักบัญชี ในอเมริกา ได้กล่าวว่า การบัญชีเป็นศิลปะของการเก็บรวบรวม จดบันทึกรายการหรือเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับการเงินไว้ในรูปของเงินตรา จัดหมวดหมู่ของรายการเหล่านั้น สรุปผลพร้อมทั้งตีความหมายของรายการที่ได้จัดทำไว้

กระบวนการทางการบัญชี ประกอบไปด้วยกระบวนการดังต่อไปนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล (Collection Data)
2. การจัดบันทึกรายการข้อมูล (Identifying and Recording Data)
3. การจัดประเภทรายการหรือการจำแนกข้อมูล (Classifying Recorded Data)
4. การสรุปผลรายการ (Summarizing Recorded and Classified Data)
5. การนำผลของการสรุปรายการไปใช้ให้เกิดประโยชน์ (Communicating and Interpreting)

ประโยชน์ของข้อมูลทางการบัญชี ข้อมูลแบ่งออกได้ 2 ส่วน

1. บัญชีการเงิน เป็นการรวบรวมข้อมูลทางการบัญชีเพื่อเสนอต่อบุคคลภายนอก มีประโยชน์ต่อ

บุคคลภายนอก เช่น นักลงทุน ผู้ให้กู้ เจ้าหนี้การค้า พนักงาน หน่วยงานของรัฐบาล เพื่อใช้ในการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจ

2. บัญชีบริหาร เป็นการรวบรวมข้อมูลทางการบัญชีเพื่อเสนอต่อผู้บริหารและบุคคลภายในองค์กร มีประโยชน์เพื่อใช้ในการสั่งการ การวางแผน ควบคุมและตัดสินใจ

วัตถุประสงค์ของการจัดทำบัญชี

1. เพื่อเป็นการจัดบันทึกรายการค้าต่าง ๆ ของกิจการที่เกิดขึ้นโดยเรียงลำดับก่อนหลังของการเกิดรายการค้านั้น ไว้อย่างเป็นระเบียบแบบแผน

2. เพื่อให้เจ้าของกิจการได้ทราบถึงผลการดำเนินงานของกิจการว่ามีผลกำไร หรือขาดทุนจำนวนเท่าใดในรอบระยะเวลาหนึ่งที่กำหนดขึ้น

3. เพื่อแสดงให้เห็นถึงฐานะการเงินของกิจการมีฐานะการเงินอย่างไร ณ วันใดวันหนึ่งนั่นคือมี สินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของกิจการเท่าไร

4. เพื่อเป็นการป้องกันการทุจริตของพนักงานและการสูญหายของทรัพย์สิน

5. เพื่อให้เป็นไปตามข้อบังคับของกฎหมาย

6. เพื่อนำมาเป็นเครื่องมือในการคำนวณภาษีที่จะต้องเสียให้แก่รัฐได้อย่างถูกต้อง

7. เพื่อใช้เป็นแหล่งข้อมูลทางการเงินที่ผู้บริหารหรือบุคคลอื่น สามารถนำไปใช้เพื่อตัดสินใจในด้านต่าง ๆ ได้ เช่น เพื่อการวางแผน ควบคุม วัดผลการดำเนินงาน หรือเพื่อการตัดสินใจในการลงทุน หรือให้สินเชื่อ เป็นต้น

ข้อตกลงเบื้องต้นของการบันทึกบัญชี

ข้อตกลงเบื้องต้นของการบันทึกบัญชี เป็นข้อกำหนดที่นักบัญชียอมรับและเป็นหลักในการจัดทำงบการเงิน (กฤตติกา แสนโกชน์, 2545: 1)

1. บันทึกบัญชีต้องเป็นเงินต้องบันทึกเป็นจำนวนเงิน เพราะสามารถวัดราคาได้
2. ต้องแยกส่วนตัวออกจากธุรกิจ จะไม่นำเงินธุรกิจมาใช้ส่วนตัว
3. มีหลักฐานในการบันทึกข้อมูล ซึ่งสามารถพิสูจน์ความเป็นจริงได้ เช่น สัญญาต่าง ๆ ใบเสร็จรับเงิน ใบสำคัญจ่าย เป็นต้น

4. ต้องมีระยะเวลาที่จะวัดผลการดำเนินงาน และฐานะการเงินของกิจการเรียกว่างวดบัญชี

5. การบันทึกบัญชีทรัพย์สินใช้ราคาเป็นเกณฑ์

ประโยชน์ของการบันทึกบัญชี

1. เป็นหลักฐานใช้อ้างอิงภายหลัง
2. ช่วยให้ทราบถึงผลการดำเนินงานระยะหนึ่งว่ามีกำไร หรือขาดทุนเท่าใด
3. ช่วยให้ทราบฐานะการเงินของกิจการ ณ วันใด วันหนึ่ง ว่ามีทรัพย์สิน หนี้สิน และทุนเท่าไร
4. ป้องกันข้อผิดพลาดในการทำงาน

สรุปได้ว่า การบันทึกบัญชีมีประโยชน์หลายอย่าง จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะจดบันทึกบัญชี ถึงแม้ว่าบัญชีรับ-จ่าย หรือครอบครัวมีการดำเนินธุรกิจส่วนตัวก็ตาม เนื่องจากหากบันทึกประจำวันแล้ว ก็ จะรู้ว่ารายรับ-รายจ่ายครอบครัวมีเท่าไร เพียงพอหรือไม่ และการบันทึกการทำธุรกิจของครอบครัว เช่น ปลูกผักขาย มีค่าใช้จ่ายเท่าไร ขายได้เท่าไร และมีกำไรหรือไม่ ดังนั้นการบันทึกบัญชีของ ครอบครัวก็มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ในที่นี้จะกล่าวถึงการบันทึกการรับ-จ่ายในครอบครัว และประกอบ อาชีพในครอบครัว คือ การบันทึกการรับ-จ่ายในครอบครัว

การจดบันทึกการรับ-จ่ายในครอบครัวนั้น ทำให้เงินทองไม่รั่วไหล มีประโยชน์มากมาย(กลยุทธ์ ก กา แสน โภชน์, 2545 : 2) ดังนี้

1. ควบคุมค่าใช้จ่ายส่วนตัว ทำให้รู้ว่าเงินสดที่เหลือในมือได้มาจากไหน เป็นเงินเท่าไรใช้ จ่ายเป็นค่าอะไรบ้าง เป็นเงินเท่าไร พุ่มเพื่อยเกินไปหรือไม่ หรือใช้ในทางที่ไม่ถูกสมควรหรือไม่ อาศัย ตัวเลขข้อมูลที่จดบันทึกไว้เตือนตัวเองให้รู้จักใช้เงิน หรือค่อยๆลด ละ เลิกที่ค่าใช้จ่ายกับสิ่งที่ไม่ มี ประโยชน์ เช่น ค่าห่วย ค่าเหล้า เป็นต้น

2. รู้ผลกำไรหรือขาดทุน ถ้าท่านประกอบอาชีพเกษตรกรรม หรืออาชีพอื่นท่านสามารถนำ ข้อมูลนั้นมาบันทึกบัญชี ว่าอาชีพที่ทำไปนั้นมีกำไรขาดทุนเท่าไร และสามารถค้นหาต้นทุนการ ดำเนินการเท่าไร รายได้เท่าไร มีสาเหตุจากอะไร

3. ใช้เป็นข้อมูลยืนยัน สามารถใช้เป็นข้อมูลที่จดบันทึกนั้นเป็นหลักฐานยืนยันกับผู้เกี่ยวข้อง

4. ใช้สำหรับวางแผนในอนาคต เมื่อจดบันทึกจะทราบว่าเราทำอาชีพอะไรที่มีรายได้มากกว่า และเราสามารถควบคุมรายจ่ายที่เห็นจากการจดบันทึกได้ว่ารายจ่ายใดสามารถจะลดได้ เช่น ค่าไฟฟ้า เดือนนี้ทำไมค่าไฟฟ้าสูง

แนวคิดและหลักการบัญชี

1. ผู้ใช้งบการเงินมีหลายประเภทและต้องการข้อมูลที่แตกต่างกัน
2. งบการเงินจัดทำขึ้นเพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับฐานะการเงิน ผลการดำเนินงานและการ เปลี่ยนแปลงฐานะการเงินของกิจการ อันเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้งบการเงินทุกประเภทในการนำไปใช้ ตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจ
3. งบการเงินต้องจัดทำตามหลักการบัญชีที่รองรับทั่วไป (Gaap: Generally Accepted Accounting Principles)
4. ประกาศใช้แม่บทการบัญชี (Accounting Framework)
5. กำหนดมาตรฐานการบัญชีไทย (Thai Accounting Standard :TAS) เพื่อยึดปฏิบัติให้ สอดคล้องกัน

และสอดคล้องกับมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศไทย (International Accounting Standard: IAS)

การบริหารการบัญชี

การปรับเปลี่ยนกระบวนการหรือรูปแบบการผลิต/บริการ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ มาสนับสนุนการตัดสินใจ ข้อมูลด้านต้นทุนมักจะเป็นข้อมูลสำคัญกลุ่มแรก ๆ ที่ผู้บริหารนำมาใช้ร่วมกับข้อมูลอื่น ๆ อย่างไรก็ตามข้อมูลที่นำมาใช้จำเป็นต้องมีคุณภาพด้วย กล่าวคือมีความถูกต้อง ทันเวลาและสัมพันธ์กับประเด็นการตัดสินใจ

การบริหารการบัญชี คือ กระบวนการ วิธีการซึ่งเกี่ยวกับการเสนอข้อมูลต่าง ๆ โดยการจดบันทึกายงานที่เป็นประโยชน์ต่อฝ่ายบริหาร ในการวางแผนและควบคุมให้สำเร็จผลตามจุดมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพและข้อมูลที่ใช้สำหรับการวางแผนและการควบคุม จะต้องเป็นข้อมูลที่แน่นอนและเชื่อถือได้

ระบบบัญชี

ระบบบัญชี คือ ระเบียบแบบแผนการปฏิบัติงานทางการบัญชี รวมถึงวิธีการทำบัญชี การทำงบการเงิน เอกสารและสมุดบัญชีต่าง ๆ อันเป็นสื่อแห่งการทำบัญชีและรายงาน ตลอดจนการใช้และการเก็บรักษาหลักฐานเอกสารใบสำคัญทางการบัญชีและการเงิน สมุดบัญชีต่าง ๆ ที่ใช้บันทึกายการทางธุรกิจเพื่อรวบรวมข้อมูลและตัวเลขสถิติสนองความต้องการของฝ่ายบริหาร

ดังนั้น ระบบบัญชีจึงประกอบไปด้วยระบบที่สำคัญ 2 ระบบ คือ ระบบทางเดินข้อมูล หรือระบบการบันทึกบัญชีและการเก็บข้อมูล และระบบทางเดินเอกสาร โดยที่ระบบทางเดินข้อมูลจะแสดงถึงทางเดินของข้อมูลตั้งแต่การบันทึกบัญชี ซึ่งในปัจจุบันการบันทึกบัญชีอาจทำได้ 2 วิธี คือ การบันทึกด้วยมือ (Manual) กับบันทึกบัญชีด้วยคอมพิวเตอร์ โดยริเริ่มจากการบันทึกบัญชีเข้าสมุดบัญชีรายวันขั้นต้น ไปบัญชีแยกประเภท จนสามารถออกงบทดลองเพื่อใช้ในการจัดทำงบการเงิน เช่น งบดุล งบกำไรขาดทุน งบกระแสเงินสด งบต้นทุนการผลิต และงบอื่น ๆ ที่กิจการต้องการ ภายใต้การบันทึกบัญชีเข้าระบบ เพื่อให้การบันทึกบัญชีเป็นไปอย่างถูกต้องและรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ สามารถจัดทำงบการเงินได้โดยสะดวกยิ่งขึ้น จำเป็นต้องอาศัยผังบัญชีและรหัสบัญชีในการบันทึกบัญชี ส่วนระบบทางเดินเอกสาร จะแสดงถึงทางเดินของเอกสาร แบบฟอร์ม ที่ใช้ในระบบบัญชี ตลอดจนลำดับขั้นตอนของการทำงาน ว่างานที่ทำเป็นงานอะไร ใครเป็นคนรับผิดชอบงานนั้น ทำที่ไหน และ ทำเมื่อไร

นอกจากนี้ส่วนประกอบอื่นสำคัญที่จะทำให้การปฏิบัติงานระบบบัญชีเป็นไปตามวัตถุประสงค์ คือ ตัวบุคคล ซึ่งจะต้องมีความรู้ ความสามารถ ความรับผิดชอบ และความซื่อสัตย์ในการปฏิบัติหน้าที่ ส่วนเครื่องมือเครื่องใช้ เช่น คอมพิวเตอร์ เป็นเพียงเครื่องทุ่นแรงในการบันทึกบัญชีให้ถูกต้องและรวดเร็ว ทำให้ประหยัดทั้งเวลาและค่าใช้จ่าย สามารถลดข้อผิดพลาดได้มากขึ้น

ส่วนประกอบของระบบบัญชี

แม้ว่าการดำเนินงานของกิจการจะมีหลายประเภทหลายรูปแบบก็ตาม ระบบบัญชีของกิจการจะต้องประกอบด้วย

1. ระบบการปฏิบัติงานทางการบัญชี เป็นการกำหนดเส้นทางเดินของระบบงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเก็บข้อมูลบัญชี เริ่มจากการจัดทำเอกสารเบื้องต้น เพื่อการเก็บและตรวจสอบข้อมูล เพื่อให้บันทึกบัญชี นิยมแสดงเป็นแผนภูมิ (Flow Chart)

2. เอกสารสำหรับจดบันทึกข้อมูล ใช้สำหรับจดบันทึกข้อมูลเมื่อเริ่มเกิดเหตุการณ์ หรือรายการดำเนินงาน เพื่อถ่ายทอดไปไว้ในสมุดบัญชี และยังใช้เอกสารเป็นสื่อสำหรับถ่ายทอดข้อมูลระหว่างหน่วยงานภายในกันเอง หรือระหว่างกิจการกับบุคคลภายนอก นอกจากเอกสารแล้วก็ยังต้องมีสมุดบัญชีต่าง ๆ ตลอดจรรยาบรรณงานทางการเงิน

3. ระบบการควบคุมภายใน ได้แก่ แผนการทำงานของกิจการ เพื่อดูแลป้องกันทรัพย์สินของกิจการให้ปลอดภัย อยู่ในสภาพพร้อมที่จะใช้งาน และเพื่อให้แน่ใจว่าข้อมูลทางการบัญชีเชื่อถือได้ รวมทั้งส่งเสริมการทำงานให้มีประสิทธิภาพ

4. วิธีการปฏิบัติงาน ได้แก่ การวิเคราะห์รายการค้าตามผังบัญชี (Chart of Account) การบันทึกบัญชีลงในเอกสารสมุดบัญชี การจัดทำรายงาน การบันทึกนี้อาจใช้การเขียน การพิมพ์หรือเทคนิคอื่นใดที่ทำให้เก็บรวบรวมข้อมูลไว้ได้ รวมทั้งการคำนวณ การจัดหมวดหมู่ และการสรุปข้อมูล เพื่อให้เป็นข้อมูลที่มีประโยชน์

5. ผู้ปฏิบัติงานบัญชี เมื่อมีเอกสารสมุดบัญชีต่าง ๆ ตามรูปแบบที่กำหนดไว้แล้ว มีวิธีการบัญชีที่สามารถเก็บบันทึกข้อมูลที่ต้องการและนำมาเสนอ เมื่อใช้ได้แล้วจำเป็นจะต้องมีตัวผู้ปฏิบัติงานด้วย เพื่อให้งานตามระบบบัญชีดำเนินไปได้ ซึ่งผู้ที่จะปฏิบัติงานนี้จะต้องมีความรู้ได้ศึกษาวิธีการบัญชีมาโดยเฉพาะ เนื่องจากการจดบันทึกข้อมูลทางบัญชีจะต้องเป็นไปตามหลักการบัญชีที่ยอมรับกันทั่วไป และการบัญชียังมีข้อสมมติฐานต่าง ๆ อีกด้วย จึงต้องการผู้ปฏิบัติงานที่มีความเข้าใจอย่างดี

6. เครื่องมือเครื่องใช้ เริ่มตั้งแต่เครื่องมือง่าย ๆ คือ ปากกา ดินสอ ไม้บรรทัด รวมไปถึงเครื่องคำนวณเครื่องพิมพ์ดีด เครื่องถ่ายเอกสาร เครื่องเขียนเช็ค กระทั่งปัจจุบันเครื่องคอมพิวเตอร์ก็ได้ถูกนำมาใช้ในการทำบัญชีด้วย

ลักษณะของข้อมูลทางการบัญชี

การที่จะนำข้อมูลจากระบบบัญชีไปใช้ประโยชน์นั้น จำเป็นต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจดบันทึกข้อมูลตามระบบบัญชีก่อนจึงสามารถใช้ข้อมูลได้อย่างถูกต้อง สิ่งที่ต้องทำความเข้าใจมีดังนี้ คือ

1. การบัญชีจะจดบันทึกรายการดำเนินงานเฉพาะ เมื่อเป็นรายการที่สามารถวัดค่าเป็นตัวเงินได้เท่านั้น ถ้าต้องการทราบข้อมูลของกิจการจะไม่สามารถถือเอาข้อมูลทางการบัญชีเป็นข้อมูลของกิจการได้ทั้งหมด รายการดำเนินงานใดที่วัดค่าเป็นตัวเงินไม่ได้ทางระบบบัญชีจะไม่บันทึกไว้ จำเป็นต้องให้ส่วนงานอื่นเป็นผู้บันทึก ดังนั้นข้อมูลทางการบัญชีจึงเป็นเพียงส่วนหนึ่งของข้อมูลการดำเนินงานทั้งหมดของกิจการ

2. ระหว่างที่กิจการดำเนินงานไปเรื่อย ๆ ไม่มีกำหนดเสร็จสิ้น หากต้องการทราบผลการดำเนินงานในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ หรือต้องการทราบว่าฐานะการเงินของกิจการมีทรัพย์สิน หนี้สินเท่าใด ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง ก็จะได้ทำตามวิธีการบัญชี ระบบข้อมูลบัญชีได้แบ่งกำหนดเวลาปฏิบัติงานเป็น

งวด ๆ เพื่อใช้รวบรวมข้อมูลการดำเนินงาน และสรุปผลรายงานต่อผู้ต้องการใช้ข้อมูล ได้แก่ เจ้าของ ผู้ถือหุ้น เจ้าหน้าที่ หน่วยงานของรัฐบาล และฝ่ายบริหารของกิจการเอง ขณะที่กิจการยังมีขนาดเล็กอยู่ อาจจะมีผู้สนใจข้อมูลของกิจการไม่มากนัก แม้เจ้าของเองเป็นผู้ดำเนินงานใกล้ชิดทราบข้อมูลต่าง ๆ ดียอยู่แล้ว ก็ไม่ต้องการข้อมูลจากระบบบัญชีเท่าใด แต่เมื่อกิจการมีการเจริญเติบโตมากขึ้น ขยายการดำเนินงานกว้างขวางขึ้น ผู้บริหารไม่สามารถดูแลการดำเนินงานของกิจการโดยใกล้ชิดได้ทุกส่วนงาน จึงเริ่มให้ความสนใจในระบบข้อมูลการบัญชี เพื่อนำไปใช้ในการวางแผน ตัดสินใจและควบคุม นอกจากนี้เจ้าของกิจการที่สนใจข้อมูลทางการบัญชีแล้ว ผู้ถือหุ้น เจ้าหน้าที่ หรือผู้ใช้ข้อมูลอื่น ก็เริ่มให้ความสนใจมากขึ้น จึงต้องการข้อมูลจากระบบบัญชีเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงานและฐานะการเงินของกิจการ เพื่อนำข้อมูลเหล่านี้ไปใช้ในการตัดสินใจ

3. ระบบบัญชีสามารถนำไปใช้จัดบันทึกข้อมูลที่เป็นรายการทางการเงินไม่เฉพาะแต่กับกิจการที่มุ่งหวังกำไรเท่านั้น แต่สามารถนำไปใช้จัดบันทึกข้อมูลของกิจการแม้ว่าจะจะเป็นกิจการที่ตั้งขึ้นมาเพื่อสาธารณกุศล ไม่ว่าจะเป็นสมาคม มูลนิธิ หรือหน่วยงานของรัฐบาลก็ได้

วิธีการบันทึกบัญชี

เมื่อการบัญชี การเก็บรวบรวม บันทึก จัดจำแนก และทำสรุปข้อมูลอันเกี่ยวกับเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจในรูปตัวเงิน ผลงานขั้นสุดท้ายของการบัญชี ก็คือ การให้ข้อมูลทางการเงินซึ่งเป็นประโยชน์แก่บุคคลหลากหลายกลุ่ม และผู้ที่สนใจในกิจกรรมของกิจการ ดังนั้น การบันทึกบัญชีควรพิจารณาขั้นตอน ดังนี้ คือ

1. งานการเก็บรวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับการคัดเลือกและสะสมข้อมูลทางการเงินซึ่งอาจจะมีจำนวนงานได้เป็น 3 ชั้น คือ

ก. การเลือก (Identification)

ข. การวัด (Measurement)

ค. การบันทึก (Recording)

ก. การเลือก จะต้องจัดระบบบัญชีให้สามารถคัดเลือกเฉพาะรายการที่เกี่ยวข้องจากเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีเป็นจำนวนมากมาย ซึ่งเห็นได้ว่า ไม่ว่าจะเป็นระบบบัญชีที่ดีเพียงใดก็ตาม ก็ไม่สามารถรวบรวม ข้อมูลทางการเงินไว้ได้ทั้งหมด

ข. การวัด เมื่อคัดเลือกเหตุการณ์ที่ต้องการได้แล้ว การบัญชีก็ต้องเลือกวิธีการที่จะวัดค่าของเหตุการณ์นั้น การวัดค่าก็คือ การแสดงกิจกรรมทางเศรษฐกิจในรูปตัวเงิน และการกำหนดค่าโดยวิธีอื่น

ค. การบันทึก การบันทึกจะเกี่ยวกับการวิเคราะห์ลักษณะของรายการตามผังบัญชี กำหนดวิธีการ และระบบงานเพื่อให้ติดตามกิจกรรมนั้น ๆ ได้

2. งานการจัดจำแนกและทำสรุปข้อมูล จำแนกงานได้ 3 ชั้น ดังนี้

ก. การจัดจำแนกประเภท (Classification) หมายถึง การจัดจำแนกข้อมูลทางการเงินที่รวบรวมและบันทึกนั้นให้อยู่ในโครงสร้างที่เป็นประโยชน์ และสมเหตุผล ตัวเลขดังกล่าวจะให้ความสำคัญเพียงเล็กน้อยจนกว่าจะมีการนำตัวเลขทั้งหมดมาปะติดปะต่อให้สัมพันธ์กัน การจัดจำแนกโครงสร้างข้อมูล ได้แก่ การจัดจำแนกเป็นโครงสร้างของทรัพย์สินและสิทธิส่วนได้เสีย

ข. การสรุป (Summarization) เมื่อรวบรวมและจัดจำแนกข้อมูลทางการเงินครบตามงวดแล้ว ก็จะนำมาทำการสรุปในงบการเงินและจัดทำรายงาน ซึ่งงานดังกล่าวนี้ จะเป็นสื่อกลางของการสื่อสารทางการบัญชี

ค. การตีความ (Interpretation) การอธิบายลำดับวิธีการของการบัญชี อันเกี่ยวกับความหมาย ประโยชน์และข้อจำกัดต่อผู้ใช้งบ ซึ่งรายงานดังกล่าวเป็นสิ่งที่จำเป็นที่สุด และเป็นงานลำดับสุดท้ายของงานการสื่อสาร การให้ข้อมูลที่จะให้เกิดความเข้าใจในสิ่งที่นำเสนอ ย่อมจะทำให้สามารถตีความและแปลความหมายผลงานทางการบัญชีได้

โดยสรุป หน้าที่ของการบัญชีประกอบด้วย การเลือกรายการ การวัดค่า การบันทึก การจัดจำแนก การทำรายงานสรุป และการตีความ งานทางการบัญชีที่ให้ประโยชน์ ส่วนใหญ่จะเป็นงานทางด้านวิเคราะห์ การวางแผนและการแปลความข้อมูลทางการเงิน เพื่อช่วยในการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาค้นคว้าผลงานวิจัย มีงานวิจัยที่มีลักษณะเกี่ยวข้องและคล้ายคลึงกันพอที่จะนำมาอ้างอิงเพื่อกำหนดกรอบวิจัยดังนี้

ธรรณชนก นิลมณี และคณะ (2558) ได้ทำการศึกษา การศึกษาพฤติกรรมและสภาพปัญหาการจัดทำบัญชีครัวเรือนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อลดปัญหาหนี้สินของเกษตรกรจังหวัดปราจีนบุรี ผลการศึกษา พบว่า ตัวแทนกลุ่มเกษตรกรจังหวัดปราจีนบุรีส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ช่วงอายุมากกว่า 50 ปี ประกอบอาชีพเกษตรกร จบการศึกษาสูงสุดระดับประถมศึกษา และมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนอยู่ในช่วง 4 – 6 คน ซึ่งรายได้และรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนอยู่ในช่วง 4,001 – 10,000 บาท แต่ภาระหนี้สินสูงกว่า คือ 10,001 – 50,000 บาท โดยแหล่งที่มาของหนี้สินมาจากสินค้าทางการเกษตร ในการจัดทำบัญชีครัวเรือนนั้น ตัวแทนกลุ่มส่วนใหญ่รู้จักการทำบัญชีครัวเรือนในระดับปานกลาง โดยได้รับการแนะนำจากหน่วยงานภาครัฐ วัตถุประสงค์ในการจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อควบคุมค่าใช้จ่ายในครอบครัว เริ่มทำบัญชีครัวเรือนในช่วง 7 – 12 เดือน และบันทึกบัญชีครัวเรือนเป็นรายสัปดาห์ แต่พบว่า มีปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีครัวเรือน คือ การอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ ขาดประสบการณ์ในการทำบัญชีครัวเรือน ประกอบกับเจ้าหน้าที่ไม่มีการติดตามผล ส่งผลให้ตัวแทนกลุ่มเกษตรกรจังหวัดปราจีนบุรีส่วนใหญ่ขาดการบันทึกบัญชีอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

นิตยา คุ่มพงษ์ และ นฤมล คุ่มพงษ์ (2556) ได้ทำการศึกษา ผลสัมฤทธิ์ของโครงการจัดบันทึกบัญชีครัวเรือนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตเทศบาลตำบลสันผีเสื้อ อำเภอเมืองจังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มครัวเรือนผู้บันทึกบัญชีครัวเรือนมีอายุค่อนข้างมากระหว่าง 51 – 60 และมากกว่า 60 ปีขึ้นไป ถึงร้อยละ 39.47 การศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับประถมศึกษา มีการรับรู้ความเข้าใจและการปฏิบัติในการจัดทำบัญชีครัวเรือนอยู่ในระดับปานกลาง มีผลทำให้ความคล่องตัวในการจัดทำบัญชีครัวเรือนค่อนข้างต่ำ อาชีพหลักของครัวเรือนส่วนใหญ่ร้อยละ 50.00 คือการรับจ้าง อาจจะเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ครัวเรือนให้ความสนใจการจดบันทึกบัญชีครัวเรือนน้อย ยกเว้นครัวเรือนที่ประกอบอาชีพค้าขาย หรือทำการผลิตด้านเกษตรกรรม และหัตถกรรมเชิงธุรกิจที่มีความจำเป็นต้องบันทึกบัญชีเพื่อให้มองเห็นผลตอบแทนที่เป็นตัวเงิน รายได้ที่

ครัวเรือนได้รับส่วนใหญ่ได้ใช้จ่ายไปเพื่อการบริโภค ที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ เช่น เป็นค่าอาหาร ถึงร้อยละ 84.21 และค่าเสื้อผ้า ยารักษาโรค โดยเฉพาะค่าใช้จ่ายหมวดอาหารมีต้นทุนที่ค่อนข้างสูง ด้านผลสัมฤทธิ์ของโครงการเชิงปริมาณ หลังการจัดบันทึกบัญชีครัวเรือนจะมีรายได้และค่าใช้จ่ายจำนวนเท่าเดิมมีค่าร้อยละที่สูง แต่ยังคงมีบางส่วนที่มีรายได้เพิ่มขึ้นและค่าใช้จ่ายลดลง จึงมีผลทำให้จำนวนหนี้สินของครัวเรือนลดลงคิดเป็นร้อยละกว่า 51.43 ซึ่งมีผลทำให้มีเงินออมเพิ่มขึ้น ส่วนแหล่งเงินออมและแหล่งเงินกู้มีทั้งธนาคารพาณิชย์ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ การเกษตร (ธ.ก.ส.) และกลุ่มออมทรัพย์ของชุมชน ส่วนผลสัมฤทธิ์ของโครงการด้านการนำไปใช้ประโยชน์ ครัวเรือนได้นำข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการบันทึกบัญชีครัวเรือนมาใช้ในการหาช่องทางเพิ่มรายได้มากที่สุด รองลงไป คือใช้การควบคุมพฤติกรรมการใช้จ่าย เพื่อลดค่าใช้จ่ายและใช้วางแผนการออม และครัวเรือนมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ เรื่องการจัดบันทึกบัญชีครัวเรือนให้บุคคลอื่นได้ถึงร้อยละ 52.63 ซึ่งถือเป็นสิ่งที่ดีต่อการที่จะพัฒนาโครงการจัดบันทึกบัญชีครัวเรือนต่อไป

สุคนธ์ เหลืองอิงคะสุต (2551) ได้ทำการศึกษา ความสัมพันธ์ของความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริกับการบันทึกบัญชีครัวเรือนของประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลหนองไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ผลการศึกษา พบว่า

1. ทั้งภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของประชาชนอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน การเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย

2. การศึกษาการบันทึกบัญชีครัวเรือนของประชาชน พบว่า ในภาพรวมพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการบันทึกบัญชีอยู่ในระดับบางครั้ง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ การบันทึกบัญชีทุกครั้งที่มีการรับ - จ่าย ของครัวเรือนท่านแจ้งรายรับ - จ่ายของครอบครัวต่อเดือนให้สมาชิกในครัวเรือนทราบ ท่านได้รับการอบรม/แนะนำให้ความรู้การจัดทำบัญชีครัวเรือน ครัวเรือนของท่านได้มีการบันทึกบัญชีครัวเรือน ท่านบันทึกบัญชีครัวเรือนคนเดียวในครัวเรือน ในกรณีที่ท่านไม่อยู่สมาชิกในครอบครัวสามารถบันทึกบัญชีครัวเรือนแทนได้ สมาชิกในครอบครัวมีส่วนร่วมในการบันทึกบัญชีครัวเรือน ในการบันทึกบัญชีครัวเรือน เจ้าหน้าที่โครงการทำบัญชีครัวเรือนมีการติดตามสนับสนุนผลการดำเนินงาน พบว่ามีการบันทึกบัญชีครัวเรือนอยู่ในระดับบางครั้งทุกข้อ

3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบันทึกบัญชีครัวเรือนของประชาชน ในภาพรวมพบว่า ประชาชนเห็นด้วยในเรื่องของการจัดทำบัญชีครัวเรือน แต่ประชาชนมีความคิดเห็นในระดับ “ไม่แน่ใจ” ในประเด็นที่ว่า “การจัดบันทึกบัญชีครัวเรือนมีปัญหา” และ “การไม่ทำบัญชีครัวเรือนก็สามารถเก็บออมได้”

4. ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริกับการบันทึกบัญชีครัวเรือนของประชาชน โดยภาพรวมแล้วพบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.16 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าความรู้ความเข้าใจในด้านการลดรายจ่าย และการเอื้ออารีต่อกัน มีความสัมพันธ์กับการบันทึกบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และด้านการเพิ่มรายได้มีความสัมพันธ์กับการบันทึกบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ภัทรา เรื่องสินภิญญา (2555) ได้ศึกษาเรื่อง บัญชีครัวเรือน เรื่องใกล้ตัวที่ถูกมองข้าม พบว่า “บัญชีครัวเรือน” ซึ่งเป็นบัญชีที่ใช้สำหรับบันทึกรายได้และรายจ่าย ผู้จัดทำบัญชีครัวเรือนจะได้รับประโยชน์คือ มีรายได้เพิ่มขึ้น มีค่าใช้จ่ายลดลง มีเงินออมเพิ่มขึ้น มีหนี้สินลดลงและในที่สุดจะสามารถแก้ไขปัญหาหนี้สินได้อย่างยั่งยืน อันเป็นไปตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่มุ่งเน้นให้

ร้อยโทเดชา กลิ่นจันทร์(2549) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการรับรู้กับระดับการนำไปปฏิบัติตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า เกษตรกรส่วนมากมีอายุตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีรายได้ตั้งแต่ 20,000 บาทต่อคนต่อปีขึ้นไป มีที่ดินทำกินเป็นของตนเองต่ำกว่า 16 ไร่ และได้รับรู้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากสื่อทางโทรทัศน์ และมีการรับรู้ตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดนครราชสีมา อยู่ในระดับมาก แต่ระดับการนำไปปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีระดับการรับรู้มากที่สุด คือ ด้านจิตใจ ส่วนด้านที่มีระดับการรับรู้ที่น้อยที่สุด คือ ด้านเทคโนโลยีและมีระดับการนำไปปฏิบัติมากที่สุด คือ ด้านจิตใจ ส่วนด้านที่มีระดับการนำไปปฏิบัติที่น้อยที่สุด คือ ด้านเทคโนโลยีเช่นเดียวกัน

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จากการเปรียบเทียบข้อมูลพื้นฐานด้านอายุ ระดับการศึกษา รายได้ และขนาดของครัวเรือน กับระดับการรับรู้และระดับการนำไปปฏิบัติตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมพบว่าไม่แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามอายุ พบว่า ทั้งระดับการรับรู้และระดับการนำไปปฏิบัติทุกด้านไม่แตกต่างกัน จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ระดับการรับรู้มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อยู่ 2 ด้าน คือ ด้านเทคโนโลยีและด้านจิตใจ ส่วนระดับการนำไปปฏิบัติมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจและด้านเทคโนโลยี จำแนกตามรายได้ พบว่า ระดับการรับรู้ความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อยู่ 1 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ ส่วนระดับการนำไปปฏิบัติไม่แตกต่างกัน จำแนกตามขนาดของครัวเรือน พบว่า ระดับการรับรู้มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อยู่ 1 ด้าน คือ ด้านสังคม ส่วนระดับการนำไปปฏิบัติไม่แตกต่างกัน และการหาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการรับรู้และระดับการนำไปปฏิบัติตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีความสัมพันธ์มากที่สุด คือ ด้านสังคม รองลงมา คือ ด้านเทคโนโลยี ส่วนด้านที่มีความสัมพันธ์กันน้อยที่สุด คือ ด้านจิตใจ

สุขุม พรหมเมืองคุณ (2552) ได้ทำการศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลชัยพฤกษ์ อำเภอเมือง จังหวัดเลย พบว่า ประชากรในชุมชนมีความรู้ความเข้าใจ มีความเห็นว่า โครงการเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางที่สามารถแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของชุมชนได้ ชุมชนมีความเป็นอิสระในการจัดการโครงการจากภาครัฐ โดยองค์การบริหารส่วนตำบลหรือภาครัฐ ได้นำนโยบายมาเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมโดยให้ชุมชนเป็นผู้คิด ผู้ทำเอง ผลสำเร็จของผลงานจึงเกิดจากชุมชน ปัจจัยส่วนบุคคล ทำให้เกิดความแตกต่างในความรู้ความเข้าใจ ในการจัดการโครงการเศรษฐกิจพอเพียง คือ อาชีพ รายได้ เพศ และระดับการศึกษา และประชากรในชุมชน มีความต้องการสื่อสารสนเทศในระดับสูง โดยเฉพาะสื่อสิ่งพิมพ์

สุวัธ ดวงแสนพุด(2550) ได้ทำการศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อการปฏิบัติตามแนวทางการกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงระดับครัวเรือนของผู้นำชุมชนในเขตจังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า สถานภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เป็นเพศชายมากที่สุดจำนวน 310 คน คิดเป็นร้อยละ 94.5 มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษามากที่สุด จำนวน 214 คน คิดเป็นร้อยละ 65.2 ส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ย 40.61 ปี มีอาชีพเกษตรกรรมมากที่สุด คือ จำนวน 184 คน คิดเป็นร้อยละ 56.2 มีที่ดินเป็นของตนเองมากที่สุด คือ จำนวน 258 คน คิดเป็นร้อยละ 78.7 มีรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน 5,971.65 บาท มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนโดยเฉลี่ย 5 คน โดยมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากที่สุดถึง 9 คน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนหรือหมู่บ้าน 31 ปี ผู้นำชุมชนส่วนใหญ่เคยได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงมากถึง 204 คน คิดเป็น 62.2 มีความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 99.7 กลุ่มตัวอย่างโดยภาพรวมมีทัศนคติที่เห็นด้วยกับเศรษฐกิจพอเพียง ส่วนการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มตัวอย่างโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีแรงจูงใจในการปฏิบัติตามแนวทางการกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มตัวอย่างโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ความคิดเห็นที่มีต่อการปฏิบัติตามแนวทางการกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำชุมชนในเขตจังหวัดอุดรธานี พบว่าในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพส่วนบุคคลกับความคิดเห็นที่มีต่อการปฏิบัติตามแนวทางการกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำชุมชนในเขตจังหวัดอุดรธานี ด้านเพศ อายุ การศึกษา อาชีพของครัวเรือน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน รายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน การถือครองที่ดิน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน และการเคยได้รับการฝึกอบรม พบว่า ด้านเพศ การศึกษา อาชีพของครัวเรือน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน รายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน การถือครองที่ดิน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ไม่มีความสัมพันธ์กันทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ส่วนด้านอายุและการเคยได้รับการฝึกอบรมมีความสัมพันธ์กันทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ทัศนคติเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง และแรงจูงใจในการปฏิบัติตามกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียง กับความคิดเห็นที่มีต่อการปฏิบัติตามแนวทางการกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำชุมชนในเขตจังหวัดอุดรธานี พบว่า ตัวแปรด้านความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามแนวทางการกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวม ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ส่วนด้านทัศนคติเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง และด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติตามแนวทางการกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามแนวทางการกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวมที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

ศุภชัย ชัยจันทร์(2553) ได้ทำการศึกษาการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของคณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้าน อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี โดยผู้ทำการวิจัยได้ดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ พบว่า ระยะที่ 1 เป็นการศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของคณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้าน อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี ใช้กลุ่มตัวอย่าง 265 คน เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิจัยพบว่า ระดับความรู้ความเข้าใจแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของคณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้าน โดยภาพรวมมีความรู้ความเข้าใจแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับต่ำ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับต่ำ 3 ด้าน คือ

ด้านการเรียนรู้ ด้านการประหยัด และด้านการเพิ่มรายได้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างยังขาดความรู้ความเข้าใจในแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ระยะที่ 2 เป็นการกำหนดยุทธศาสตร์ในการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของคณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้าน อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย คือ ประธานคณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้าน 53 คน และผู้เชี่ยวชาญ 6 คน โดยใช้กระบวนการสนทนากลุ่มระดมสมองเพื่อร่วมกันวิเคราะห์สังเคราะห์และหาข้อสรุปเพื่อนำไปกำหนดเป็นแนวทางหรือยุทธศาสตร์ในการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของคณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้าน ผลการศึกษา พบว่ายุทธศาสตร์การพัฒนาและวางแผนงานโครงการในการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของคณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้านได้กำหนดไว้ 4 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการบริหารจัดการทุนชุมชน และยุทธศาสตร์การเสริมสร้างรายได้และการมีงานทำ ระยะที่ 3 เป็นการประเมินความเหมาะสมของยุทธศาสตร์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นความเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมด้านวัตถุประสงค์ กิจกรรมและตัวชี้วัดความสำเร็จในการนำยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติจริง จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 10 คน ซึ่งผลของการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของคณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้าน อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์ 8 แผนงาน/โครงการ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 99.45

สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดหนองคาย(2550) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบในการส่งเสริมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า

1. รูปแบบการส่งเสริมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้าน คือ รูปแบบกิจกรรมกลุ่ม คือ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เป็นแหล่งทุนชุมชนอันสำคัญ มีส่วนสนับสนุนให้เกิดกลุ่มต่าง ๆ ในหมู่บ้าน เช่น กลุ่มร้านค้าชุมชน กลุ่มกองทุนปุ๋ยชุมชน กลุ่มทอเสื่อกก กลุ่มจักสาน กลุ่มปลาต้ม กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์ กลุ่มสุรากลั่นชุมชน เป็นต้น

2. แนวทางการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้าน คือ ใช้ตัวชี้วัด 6x2 เป็นแนวทางการพัฒนา โดยเน้นกิจกรรมกลุ่มเป็นกระบวนการขับเคลื่อนให้มีการดำเนินชีวิตตามตัวชี้วัด 6x2 ทุกหลังคาเรือน มีการจัดตั้งกลุ่มปุ๋ยชีวภาพและกลุ่มปลูกผักตามข้อเสนอจากเวทีประชาคม

3. การสรุปบทเรียน พบว่า กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ ความเข้าใจ เรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การทำวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมและกระบวนการทำงานเป็นกลุ่มมากขึ้นทำให้เกิดทักษะการพูด การเสนอความคิดเห็น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันในที่ประชุมการพูดคุย การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ชาวบ้านได้เข้าใจและนำไปปฏิบัติ ตลอดจนกลุ่มเป้าหมายมีความสามารถในการวิเคราะห์ เปรียบเทียบสถานการณ์ภายในและภายนอกหมู่บ้านได้ชัดเจนขึ้น ทำให้ร่วมกันหาแนวทางในการพัฒนาวิถีชีวิตของชาวบ้านได้ชัดเจนและเป็นรูปธรรมมากขึ้น

4. ปัญหาอุปสรรคที่พบในการดำเนินงานโครงการ คือ ทีมวิจัยมีภารกิจเกี่ยวกับงานตามบทบาทหน้าที่ของต้นสังกัด ทำให้ไม่สามารถร่วมการเปิดเวทีประชาคมได้ทุกครั้ง และเวลาในการศึกษาวินิจฉัยสั้นเกินไป ทีมงานและกลุ่มเป้าหมายจึงมีเวลาในการปฏิบัติงานไม่เพียงพอ

กองติดตามและประเมินผล ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (2548) ได้ทำการศึกษาและประเมินผล โครงการครอบครัวเกษตรกรไทยร่วมใจทำบัญชีครัวเรือน จากเกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. พบว่า ปัจจุบันเกษตรกรลูกค้า ธกส. มีการจดบันทึกรายรับ – รายจ่ายภายในครัวเรือนลงในสมุดบัญชีครัวเรือนเป็นส่วนใหญ่ ร้อยละ 82.4 อันเป็นผลมากจากการได้รับการอบรมหรือคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ ธ.ก.ส. จนสามารถจดบันทึกรายรับ – รายจ่ายลงในสมุดบัญชีครัวเรือนได้อยู่ในระดับถูกต้องมาก ในอัตราร้อยละ 41.4

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้จ่ายในครัวเรือน อาทิเช่น มีการวางแผนการใช้จ่ายเงิน และหารายได้เพิ่ม ร้อยละ 70.0 มีการจำแนกรายจ่ายที่จำเป็น รายจ่ายที่ไม่ค่อยจำเป็นและรายจ่ายที่ฟุ่มเฟือย ร้อยละ 70.9 มีความคิดที่จะลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นลง ร้อยละ 36.4 ซึ่งรายจ่ายที่ไม่จำเป็น ได้แก่ ลดค่าเช่า บุหรี่ ค่าเครื่องแต่งกาย ส่วนการวางแผนนำเงินที่เหลือไปใช้จ่ายกรณีมีรายรับมากกว่ารายจ่าย ส่วนใหญ่จะเก็บไว้ใช้ในครัวเรือน และฝากธนาคาร ร้อยละ 32.4 และ 30.3 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่าง เห็นว่าการจดบันทึกมีประโยชน์ ทำให้มีเงินออมเพิ่มขึ้นร้อยละ 68.1 และคิดว่า จะจดบันทึกรายรับ – รายจ่าย ลงในสมุดบัญชีครัวเรือนอย่างต่อเนื่อง ร้อยละ 89.8

ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการจดบันทึกสมุดบัญชีครัวเรือนนั้น ส่วนใหญ่อ้างว่าไม่ค่อยมีเวลา ต้องทำงานเช้าถึงเย็น ธนาคารจึงควรกระตุ้นเกษตรกรให้เห็นความสำคัญและประโยชน์ของการจดบันทึกในประเด็นที่ทำให้ทราบรายรับ – รายจ่าย และตัดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นออกไปเพื่อออมเงินไว้ใช้ในยามจำเป็น

กานต์รวี (2550) ได้ทำการศึกษาถึงทัศนคติและพฤติกรรมของเกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. ต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาถึงทัศนคติและพฤติกรรมของเกษตรกรลูกค้าผู้กู้เงินจาก ธ.ก.ส. ที่มีต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือน ตลอดจนศึกษาถึงปัญหาอุปสรรคที่มีผลต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือนของเกษตรกรลูกค้าผู้กู้เงินจาก ธ.ก.ส. ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้ พฤติกรรมของเกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. ต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือนพบว่า ส่วนใหญ่เคยได้รับแจกสมุดบัญชีครัวเรือนจาก ธ.ก.ส. คิดเป็นร้อยละ 87.8 เคยได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 93.3 เคยได้รับการสอนการจัดทำบัญชีครัวเรือนจากพนักงาน ธ.ก.ส. คิดเป็นร้อยละ 78.9 โดยมีความรู้ความเข้าใจและสามารถนำไปปฏิบัติได้หลังการอบรม คิดเป็นร้อยละ 68.9 มีการจดบันทึกบัญชีครัวเรือนด้วยตนเอง คิดเป็นร้อยละ 65.6 ส่วนการให้ผู้อื่นเป็นผู้จดบันทึกบัญชีครัวเรือนให้ ผู้ตอบแบบสอบถามให้ภรรยาเป็นผู้จดบันทึกบัญชีครัวเรือนให้ คิดเป็นร้อยละ 65.6 ความต่อเนื่องในการจดบันทึกบัญชีครัวเรือน มีการจดบันทึกบัญชีครัวเรือนอย่างต่อเนื่อง คิดเป็นร้อยละ 52.2 สาเหตุที่ผู้ตอบแบบสอบถามไม่สามารถจดบันทึกบัญชีต่อเนื่องได้มีสาเหตุมาจากการไม่มีเวลา คิดเป็นร้อยละ 54.4

ทัศนคติของเกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. ต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีทัศนคติในระดับเห็นด้วยต่อการทำบัญชีครัวเรือน คือ ทำให้ทราบรายได้ – รายจ่าย ของ

ตนเองในแต่ละเดือน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.36 รองลงมาคือ ทำให้วางแผนการชำระหนี้ ธ.ก.ส. ได้ครบจำนวนและตรงตามเวลาที่กำหนด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 ทำให้มีการใช้จ่ายอย่างรอบคอบและไม่ฟุ่มเฟือย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.27 ทำให้สามารถปฏิบัติตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.27 ทำให้มีเงินออมมากขึ้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26 การทำบัญชีครัวเรือนเป็นการทำบัญชีอย่างง่ายไม่ยุ่งยาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 และยังทำให้มีชีวิตและความเป็นอยู่ดีขึ้นมากกว่าแต่ก่อน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.19 ส่วนความคิดเห็นที่อยู่ในระดับไม่มีความคิดเห็น คือ ทำให้สามารถวางแผนเพิ่มรายได้และลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.14

อีกทั้งเกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. ส่วนใหญ่มีความสนใจที่จะจัดทำบัญชีครัวเรือน เนื่องจากเห็นว่า มีประโยชน์และยังทำให้ทราบรายละเอียดรายได้ - รายจ่าย ของตนเองในแต่ละเดือน อีกทั้งยังสามารถวางแผน การชำระหนี้ ธ.ก.ส. ได้ครบจำนวนและตรงตามเวลาที่กำหนด มีเงินออมเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ยังทำให้เกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้จ่ายในครัวเรือนอย่างรอบคอบไม่ฟุ่มเฟือย มีการวางแผนการใช้จ่ายเงินและหารายได้เพิ่ม และสามารถปฏิบัติตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงได้

ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการจดบันทึกบัญชีครัวเรือน คือ ไม่ค่อยมีเวลาจดบันทึกบัญชีครัวเรือน เนื่องจากเกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. ส่วนใหญ่ ต้องทำงานตั้งแต่เช้าจนถึงเย็น ทำให้ไม่มีเวลาในการเขียนหนังสือหรือเกิดความเหน็ดเหนื่อย จึงไม่ค่อยสนใจที่จะบันทึกรายรับ - รายจ่าย อีกทั้งรายรับของเกษตรกรไม่ได้มีรายรับทุกวันจึงทำให้เกษตรกรไม่สนใจที่จะจดบันทึกบัญชีครัวเรือน

ศิวา พงทอง (2548) ได้ศึกษารูปแบบการดำเนินงานเชิงบูรณาการภาครัฐในการแก้ไขปัญหาความยากจน กรณีศึกษาจังหวัดขอนแก่น พบว่ารูปแบบการดำเนินงานในการแก้ไขปัญหาความยากจนภายใต้การบริหารงานของผู้ว่าราชการจังหวัดแบบบูรณาการ คือการจับคู่ (Maching) ระหว่างข้อมูลผู้จดทะเบียนคนจนและการดำเนินงานตามศักยภาพและขีดความสามารถของราชการที่สอดคล้องกันโดยเน้นการส่งเสริมอาชีพและการมีงานทำ ภายใต้อำนวยการของกระทรวงพาณิชย์ และแนวทางเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ขยายโอกาส และนำแผนชุมชนมาเป็นส่วนหนึ่งในการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งหน่วยงานได้มีการบูรณาการยุทธศาสตร์แผนงานโครงการ สรรพกำลัง และทรัพยากรในจังหวัด และทิศทางเป้าหมายเดียวกันมีความร่วมมือกันเป็นอย่างดีของหน่วยงานราชการ แต่ปัญหาความยากจนเป็นปัญหาเชิงพลวัตที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การแก้ไขปัญหาความยากจนจึงต้องมีการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานให้สอดคล้องกับสภาพที่เกิดขึ้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

จิรศักดิ์ มงคลสวัสดิ์ และคณะ (2549) ได้ศึกษาการประเมินผลการดำเนินงานโครงการเกษตรกรไทยร่วมใจทำบัญชีครัวเรือน โดยศึกษาเปรียบเทียบระหว่างพื้นที่นำร่อง (กลุ่มทดลอง) และพื้นที่อื่น ๆ (กลุ่มควบคุม) ในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี ทั้ง 3 ด้าน การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อใช้ข้อมูลตัดสินใจต่อปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการว่าเหมาะสมหรือไม่ โดยพิจารณาจากปัจจัยที่ใช้ทั้งบุคลากร งบประมาณ วัสดุ การบริหารจัดการ จะมีส่วนช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการ ปัจจัยที่กำหนดมีความพอเพียง กิจกรรม/แบบ/ทางเลือกที่ได้เลือกสรรและมีความเป็นไปได้และเหมาะสมเพียงใด การประเมินผลการดำเนินงาน (Process Evaluation) การประเมินกระบวนการเป็นการประเมินระหว่างการทำโครงการเพื่อ

หาข้อดี ข้อบกพร่องของการดำเนินงานตามขั้นตอนต่างๆ ที่กำหนดไว้อย่างต่อเนื่อง ว่าการปฏิบัติงานเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้หรือไม่ กิจกรรมใดทำได้หรือทำไม่ได้เพราะเหตุใด มีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง มีการแก้ปัญหาอย่างไร การประเมินผลการดำเนินงาน ((Product Evaluation) และการประเมินผลกระทบการดำเนินงาน (Impact Evaluation) การประเมินผลการดำเนินงาน เป็นการประเมินเพื่อดูผลที่เกิดขึ้นเมื่อสิ้นสุดโครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือตามที่คาดหวังไว้หรือไม่ และการประเมินผลกระทบการดำเนินงาน เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาคุณภาพของผลลัพธ์ และผลกระทบหรือผลข้างเคียงอื่นใดของโครงการและเพื่อนำเสนอแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ไขปรับปรุงการดำเนินโครงการ “เกษตรกรไทยร่วมใจทำบัญชีครัวเรือน” ในระยะต่อไป จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรไทยร่วมใจทำบัญชีครัวเรือน ของ ธกส. มีส่วนร่วมช่วยให้เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการที่ได้รับการสนับสนุนด้านปัจจัยเบื้องต้นเช่น ที่ได้รับการมอบสมุดบัญชี แจกจ่ายอย่างทั่วถึงและพอเพียง การสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ได้มีการฝึกอบรม ชี้แจงรายละเอียดตามโครงการอย่างเหมาะสม สามารถนำไปปฏิบัติได้ และมีการติดตามการดำเนินงานการประเมินผลจากเจ้าหน้าที่อย่างใกล้ชิดสม่ำเสมอ อีกทั้งในกระบวนการดำเนินงาน จะมีการจัดทำบัญชีตามโครงการบัญชีครัวเรือนอย่างต่อเนื่องด้วยตนเอง สมาชิกทุกคนในครัวเรือน มีส่วนร่วมในการจัดทำบัญชีตามโครงการจัดทำบัญชีครัวเรือนจะสามารถวางแผนการใช้จ่ายภายในครัวเรือนอย่างเหมาะสมมากขึ้น สามารถทราบสาเหตุของรายรับไม่เพียงพอกับรายจ่าย นำไปสู่การวางแผนที่ลดรายจ่าย และเพิ่มรายได้ของครอบครัว ส่งผลให้สามารถลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนลง มีเงินออมเพิ่มขึ้น มีหนี้ลดลง รวมทั้งลดค่าใช้จ่ายภายในครัวเรือนลง ลด เลิก อบายมุขต่างๆ และช่วยให้เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้มากขึ้นในที่สุด

กฤตติกา แสนโกชน์ (2545) ได้ศึกษาเกี่ยวกับระบบบัญชีและปัจจัยที่มีผลต่อการบันทึกบัญชีของกลุ่มทอผ้าจังหวัดอุดรธานี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาปัจจุบันของการบันทึกบัญชีของกลุ่มทอผ้า ปัญหาปัจจัยที่มีผลต่อการบันทึกบัญชี และการพัฒนาระบบบัญชีศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบันทึกบัญชี และเปรียบเทียบการปฏิบัติงานด้านการบัญชีตามคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ทำบันทึกบัญชี และเพื่อพัฒนาระบบบัญชีของกลุ่มทอผ้า พบว่าสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ทำบัญชีกลุ่มทอผ้าส่วนใหญ่จะมีอายุในช่วง 40-50 ปี มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ส่วนมากมีสภาพการสมรส สมาชิกในครอบครัวอยู่ในระหว่าง 3-5 คน มีประสบการณ์ในการจัดทำบัญชี แต่ไม่มีทักษะในการคิดเลข ระบบบัญชีที่ปฏิบัติเหมาะสมมีการบันทึกบ่อยครั้ง และมีสมุดในการบันทึกและบันทึกทุกครั้งที่มีรายการค้า บันทึกลูกนี้การค้าเมื่อมีการขาย มีการทวงถามลูกค้าค้างนานเกินไป บางครั้งมีการขายเงินเชื่อ ระบบการผลิตและต้นทุนพบว่าบ่อยครั้งที่รู้ราคาจึงตั้งราคาขายต่อเมตร และเก็บรักษาผ้าในที่ปลอดภัยเมื่อวัตถุดิบหมดจึงจัดซื้อวัสดุใหม่ ปัญหาในการพัฒนาระบบบัญชีของกลุ่มทอผ้า คือไม่มีระบบบัญชีที่ดีและง่าย ขาดผู้สอนแนะนำในการจัดทำบัญชี ขาดนักบัญชี และอุปกรณ์เครื่องมือในการจัดทำบัญชี ผู้ทำบัญชีไม่เข้าใจในระบบบัญชี และกลุ่มยังไม่เห็นความสำคัญของตัวเลขทางบัญชี

สมศรี จินะวงษ์ [ม.ป.ป.] ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้กิจกรรมทางเศรษฐกิจและการกระจายรายได้ในชุมชนที่ใช้แนวทางการพัฒนาแบบเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ประการที่ 1 แนวคิดการพัฒนาแบบเศรษฐกิจพอเพียงในอดีตและปัจจุบันมีทั้งสิ่งที่เป็นจุดร่วมและจุด

ตัวอย่าง สำหรับจุดร่วมคือการเน้นในเรื่องพออยู่ พอกิน การพึ่งตนเอง การพึ่งพาซึ่งกันและกัน การมีความสุขตามอัตภาพ โดยไม่เบียดเบียนตนเอง ผู้อื่น และสิ่งแวดล้อม จุดต่างคือ ในสภาพปัจจุบันการผลิตเป็นไปเพื่อสนองความต้องการในการบริโภคของครัวเรือนและเพื่อการค้า การบริโภคเป็นไปเพื่อสนองความต้องการในการดำรงชีวิตและพัฒนาคุณภาพชีวิต การและเปลี่ยนเป็นไปทั้งในระดับชุมชนระดับประเทศ และระดับโลก การจักรสรร หรือการแบ่งปันเป็นไปทั้งในระดับชุมชนและระดับรัฐ ประการที่ 2 กระบวนการเรียนรู้กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นอาศัยปัจจัยการเรียนรู้ ทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก และปัจจัยสภาพแวดล้อม โดยมีลักษณะการเรียนรู้ทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและการรวมกลุ่ม จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในชุมชนและภายนอกชุมชน ประการที่ 3 เมื่อพิจารณาจากแหล่งที่มาของรายได้ทั้งรายได้หลักรายได้เสริม พบว่าหลังจากที่ชุมชนใช้แนวทางการพัฒนาแบบเศรษฐกิจพอเพียง การกระจายรายได้ของชุมชนดีขึ้น

บทที่ 4 ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้นำคำตอบจากแบบสอบถามตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 50 คน เมื่อนำมาแจกแจงความถี่ ผลปรากฏดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ค่าร้อยละ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	19	38.00
หญิง	31	62.00
อายุ		
20 – 39 ปี	8	16.00
40 – 59 ปี	25	50.00
60 ปีขึ้นไป	17	34.00
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	21	42.00
มัธยมศึกษา/ปวช	12	24.00
ปวส./อนุปริญญา	2	4.00
ปริญญาตรี	12	24.00
ปริญญาโทหรือสูงกว่าปริญญาโท	3	6.00
สถานภาพ		
โสด	1	2.00
หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่	3	6.00
สมรส	46	92.00
อาชีพหลัก		
เกษตรกร	41	82.00
ประมง	1	2.00
รับจ้างทั่วไป	2	4.00
รับราชการ	4	8.00
อื่นๆ	2	4.00
รายได้ของครัวเรือน(บาท/เดือน)		
ต่ำกว่า 20,000 บาท	34	68.00
20,001 - 30,000 บาท	12	24.00

30,001 - 40,000 บาท	3	6.00
40,001 - 50,000 บาท	1	2.00
ตำแหน่งทางสังคม		
ประธานกลุ่ม	5	8.93
กำนัน	3	7.14
ผู้ใหญ่บ้าน	-	-
สมาชิก อบต.	3	7.15
ประชาชนทั่วไป	87	73.21
อื่นๆ	2	3.57
การรับรู้ข่าวสาร		
ออนไลน์ Facebook Line	8	15.93
โทรทัศน์/วิทยุ	70	39.83
การอบรม/ประชุม	13	25.66
สื่อสิ่งพิมพ์ หนังสือ วารสาร	8	15.93
อื่นๆ	1	2.65
การอบรมในการทำบัญชีครัวเรือน		
เคยได้รับการอบรม	34	68.00
ไม่เคยได้รับการอบรม	16	32.00
ประสบการณ์ในการจัดทำบัญชีครัวเรือน		
น้อยกว่า 1 ปี	23	46.0
เกินกว่า 1 ปี ขึ้นไป	27	54.0

จากตารางที่ 4.1 จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริกับการบันทึกบัญชีครัวเรือนของประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช 32 หมู่บ้าน จากประชากรกลุ่มตัวอย่าง 50 ครัวเรือน ผลการวิจัย พบว่า เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 38.00 เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 62.00 อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 20-39 ปี คิดเป็นร้อยละ 16.00 ระหว่าง 39 ปีขึ้นไป - 59 ปี คิดเป็นร้อยละ 50.00 และ ระหว่าง 59 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 34.00 ด้านการศึกษาในระดับประถมคิดเป็นร้อยละ 42.00 มัธยมตอนปลาย/ปวช. คิดเป็นร้อยละ 24.00 อนุปริญญา /ปวส. คิดเป็นร้อยละ 4.00 และปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 24.00 ปริญญาโทหรือสูงกว่า คิดเป็นร้อยละ 6.00 สถานภาพทางครอบครัว โดยมีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 2.00 หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่ คิดเป็นร้อยละ 6.00 และสมรส คิดเป็นร้อยละ 92.00 ด้านของระดับรายได้ของครัวเรือน ระหว่าง 10,000-20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 68.00 ระหว่าง 20,001-30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 24.00 ระหว่าง 30,001-40,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 6.00 และระหว่าง 40,001-50,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 2.00 ความพอเพียงในการใช้จ่ายต่อเดือน พบว่า มีความพอเพียง คิดเป็นร้อยละ 80.00 และไม่มีความพอเพียง คิดเป็นร้อยละ 20.00 ด้านการประกอบอาชีพของครอบครัว พบว่า เป็นอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 82.00 อาชีพประมง คิดเป็นร้อยละ 2.00 อาชีพรับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 4.00 อาชีพราชการ คิดเป็นร้อยละ 8.00 และอาชีพอื่นๆ คิดเป็น

ร้อยละ 4.00 โดยมีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพ ช่วงระหว่าง 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 8.00 ช่วงระหว่าง 5 ปี 1 วัน – 10 ปีคิดเป็นร้อยละ 16.00 ช่วงระหว่าง 10 ปี 1 วัน – 15 ปี คิดเป็นร้อยละ 8.00 ช่วงระหว่าง 15 ปี 1 วัน – 20 ปีคิดเป็นร้อยละ 18.00 และช่วงระหว่าง 20 ปี 1 วัน ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 50.00 ด้านการรับรู้ข่าวสารจากภาครัฐ พบว่า มีการรับรู้ผ่านสื่อออนไลน์/Facebook, Line คิดเป็นร้อยละ 12.80 ผ่านโทรทัศน์/วิทยุ คิดเป็นร้อยละ 2.00 การอบรม/ประชุม คิดเป็นร้อยละ 8.40 สื่อสิ่งพิมพ์/วารสาร คิดเป็นร้อยละ 12.80 และช่องทางอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 18.80 ด้านตำแหน่งทางสังคม พบว่า มีการดำรงตำแหน่งเป็นประธานกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 1.67 กำนัน คิดเป็นร้อยละ 1.33 อบต. คิดเป็นร้อยละ 1.33 ประชาชนทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 13.67 และตำแหน่งอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 0.67 ในด้านของประสบการณ์ฝึกอบรม พบว่า ได้รับการอบรมการจัดทำบัญชีครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 68.00 ไม่ได้รับการอบรมการจัดทำบัญชีครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 32.00 โดยมีประสบการณ์ของการจัดทำบัญชีครัวเรือน น้อยกว่า 1 ปี คิดเป็นร้อยละ 46.00 และมีประสบการณ์ของการจัดทำบัญชีครัวเรือน มากกว่า 1 ปี คิดเป็นร้อยละ 54.00

ผลการศึกษาความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ

ผู้วิจัยนำคำตอบจากแบบสอบถามตอนที่ 2 วิเคราะห์ผล เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริของประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอชนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความหมาย ความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริของประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอชนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช

ความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	$\bar{X}$	S.D	ความหมาย
ด้านการลดรายจ่าย	2.32	0.45	ปานกลาง
ด้านการเพิ่มรายได้	2.70	0.40	มาก
ด้านการประหยัด	2.24	0.52	ปานกลาง
ด้านการเรียนรู้	2.20	0.69	ปานกลาง
ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน	2.18	0.46	ปานกลาง
ด้านการเอื้ออาทรต่อกัน	2.73	0.77	มาก
รวม	2.40	0.55	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.2 ความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริของประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอชนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.40$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน คือ การเพิ่มรายได้ และ การเอื้ออาทรต่อกัน ($\bar{X}$ อยู่ระหว่าง 2.73 ถึง 2.70)

ผลการศึกษการบันทึกบัญชีครัวเรือนของประชาชน

ผู้วิจัยนำคำตอบจากแบบสอบถามตอนที่ 3.1 วิเคราะห์ผล เพื่อศึกษการบันทึกบัญชีครัวเรือนของประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความหมาย การบันทึกบัญชีครัวเรือน ตามแนวพระราชดำริของประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช

ความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	$\bar{X}$	S.D	ความหมาย
รายรับ	3.75	0.47	มาก
รายจ่าย	3.67	0.54	มาก
เก็บออม	3.71	0.61	มาก
รวม	3.71	0.54	มาก

จากตารางที่ 4.3 การบันทึกบัญชีครัวเรือนของประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{X}$ อยู่ระหว่าง 3.67 ถึง 3.75) โดยผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้ความเข้าใจในด้านของรายรับมากที่สุด ($\bar{X} = 3.75$)

ผลการศึกษคุณลักษณะที่ส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ผู้วิจัยทำการทดสอบความสัมพันธ์ของคุณลักษณะที่ส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง วิเคราะห์ผลเพื่อศึกษคุณลักษณะที่ส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 แสดงการทดสอบหาค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Correlation)

คุณลักษณะ		ความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
		การลดรายจ่าย	การเพิ่มรายได้	การประหยัด	การเรียนรู้	การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	การเอื้ออารีต่อกัน
เพศ	Pearson Correlation	.109	-.273	-.130	-.388**	.054	-.388**
	Sig. (2-tailed)	.450	.055	.369	.005	.711	.005
ระดับการศึกษา	Pearson Correlation	-.056	.144	.144	.585**	.187	.585**
	Sig. (2-tailed)	.697	.320	.318	.000	.193	.000
รายได้ครัวเรือน	Pearson Correlation	-.103	.159	.095	.193	-.134	.574**
	Sig. (2-tailed)	.478	.270	.513	.179	.353	.000
อาชีพหลัก	Pearson Correlation	.043	.193	.229	.574**	.019	.193*

	Sig. (2-tailed)	.766	.178	.110	.000	.893	.179
การรับรู้ข่าวสาร	Pearson Correlation	-.327*	.156	.082	.215	-.036	.608
	Sig. (2-tailed)	.021	.279	.570	.000	.803	.000
ตำแหน่งสังคม	Pearson Correlation	-.227	.128	.183	.445**	-.048	.445**
	Sig. (2-tailed)	.113	.377	.204	.001	.742	.001
ประสบการณ์ ฝึกอบรม	Pearson Correlation	.109	-.273	-.130	-.388**	.054	-.388**
	Sig. (2-tailed)	.450	.055	.369	.005	.711	.005

* ระดับนัยสำคัญที่ 0.05, ** ระดับนัยสำคัญที่ 0.01

จากตารางที่ 4.4 การทดสอบความสัมพันธ์คุณลักษณะที่ส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง วิเคราะห์ผลเพื่อศึกษาคุณลักษณะที่ส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอหนอง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า โดยมีความสัมพันธ์เชิงลบอย่างมีนัยสำคัญที่อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 ของ เพศและประสบการณ์ฝึกอบรม ส่งผลต่อการเรียนรู้และการเอื้ออารีต่อกัน กล่าวคือ ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นเพศชาย ร้อยละ 38.00 และ การขาดประสบการณ์ฝึกอบรม ร้อยละ 32.00 อาจส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจในด้านการเรียนรู้ ทั้งนี้ยังพบว่า การรับรู้ข่าวสารส่งผลต่อการลดรายจ่าย อาจเนื่องจากในยุคปัจจุบันมีช่องทางในการสื่อสารที่หลากหลายเข้าถึงได้ง่าย เป็นผลให้ผู้รับข่าวสารขาดความตระหนัก หรือใส่ใจเท่าที่ควร

ในระดับนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 พบความสัมพันธ์ใน 3 ประเด็น ประเด็นแรกคือ ระดับการศึกษาและการเรียนรู้ ที่ส่งผลต่อการเอื้ออารีต่อกัน ประเด็นต่อมาคือ รายได้ครัวเรือนที่ส่งผลต่อการเอื้ออารีต่อกัน และอาชีพหลักที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ ประเด็นสุดท้ายคือ ตำแหน่งสังคมกับการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการเอื้ออารีต่อกัน

ในระดับนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 พบความสัมพันธ์ในประเด็นของอาชีพหลักที่ส่งผลต่อการเอื้ออารีต่อกัน

ผลการศึกษาคูณลักษณะที่ส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ผู้วิจัยทำการทดสอบความสัมพันธ์ของคุณลักษณะที่ส่งผลต่อการบันทึกบัญชีครัวเรือน วิเคราะห์ผลเพื่อศึกษาคูณลักษณะที่ส่งผลต่อการบันทึกบัญชีครัวเรือน ของประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 แสดงการทดสอบหาค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Correlation)

คุณลักษณะ		การบันทึกบัญชีครัวเรือน		
		รายรับ	รายจ่าย	เก็บออม
เพศ	Pearson Correlation	.339 ^{**}	-.422 ^{**}	-.388 ^{**}
	Sig. (2-tailed)	.016	.002	.005
ระดับการศึกษา	Pearson Correlation	-.423 ^{**}	-.229	.585 ^{**}
	Sig. (2-tailed)	.002	.110	.000
รายได้ครัวเรือน	Pearson Correlation	-.250	.422 ^{**}	.574 ^{**}
	Sig. (2-tailed)	.080	.002	.000
อาชีพหลัก	Pearson Correlation	-.165	.398 ^{**}	.193
	Sig. (2-tailed)	.251	.004	.179
การรับรู้ข่าวสาร	Pearson Correlation	-.533 ^{**}	-.552	-.314 [*]
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.027
ตำแหน่งสังคม	Pearson Correlation	-.278	-.313 ^{**}	.445 ^{**}
	Sig. (2-tailed)	.050	.027	.001
ประสบการณ์ฝึกอบรม	Pearson Correlation	.339 [*]	.324 ^{**}	-.388 ^{**}
	Sig. (2-tailed)	.016	.022	.005

* ระดับนัยสำคัญที่ 0.05, ** ระดับนัยสำคัญที่ 0.01

จากตารางที่ 4.5 การทดสอบความสัมพันธ์การทดสอบความสัมพันธ์คุณลักษณะที่ส่งผลต่อการบันทึกบัญชีครัวเรือน วิเคราะห์ผลเพื่อศึกษาคูณลักษณะที่ส่งผลต่อการบันทึกบัญชีครัวเรือนของประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า โดยมีความสัมพันธ์เชิงลบอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 ประเด็นของ เพศส่งผลต่อรายจ่ายและการเก็บออม ระดับการศึกษาส่งผลต่อรายรับ การรับรู้ข่าวสารส่งผลต่อรายรับและการเก็บออม ตำแหน่งสังคมส่งผลต่อรายจ่าย และประเด็นของประสบการณ์ฝึกอบรมส่งผลต่อการเก็บออม

ในระดับนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 พบความสัมพันธ์ใน 3 ประเด็น ประเด็นแรกคือ เพศที่ส่งผลต่อรายรับ ประเด็นต่อมาคือ ระดับการศึกษาที่ส่งผลต่อการเก็บออม รายได้ของครัวเรือนส่งผลต่อรายจ่ายและการเก็บออม อาชีพหลักส่งผลต่อรายจ่าย ตำแหน่งสังคมที่ส่งผลต่อการเก็บออม ประเด็นสุดท้ายคือ ประสบการณ์ฝึกอบรมส่งผลต่อรายจ่าย และในระดับนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 พบความสัมพันธ์ในประเด็นของประสบการณ์ฝึกอบรมส่งผลต่อรายรับ

ผลการศึกษาคูณลักษณะที่ส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ผู้วิจัยทำการทดสอบความสัมพันธ์ของความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กับการบันทึกบัญชีครัวเรือน ของประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอชนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 แสดงการทดสอบหาค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Correlation)

	ความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	การบันทึกบัญชีครัวเรือน		
		รายรับ	รายจ่าย	เก็บออม
การลดรายจ่าย	Pearson Correlation	.279*	.411**	.112
	Sig. (2-tailed)	.049	.003	.438
การเพิ่มรายได้	Pearson Correlation	-.042	.025	-.027
	Sig. (2-tailed)	.770	.865	.854
การประหยัด	Pearson Correlation	-.147	-.021	.144
	Sig. (2-tailed)	.310	.887	.319
การเรียนรู้	Pearson Correlation	.254	.317*	.359*
	Sig. (2-tailed)	.075	.025	.010
การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และ ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน	Pearson Correlation	.201	.251	.379**
	Sig. (2-tailed)	.162	.079	.007
การเอื้ออารีต่อกัน	Pearson Correlation	-.067	-.142	.018
	Sig. (2-tailed)	.642	.325	.901

* ระดับนัยสำคัญที่ 0.05, ** ระดับนัยสำคัญที่ 0.01

จากตารางที่ 4.6 การทดสอบความสัมพันธ์การทดสอบความสัมพันธ์ความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กับการบันทึกบัญชีครัวเรือน วิเคราะห์ผลเพื่อศึกษาคุณลักษณะที่ส่งผลต่อการบันทึกบัญชีครัวเรือนของประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอชนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยประเด็นที่มีความสัมพันธ์เชิงลบ ที่ระดับ 0.01 อย่างมีนัยสำคัญ 3 ประเด็น คือ ประเด็นของการเพิ่มรายได้กับรายรับ และ 2 ประเด็น คือ ประเด็นของการประหยัดและประเด็นการเอื้ออารีต่อกัน มีความสัมพันธ์กับรายรับ และรายจ่าย เช่นเดียวกัน

ในขณะที่พบความสัมพันธ์เชิงบวก ที่ระดับ 0.01 อย่างมีนัยสำคัญ ใน 2 ประเด็น คือ ประเด็น การลดรายจ่ายกับรายรับ และประเด็นการเรียนรู้กับรายจ่าย และเก็บออม และในระดับนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 พบความสัมพันธ์ในประเด็นของการลดรายจ่ายกับรายรับ ประเด็นของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนเก็บออม

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลของการวิจัย

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริกับการบันทึกบัญชีครัวเรือนของประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอชนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหาความรู้และความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ เพื่อศึกษาการบันทึกบัญชีครัวเรือน เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการบันทึกบัญชีครัวเรือน และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริกับการบันทึกบัญชีครัวเรือน

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ทำการเก็บข้อมูลจากครัวเรือนจำนวน 50 ครัวเรือนที่จัดทำบัญชีครัวเรือนในพื้นที่อำเภอชนอม จังหวัดนครศรีธรรมราชจากข้อมูลของสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์นครศรีธรรมราช โดยใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสอบถามจะแบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่างเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) ซึ่งสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ การศึกษา รายได้ของครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครอบครัว อาชีพ การรับรู้ข่าวสารจากภาครัฐ ตำแหน่งทางสังคม ประสบการณ์ฝึกอบรม ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นแบบสอบถามวัดระดับความรู้ ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scales) เพื่อวัดระดับความรู้ความเข้าใจ ตามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีการของลิเคิร์ท (Likert Method) ซึ่งกำหนดระดับของคะแนนดังนี้ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบันทึกบัญชีครัวเรือน ซึ่งเป็นแบบสอบถามวัดระดับการบันทึกบัญชีครัวเรือนเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scales) ซึ่งกำหนดระดับของคะแนน ดังนี้ สม่าเสมอ บ่อยครั้ง บางครั้ง น้อย และน้อยที่สุด มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริกับการบันทึกบัญชีครัวเรือนของประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอชนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) ผลการศึกษาพบว่า ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จากประชากรกลุ่มตัวอย่าง 50 ครัวเรือน ผลการวิจัย พบว่า เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 38.00 เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 62.00 อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 20-39 ปี คิดเป็นร้อยละ 16.00 40 - 59 ปี คิดเป็นร้อยละ 50.00 และ 60 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 34.00 ด้านการศึกษาในระดับประถมคิดเป็นร้อยละ 42.00 มัธยมศึกษา/ปวช. คิดเป็นร้อยละ 24.00 ปวส./อนุปริญญา คิดเป็นร้อยละ 4.00 ปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 24.00 และปริญญาโทหรือสูงกว่า คิดเป็นร้อยละ 6.00 สถานภาพทางครอบครัว โดยมีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 2.00 หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่ คิดเป็นร้อยละ 6.00 และสมรส คิดเป็นร้อยละ 92.00 ด้านการประกอบอาชีพของครอบครัว พบว่า เป็นอาชีพเกษตรกร

คิดเป็นร้อยละ 82.00 อาชีพประมง คิดเป็นร้อยละ 2.00 อาชีพรับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 4.00 อาชีพราชการ คิดเป็นร้อยละ 8.00 และอาชีพอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 4.00 ด้านของระดับรายได้ของครัวเรือน ระหว่าง 10,000-20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 68.00 ระหว่าง 20,001-30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 24.00 ระหว่าง 30,001-40,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 6.00 และระหว่าง 40,001-50,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 2.00 ความพอเพียงในการใช้จ่ายต่อเดือน พบว่า มีความพอเพียง คิดเป็นร้อยละ 80.00 และไม่ความพอเพียง คิดเป็นร้อยละ 20.00 ด้านตำแหน่งทางสังคม พบว่า มีการดำรงตำแหน่งเป็นประธานกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 10.00 กำนัน คิดเป็นร้อยละ 6.00 อบต. คิดเป็นร้อยละ 6.00 ประชาชนทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 74.00 และตำแหน่งอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 4.00 ด้านการรับรู้ข่าวสารจากภาครัฐ พบว่า มีการรับรู้ผ่านสื่อออนไลน์/Facebook, Line คิดเป็นร้อยละ 16.00 ผ่านโทรทัศน์/วิทยุ คิดเป็นร้อยละ 40.00 การอบรม/ประชุม คิดเป็นร้อยละ 26.00 สื่อสิ่งพิมพ์/วารสาร คิดเป็นร้อยละ 16.00 และช่องทางอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 2.00 ในด้านของประสบการณ์การฝึกอบรม พบว่า ได้รับการอบรมการจัดทำบัญชีครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 68.00 ไม่ได้รับการอบรมการจัดทำบัญชีครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 32.00 โดยมีประสบการณ์ของการจัดทำบัญชีครัวเรือน น้อยกว่า 1 ปี คิดเป็นร้อยละ 46.00 และมีประสบการณ์ของการจัดทำบัญชีครัวเรือนมากกว่า 1 ปี คิดเป็นร้อยละ 54.00

ความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริของประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.40$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน คือ การเพิ่มรายได้ และการเอื้ออาทรต่อกัน ($\bar{X}$ อยู่ระหว่าง 2.73 ถึง 2.70)

การบันทึกบัญชีครัวเรือน ตามแนวพระราชดำริของประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีการบันทึกบัญชีอยู่ในระดับ ครึ่งคร่าว ($\bar{X} = 2.11$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการบันทึกบัญชีครัวเรือนอยู่ในระดับครึ่งคร่าวทุกข้อ ($\bar{X}$ อยู่ระหว่าง 2.00 ถึง 2.32)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบันทึกบัญชีครัวเรือนตามแนวพระราชดำริของประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ในภาพรวม ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.71$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีเพียงข้อที่ 18 การจัดทำบัญชีครัวเรือน ช่วยให้ท่านและสมาชิกในครอบครัว มีหนี้สินลดลง ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$) ส่วนทุกข้อที่เหลือ ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ อยู่ระหว่าง 3.50 ถึง 3.86)

การทดสอบความสัมพันธ์คุณลักษณะที่ส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง วิเคราะห์ผลเพื่อศึกษาคุณลักษณะที่ส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า โดยมีความสัมพันธ์เชิงลบอย่างมีนัยสำคัญที่อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 ของ เพศและประสบการณ์ฝึกอบรม ส่งผลต่อการเรียนรู้และการเอื้ออาทรต่อกัน กล่าวคือ ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นเพศชาย ร้อยละ 38.00 และ การขาดประสบการณ์ฝึกอบรมร้อยละ 32.00 อาจส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจในด้านการเรียนรู้ ทั้งนี้ยังพบว่า การรับรู้ข่าวสารส่งผลต่อการลดรายจ่าย อาจเนื่องจากในยุคปัจจุบันมีช่องทางในการสื่อสารที่

หลากหลายเข้าถึงได้ง่าย เป็นผลให้ผู้รับข่าวสารได้รับรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและนำไปปรับใช้ การดำเนินชีวิตจนทำให้สามารถลดรายจ่ายของครัวเรือนได้ ในระดับนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 พบความสัมพันธ์ใน 3 ประเด็น ประเด็นแรกคือ ระดับการศึกษาและการเรียนรู้ ที่ส่งผลต่อการเอื้ออารีต่อกัน ประเด็นต่อมาคือ รายได้ครัวเรือนที่ส่งผลต่อการเอื้ออารีต่อกัน และอาชีพหลักที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ ประเด็นสุดท้ายคือ ตำแหน่งสังคมกับการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการเอื้ออารีต่อกัน ในระดับนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 พบความสัมพันธ์ในประเด็นของอาชีพหลักที่ส่งผลต่อการเอื้ออารีต่อกัน

การทดสอบความสัมพันธ์การทดสอบความสัมพันธ์คุณลักษณะที่ส่งผลต่อการบันทึกบัญชีครัวเรือน วิเคราะห์ผลเพื่อศึกษาคุณลักษณะที่ส่งผลต่อการบันทึกบัญชีครัวเรือนของประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า โดยมีความสัมพันธ์เชิงลบอย่างมีนัยสำคัญที่อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 ประเด็นของ เพศส่งผลต่อรายจ่ายและการเก็บออม ระดับการศึกษาส่งผลต่อรายรับ การรับรู้ข่าวสารส่งผลต่อรายรับและการเก็บออม ตำแหน่งสังคมส่งผลต่อรายจ่าย และประเด็นของประสบการณ์ฝึกอบรมส่งผลต่อการเก็บออม ในระดับนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 พบความสัมพันธ์ใน 3 ประเด็น ประเด็นแรกคือ เพศที่ส่งผลต่อรายรับ ประเด็นต่อมาคือ ระดับการศึกษาที่ส่งผลต่อการเก็บออม รายได้ของครัวเรือนส่งผลต่อรายจ่ายและการเก็บออม อาชีพหลักส่งผลต่อรายจ่าย ตำแหน่งสังคมที่ส่งผลต่อการเก็บออม ประเด็นสุดท้ายคือ ประสบการณ์ฝึกอบรมส่งผลต่อรายจ่าย ในระดับนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 พบความสัมพันธ์ในประเด็นของประสบการณ์ฝึกอบรมส่งผลต่อรายรับ

การทดสอบความสัมพันธ์การทดสอบความสัมพันธ์ความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กับการบันทึกบัญชีครัวเรือน วิเคราะห์ผลเพื่อศึกษาคุณลักษณะที่ส่งผลต่อการบันทึกบัญชีครัวเรือนของประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยประเด็นที่มีความสัมพันธ์เชิงลบ ที่ระดับ 0.01 อย่างมีนัยสำคัญ 3 ประเด็น คือ ประเด็นของการเพิ่มรายได้กับรายรับ และ 2 ประเด็น คือ ประเด็นของการประหยัดและประเด็นการเอื้ออารีต่อกัน มีความสัมพันธ์กับรายรับ และรายจ่าย เช่นเดียวกัน

ในขณะที่พบความสัมพันธ์เชิงบวก ที่ระดับ 0.01 อย่างมีนัยสำคัญ ใน 2 ประเด็น คือ ประเด็น การลดรายจ่ายกับรายรับ และประเด็นการเรียนรู้กับรายจ่าย และเก็บออม และในระดับนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 พบความสัมพันธ์ในประเด็นของการลดรายจ่ายกับรายรับ ประเด็นของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนเก็บออม

อภิปรายผลของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นที่น่าสนใจ ที่จะนำมาอภิปรายผลเพื่อให้เกิดความชัดเจนในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. ผลการศึกษาพบว่า ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 40 - 59 ปี ศึกษาในระดับประถม สถานภาพสมรส ประกอบอาชีพเกษตรกร รายได้ของครัวเรือน อยู่ระหว่าง 10,000-20,000 บาท มีความพอเพียงในการใช้จ่ายต่อเดือน ส่วนใหญ่เป็นประชาชนทั่วไป รับรู้ข่าวสารจากภาครัฐผ่านโทรทัศน์/วิทยุ ส่วนใหญ่ได้รับการอบรมการ

จัดทำบัญชีครัวเรือนมาแล้ว โดยมีประสบการณ์ของการจัดทำบัญชีครัวเรือน มากกว่า 1 ปี ซึ่งสอดคล้องกับ นิตยา คุ่มพงษ์ และ นฤมล คุ่มพงษ์ (2556) ซึ่งได้ทำการศึกษา ผลสัมฤทธิ์ของโครงการจัดบันทึกบัญชีครัวเรือนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตเทศบาลตำบลสันผีเสื้อ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มครัวเรือนผู้บันทึกบัญชีครัวเรือนมีอายุค่อนข้างมาก ระหว่าง 51 – 60 และมากกว่า 60 ปีขึ้นไป ถึงร้อยละ 39.47 การศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับประถมศึกษา มีการรับรู้ความเข้าใจและการปฏิบัติในการจัดทำบัญชีครัวเรือนอยู่ในระดับปานกลาง มีผลทำให้ความคล่องตัวในการจัดทำบัญชีครัวเรือนค่อนข้างต่ำ อาชีพหลักของครัวเรือนส่วนใหญ่ร้อยละ 50.00 คือการรับจ้าง อาจจะเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ครัวเรือนให้ความสนใจการจัดบันทึกบัญชีครัวเรือนน้อย ยกเว้นครัวเรือนที่ประกอบอาชีพค้าขาย หรือทำการผลิตด้านเกษตรกรรม และหัตถกรรมเชิงธุรกิจที่มีความจำเป็นต้องบันทึกบัญชีเพื่อให้เห็นผลตอบแทนที่เป็นตัวเงิน รายได้ที่ครัวเรือนได้รับส่วนใหญ่ได้ใช้จ่ายไปเพื่อการบริโภค ที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ เช่น เป็นค่าอาหาร ถึงร้อยละ 84.21 และค่าเสื้อผ้า ยารักษาโรค โดยเฉพาะค่าใช้จ่ายหมวดอาหารมีต้นทุนที่ค่อนข้างสูง ด้านผลสัมฤทธิ์ของโครงการเชิงปริมาณ หลังการจัดบันทึกบัญชีครัวเรือนจะมีรายได้และค่าใช้จ่ายจำนวนเท่าเดิมมีค่าร้อยละที่สูง แต่ยังคงมีบางส่วนที่มีรายได้เพิ่มขึ้น และค่าใช้จ่ายลดลง จึงมีผลทำให้จำนวนหนี้สินของครัวเรือนลดลงคิดเป็นร้อยละกว่า 51.43 ซึ่งมีผลทำให้มีเงินออมเพิ่มขึ้น ส่วนแหล่งเงินออมและแหล่งเงินกู้มีทั้งธนาคารพาณิชย์ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) และกลุ่มออมทรัพย์ของชุมชน ส่วนผลสัมฤทธิ์ของโครงการด้านการนำไปใช้ประโยชน์ ครัวเรือนได้นำข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการบันทึกบัญชีครัวเรือนมาใช้ในการหาช่องทางเพิ่มรายได้มากที่สุด รองลงไป คือใช้การควบคุมพฤติกรรมการใช้จ่าย เพื่อลดค่าใช้จ่ายและใช้วางแผนการออม และครัวเรือนมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้เรื่องการจัดบันทึกบัญชีครัวเรือนให้บุคคลอื่นได้ถึงร้อยละ 52.63 ซึ่งถือเป็นสิ่งที่ดีต่อการที่จะพัฒนาโครงการจัดบันทึกบัญชีครัวเรือนต่อไป

2. ผลการศึกษาในด้านความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริของประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน คือ การเพิ่มรายได้ และการเอื้ออาทรต่อกัน ทั้งนี้เนื่องจากประชากรในเขตพื้นที่อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราชที่เข้าร่วมโครงการจัดทำบัญชีครัวเรือนกับสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์นครศรีธรรมราช ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร มีการศึกษาระดับประถมศึกษา และส่วนใหญ่รับรู้ข่าวสารข้อมูลต่างๆเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริทางโทรทัศน์/วิทยุ จึงขาดความกระจ่างในการรับรู้และเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ และเหตุที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้ความเข้าใจในด้านการเพิ่มรายได้และการเอื้ออาทรต่อกัน เพราะเหตุผลหลักของการศึกษาหาความรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ ก็เพื่อต้องการมีรายได้ให้พอกับรายจ่ายของครอบครัว นอกจากนี้ สังคมไทยตั้งแต่อดีต

จนถึงปัจจุบันถูกปลูกฝังให้รู้จักเอื้ออาทรต่อกัน รู้จักแบ่งปันช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ยิ่งในสังคมชนบท จะยังคงมีการเอื้ออาทรให้เห็นจนเป็นเรื่องปกติ ซึ่งจากผลการศึกษา สอดคล้องกับ ธรรมนูญชนก นิคมณี และคณะ (2558) ที่ได้ทำการศึกษา การศึกษาพฤติกรรมและสภาพปัญหาการจัดทำบัญชีครัวเรือนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อลดปัญหาหนี้สินของเกษตรกรจังหวัดปราจีนบุรี ผลการศึกษา พบว่า ตัวแทนกลุ่มเกษตรกรจังหวัดปราจีนบุรีส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ช่วงอายุมากกว่า 50 ปี ประกอบอาชีพเกษตรกร จบการศึกษาสูงสุดระดับประถมศึกษา และมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนอยู่ในช่วง 4 – 6 คน ซึ่งรายได้และรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนอยู่ในช่วง 4,001 – 10,000 บาท แต่ภาระหนี้สินสูงกว่า คือ 10,001 – 50,000 บาท โดยแหล่งที่มาของหนี้สินมาจากสินค้าทางการเกษตร ในการจัดทำบัญชีครัวเรือนนั้น ตัวแทนกลุ่มส่วนใหญ่รู้จักการทำบัญชีครัวเรือนในระดับปานกลาง โดยได้รับการแนะนำจากหน่วยงานภาครัฐ วัตถุประสงค์ในการจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อควบคุมค่าใช้จ่ายในครอบครัว เริ่มทำบัญชีครัวเรือนในช่วง 7 – 12 เดือน และบันทึกบัญชีครัวเรือนเป็นรายสัปดาห์ แต่พบว่า มีปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีครัวเรือน คือ การอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ ขาดประสบการณ์ในการทำบัญชีครัวเรือน ประกอบกับเจ้าหน้าที่ไม่มีการติดตามผล ส่งผลให้ตัวแทนกลุ่มเกษตรกรจังหวัดปราจีนบุรีส่วนใหญ่ขาดการบันทึกบัญชีอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

3. ผลการศึกษาการบันทึกบัญชีครัวเรือนตามแนวพระราชดำริของประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอหนอง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีการบันทึกบัญชีอยู่ในระดับครึ่งคร่าว และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการบันทึกบัญชีครัวเรือนอยู่ในระดับครึ่งคร่าวทุกข้อ ซึ่งสอดคล้องการศึกษาของ สุดสุคนธ์ เหลืองอิงคะสุด (2551) ได้ทำการศึกษา ความสัมพันธ์ของความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริกับการบันทึกบัญชีครัวเรือนของประชาชนในเขตพื้นที่ ตำบลหนองไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ผลการศึกษา พบว่า 1) ทั้งภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของประชาชนอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน การเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย 2) การศึกษาการบันทึกบัญชีครัวเรือนของประชาชน พบว่า ในภาพรวมพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการบันทึกบัญชีอยู่ในระดับบางครั้ง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ การบันทึกบัญชีทุกครั้งที่มีการรับ - จ่าย ของครัวเรือนท่านแจ้งรายรับ - จ่ายของครอบครัวต่อเดือนให้สมาชิกในครัวเรือนทราบ ท่านได้รับการอบรม/แนะนำให้ความรู้การจัดการจัดทำบัญชีครัวเรือน ครัวเรือนของท่านได้มีการบันทึกบัญชีครัวเรือน ท่านบันทึกบัญชีครัวเรือนคนเดียวในครัวเรือน ในกรณีที่ท่านไม่อยู่สมาชิกในครอบครัวสามารถบันทึกบัญชีครัวเรือนแทนได้ สมาชิกในครอบครัวมีส่วนร่วมในการบันทึกบัญชีครัวเรือน ในการบันทึกบัญชีครัวเรือน เจ้าหน้าที่โครงการจัดทำบัญชีครัวเรือนมีการติดตามสนับสนุนผลการดำเนินงาน พบว่ามีการบันทึกบัญชีครัวเรือนอยู่ในระดับบางครั้งทุกข้อ 3) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบันทึกบัญชีครัวเรือนของประชาชน ในภาพรวมพบว่า ประชาชนเห็นด้วยในเรื่องของการจัดทำบัญชีครัวเรือน แต่ประชาชนมีความคิดเห็นในระดับ “ไม่แน่ใจ” ในประเด็นที่ว่า “การจัดทำบัญชีครัวเรือนมีปัญหา” และ “การไม่ทำบัญชีครัวเรือนก็สามารถเก็บออมได้” 4) ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริกับการ

บันทึกบัญชีครัวเรือนของประชาชน โดยภาพรวมแล้วพบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.16 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความรู้ความเข้าใจ ในด้านการลดรายจ่าย และการเอื้ออารีต่อกัน มีความสัมพันธ์กับการบันทึกบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และด้านการเพิ่มรายได้มีความสัมพันธ์กับการบันทึกบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบันทึกบัญชีครัวเรือนตามแนวพระราชดำริของประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอชนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยระดับปาน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีเพียงข้อที่ 18 การจัดทำบัญชีครัวเรือน ช่วยให้ท่านและสมาชิกในครอบครัว มีหนี้สินลดลง ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก ส่วนทุกข้อที่เหลือ ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับ ภัทรา เรื่องสิทธิมนุษย (2555) ซึ่งได้ศึกษาเรื่อง บัญชีครัวเรือน เรื่องใกล้ตัวที่ถูกมองข้าม พบว่า “บัญชีครัวเรือน” ซึ่งเป็นบัญชีที่ใช้สำหรับบันทึกรายได้และรายจ่าย ผู้จัดทำบัญชีครัวเรือนจะได้รับประโยชน์คือ มีรายได้เพิ่มขึ้น มีค่าใช้จ่ายลดลง มีเงินออมเพิ่มขึ้น มีหนี้สินลดลงและในที่สุดจะสามารถแก้ไขปัญหาหนี้สินได้อย่างยั่งยืน อันเป็นไปตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่มุ่งเน้นให้เกิดความพอเพียงหรือพอประมาณกับตนเอง อยู่ได้อย่างพอกินพอใช้ไม่เดือดร้อน เป็นการยึดทางสายกลางโดยอาศัยทั้งความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริกับการบันทึกบัญชีครัวเรือนของประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอชนอม มีข้อเสนอแนะดังนี้

หน่วยงานของรัฐหรือหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง ควรจัดอบรมสัมมนาเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีครัวเรือนและให้ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริให้กับประชาชนทั่วไป เนื่องจากกลุ่มประชากรส่วนใหญ่ขาดประสบการณ์ในการทำบัญชีครัวเรือน ขาดแหล่งข้อมูลในการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการทำบัญชีครัวเรือน ขาดการช่วยเหลือ แนะนำอธิบายในการจดบันทึกบัญชีครัวเรือน อีกทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้ที่สนับสนุนให้มีการจัดทำบัญชีครัวเรือน ขาดการติดตามผลการจัดทำบัญชีครัวเรือนอย่างจริงจัง ประกอบกับผู้บันทึกบัญชีครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ อาจส่งผลต่อการบันทึกบัญชีครัวเรือนทำให้การบันทึกบัญชีครัวเรือนขาดความต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ส่วนกลุ่มคนที่อายุน้อยไม่ได้เห็นความสำคัญเนื่องจากไม่มีการอบรมให้ความรู้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ ดังนั้น ถ้าได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการเข้ามาให้ความรู้และติดตามการดำเนินการเป็นระยะๆหรืออาจมีเจ้าหน้าที่ลงมาช่วยเหลือเรื่องการทำบัญชีครัวเรือน จัดอบรมให้สมาชิกในครัวเรือนที่รู้หนังสือ อ่านเขียนคล่อง สามารถบันทึกบัญชีครัวเรือนได้ด้วยตัวเองจะส่งผลดีต่อการติดตามเพียงอย่างเดียวในระยะยาว

เพื่อให้การจัดทำบัญชีครัวเรือนสัมฤทธิ์ผล ควรมีการสอนและฝึกการทำบัญชีครัวเรือนสำหรับเยาวชนเพิ่มเติม เพื่อช่วยบันทึกบัญชีครัวเรือนที่ผู้ปกครองไม่รู้หนังสือหรือมีปัญหาในการบันทึกบัญชีครัวเรือน อีกทั้งยังปลูกฝังอุปนิสัยในการใช้จ่ายและการมีวินัยทางการเงินแก่เยาวชนอีกด้วย

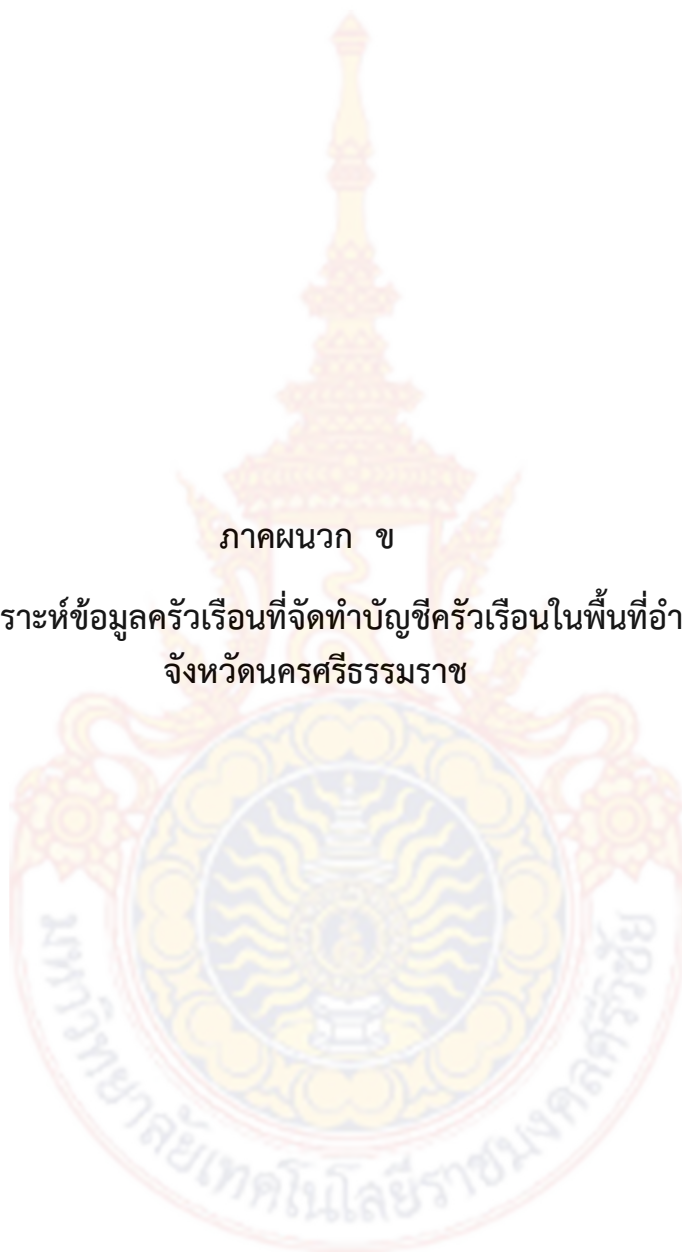
ภาคผนวก ก

แบบสอบถาม

ภาคผนวก ข

ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลครุภัณฑ์ที่จัดทำบัญชีครุภัณฑ์ในพื้นที่อำเภอขนอม
จังหวัดนครศรีธรรมราช

ภาคผนวก ค

หนังสือ ขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

ภาคผนวก ง

คำสั่งแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและประเมินเครื่องมือ

ภาคผนวก ง

หนังสือ รายชื่อเกษตรกรที่ได้รับการสอนแนะนำการจัดทำบัญชีรับ-จ่าย
ในครัวเรือนและบัญชีต้นทุนอาชีพ ปีงบประมาณ 2561
อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช

ภาคผนวก ฉ

คุณภาพเครื่องมือในการวิจัย

ภาคผนวก ซ
ประวัตินักวิจัย

ภาคผนวก ช
วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์ อัลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach)

ตารางแสดง ผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติกรบ้นที่กบ้ญชีคร้วเรื้อน

คนที่	แบบสอบถามข้อที่										X	X ²
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
1	5	4	5	5	4	3	4	3	4	5	42	1764
2	4	4	5	5	5	5	5	5	5	5	48	2304
3	4	4	5	4	5	5	4	5	4	5	45	2025
4	5	4	5	5	5	5	5	5	5	5	49	2401
5	4	4	4	4	5	5	5	4	5	5	45	2025
6	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	50	2500
7	4	5	4	5	5	5	5	5	5	5	48	2304
8	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	50	2500
9	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	50	2500
10	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	50	2500
11	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	50	2500
12	5	5	5	5	5	5	5	5	5	4	49	2401
13	5	5	5	5	4	5	5	5	4	5	48	2304
14	4	4	5	5	5	4	4	5	4	5	45	2025
15	4	4	4	4	5	5	4	5	4	5	44	1936
16	4	4	4	4	4	4	4	5	5	4	42	1764
17	4	4	4	5	5	5	5	5	4	4	45	2025
18	5	4	5	5	4	3	5	5	5	4	45	2025
19	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	50	2500
20	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	50	2500
21	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	50	2500
22	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	50	2500
23	5	4	5	5	5	5	4	5	5	5	48	2304
24	5	4	5	5	5	4	5	5	5	4	47	2209

ตารางแสดง ผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติการบันทึกบัญชีครัวเรือน (ต่อ)

คนที่	แบบสอบถามข้อที่										X	X ²
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
25	5	5	4	5	5	4	5	5	5	4	47	2209
26	4	5	4	5	5	5	4	5	5	5	47	2209
27	4	4	5	5	4	4	4	4	4	4	42	1681
28	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	50	2500
29	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	50	2500
30	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	50	2500
31	4	5	4	5	5	5	4	5	5	5	47	2209
32	4	4	5	5	4	4	4	4	4	4	42	1681
33	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	50	2500
34	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	50	2500
35	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	50	2500
$\sum X_i$	163	161	167	171	169	165	165	170	167	167	1662	79388
$\sum X_i^2$	767	749	803	839	821	789	785	832	803	803		
S_i^2	0.23	0.25	0.18	0.10	0.15	0.33	0.21	0.18	0.18	0.18		

$$\sum S_i^2 = 1.99$$

$$S_t^2 = \frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)} = \frac{35(79388) - (1662)^2}{35(34)} = 13.73$$

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right] = \frac{10}{10-1} \left[1 - \frac{1.99}{13.73} \right]$$

$$\alpha = 0.95$$

ภาคผนวก

ประวัตินักวิจัย

- ชื่อ - สกุล : นายอาทิตย์ สุจเสน
- วัน เดือน ปี เกิด : วันอาทิตย์ ที่ 9 มีนาคม พ.ศ. 2523
- ที่อยู่ (ทะเบียนบ้าน) : 66/3 ม.5 ต.ควนทอง อ.ขนอม จ.นครศรีธรรมราช 80210
- ที่อยู่ (ปัจจุบัน) : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
99 หมู่ 4 ตำบลท้องเนียน อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช
- ประวัติการศึกษา : บธ.ม. การบัญชี, 2553. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
บธ.บ. การบัญชี เกียรตินิยม 2, 2547. มหาวิทยาลัยปทุมธานี
- ประวัติการทำงาน : ปี พ.ศ. 2546 มหาวิทยาลัยปทุมธานี
ปี พ.ศ. 2547 บริษัท เจียแม็งมาร์เก็ตติ้ง
ปี พ.ศ. 2548 บริษัท ปิ่นทรัพย์ จำกัด
ปี พ.ศ. 2548 – ปัจจุบัน ม.เทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
- เบอร์โทรศัพท์มือถือ : 087-274-1122
- เบอร์โทรศัพท์ (ที่ทำงาน) : 075-754-024-32
- อีเมล : arthitgolden@gmail.com

ประวัตินักวิจัย

- ชื่อ - สกุล : นางนิตยา ทัดเทียม
- วัน เดือน ปี เกิด : วันอาทิตย์ ที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2517
- ที่อยู่ (ทะเบียนบ้าน) : 99 หมู่ 8 ตำบลเขากอบ อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง 92130
- ที่อยู่ (ปัจจุบัน) : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
99 หมู่ 4 ตำบลท้องเนียน อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช
- ประวัติการศึกษา : บช.ม. การบัญชี, 2549. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
บธ.บ. การบัญชี, 2540. สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล
วิทยาเขตภาคใต้
บธ.บ. การจัดการทั่วไป, 2543. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ประวัติการทำงาน : ปี พ.ศ. 2538 – 40 บริษัท วนาวัฒน์ วิสตุ จำกัด
ปี พ.ศ. 2540 – ปัจจุบัน ม.เทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
- เบอร์โทรศัพท์มือถือ : 0918252259
- เบอร์โทรศัพท์ (ที่ทำงาน) : 075-754-024-32
- อีเมล : nittaya-1974@hotmail.com

ประวัตินักวิจัย

- ชื่อ - สกุล : นางกมลนันท์ ชีวรัตน์โชติ
- วัน เดือน ปี เกิด : วันศุกร์ ที่ 17 กรกฎาคม พ.ศ. 2514
- ที่อยู่ (ทะเบียนบ้าน) : 95/137 หมู่ 4 ถนนปากนคร ตำบลท่าซึก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000
- ที่อยู่ (ปัจจุบัน) : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
99 หมู่ 4 ตำบลท้องเนียน อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช
- ประวัติการศึกษา : บธ.ม. การบัญชีบริหาร, 2551. มหาวิทยาลัยบูรพา
บธ.ม. บริหารธุรกิจ, 2544. มหาวิทยาลัยรามคำแหง
บธ.บ. การบัญชี , 2551. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ประวัติการทำงาน : ปี พ.ศ. 2537 – 40 บริษัท สโนวแบรנד สยาม จำกัด
ปี พ.ศ. 2541 – 52 บริษัท เอ แอนด์ พี ลาบอราทอรี่ จำกัด
ปี พ.ศ. 2552 – ปัจจุบัน ม.เทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
- เบอร์โทรศัพท์มือถือ : 0805287222
- เบอร์โทรศัพท์ (ที่ทำงาน) : 075-754-024-32
- อีเมล : Kamonnan.l@rmutsv.ac.th

บรรณานุกรม

กรมการพัฒนาชุมชน. (2544). พื้นที่เป้าหมายเพื่อการแก้ปัญหาความยากจนในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549). กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

กฤตติกา แสนโกชน์. (2545). การศึกษาระบบบัญชีและปัจจัยที่มีผลต่อการบันทึกบัญชี. อยุธยา : มหาวิทยาลัยราชภัฏอยุธยา.

คณะกรรมการอำนวยการเศรษฐกิจพอเพียง กระทรวงมหาดไทย. (2549). หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงตัวอย่าง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อสาารักชาติดินแดน กรมการปกครอง.

คณะกรรมการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2549). เศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สำนักส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน.

จรรยา ทองถาวร. (2535). มนุษย์สัมพันธ์. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

จิรศักดิ์ มงคลสวัสดิ์ และคณะ. (2549). เกษตรกรไทยร่วมใจทำบัญชีครัวเรือน จังหวัดอยุธยา. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

เฉลิมศรี จอกทอง และคณะ. (2550). การเชื่อมโยงเครือข่ายเพื่อประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับครอบครัวและชุมชน : กรณีศึกษา บ้านชำเลือด ตำบลกงรถ อำเภอห้วยแถลง และบ้านลำไผ่ ตำบลพุดซา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา. รายงานวิจัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

ชลธิรา ซึ่งจิตตวิสุทธิ. (2539). การประยุกต์ทฤษฎีความสามารถตนเองในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมพื้นฐานด้านอนามัยส่วนบุคคล ตามสุขบัญญัติแห่งชาติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยมหิดล. (เอกสารอัดสำเนา)

ณัฐวรรณ มุสิก. (2557). ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการบันทึกบัญชีครัวเรือนและคุณภาพการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร จังหวัดมหาสารคาม. วารสารวิทยาลัยพาณิชยศาสตร์บูรพาปริทัศน์ 9(1): 46-53.

ตุลา มหาสุพธานนท์. (2545). ความหมาย แนวคิดเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจ. หลักการจัดการ

งษ์ชัย สันติวงษ์. (2533). แนวคิดความต้องการ หลักการจัดการ. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

ธรรณชนก นิลมณีและคณะ. (2558). การศึกษาพฤติกรรมแลสภาพปัญหาการจัดทำบัญชีครัวเรือนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อลดปัญหาหนี้สินของเกษตรกรจังหวัดปราจีนบุรี. รายงานวิจัย, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.

นิตยา คุ่มพงษ์และคณะ. (2556). ผลสัมฤทธิ์ของโครงการจดบันทึกบัญชีครัวเรือนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตเทศบาลตำบลสันผีเสื้อ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. รายงานวิจัย, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ภาควิชาฯ เชียงใหม่.

นิติ เอี้ยวศรีวงศ์ (2550). คนจนกับนโยบายการทำให้คนจนของรัฐ. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการเผยแพร่และส่งเสริมงานพัฒนา.

ประเวศ วะสี. (2550). เกร็ดความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงกับสังคมไทย. กรุงเทพฯ : ปีที เอช เพรส.

ภัทรา เรื่องสินภิญญา. (2555). บัญชีครัวเรือน เรื่องใกล้ตัวที่ถูกมองข้าม. วารสารวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร 7(1): 20-28.

ยุทธนา ดวงจันทร์. (2552). โครงการออกแบบสื่อสิ่งพิมพ์นิตยสารเพื่อการศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง.

ร้อยโทเตชา กลิ่นจันทร์. (2549). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการรับรู้กับระดับการนำไปปฏิบัติตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร ในจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร มหาบัณฑิต (สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

วสันต์ กาญจนมุกดา. (2547). หลักการบัญชี. ครั้งที่ 2. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

ศิลปพร ศรีจันทเพช. (2550). “จัดการ SMEs ด้วยข้อมูลทางบัญชี”. วารสารบริหารธุรกิจ. 114(30): 2-10.

ศิวา ฟองทอง. (2548). รูปแบบการดำเนินงานเชิงบูรณาการภาครัฐในการแก้ไขปัญหาความยากจน. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ศุภชัย ชัยจันทร์. (2553). การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของคณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้าน อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ยุทธศาสตร์การพัฒนา). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

ศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชนเขตที่ 10. (2549). เศรษฐกิจพอเพียงแก้จนได้ด้วยตนเอง. ปทุมธานี : กลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนา.

ศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชนเขตที่ 7. (2550). เอกสารแนวทางการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. เพชรบุรี : กลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนา.

สถาบันพัฒนาประชากรและชุมชนนานาชาติ (PDI) ศูนย์พัฒนาชนบทผสมผสานผาแต้ม. (2545). โครงการทอผ้าพื้นเมืองย้อมสีธรรมชาติ บ้านทุ่งนาเมือง หมู่ที่ 6 ตำบลโพธิ์กลาง อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี. อุบลราชธานี : ศูนย์พัฒนาชนบทผสมผสานผาแต้ม.

สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์. (2536). หลักการบัญชี 1. (ครั้งที่ 3). มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.

สมศรี จินะวงษ์. (ม.ป.ป.) การวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้กิจกรรมทางเศรษฐกิจและการกระจายรายได้ในชุมชนที่ใช้แนวทางการพัฒนาแบบเศรษฐกิจพอเพียง.

สมศักดิ์ ลาดี. (2543). การศึกษาการดำเนินงานโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์สาขาวิชาการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

สิริกุล กาญจนสุกร์. (2554). การวิเคราะห์ศักยภาพองค์กรการเงินชุมชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. การค้นคว้าอิสระปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สุขุม พรหมเมืองคุณ. (2552). ความรู้ ความเข้าใจ และความต้องการสื่อสารสนเทศด้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลชัยพฤกษ์ อำเภอเมือง จังหวัดเลย. มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

สุชาติ ประเสริฐรัฐสินธุ์. (2544). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สุเมธ ตันติเวชกุล. (2550). เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ. กรุงเทพฯ : กรมการพัฒนาชุมชน. สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดหนองคาย. (2550). รูปแบบส่งเสริมชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดหนองคาย. หนองคาย : สำนักส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน.

สุรพงษ์ ลือทองจักร. (2545). การศึกษาความพึงพอใจในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมแบบพอเพียงของเกษตรกรจังหวัดอุดรธานี หนองคาย หนองบัวลำภู. อุดรธานี : โครงการวิจัย โปรแกรมวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

สุวัฒน์ ดวงแสนพุด. (2550). ความคิดเห็นที่มีต่อการปฏิบัติตามแนวทางกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงระดับครัวเรือนของผู้นำชุมชนในเขตจังหวัดอุดรธานี.

สุวิมล พิสัยสวัสดิ์. (2537). การผลิตและการจำหน่ายสินค้าหัตถกรรมไทย ประเภทผ้ามัดหมี่-ขิด : กรณีศึกษาจังหวัดอุดรธานี. อุดรธานี : ศูนย์การพิมพ์สถาบันราชภัฏอุดรธานี.

อรทัย ดุษฎีดำเกิง. (2557). การพัฒนาระบบการจัดทำบัญชีครัวเรือนแบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ในเขตอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่. รายงานวิจัย, มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

อำพน กิตติอำพน. (2544). เอกสารประกอบการประชุมคณะกรรมการนโยบายกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : ปทีไอเอส เพรส.

อำพล เสนาณรงค์. (2546). การเกษตร “ทฤษฎีใหม่” ตามแนวพระราชดำริกับการพัฒนาเศรษฐกิจ